Tritogenia

Et Maanedsskrift, udgivet som Fortsættelse af Minerva.

Udkom fra 1828-1830, betegnet 1.-7. Bind.

Om tidsskriftet på: https://danskforfatterleksikon.dk/1850tit/0199/sknr199641.htm

Udarbejdet af Niels Jensen

Tritogenia.

Et Maanedsskrift,

udgivet

som Fortsættelse af Minerva,

ved

Prof. K. L. Rahbek,
Etatsraad og Ridder af Dannebrog.

Parturiunt montes.

Hor. ep. ad Pis.

Siette Bind.

Kiøbenhavn.

Paa Hofboghandler Beekens Forlag,
trykt i Johan Peter Mandras Bogtrykkeri.

Birkners elskede Fostbroder
Forfatteren af Statens Ven
Tænkeren og Danneborgeren

Johannes Høye

helliges
til Høiagtelses og Erkiendtlighedes og Venskabs
Admindelse

nærværende Tidskrift

hvilket han hædrede med Ynde st og Deeltagelse,
og dets Udgiver med Broderhyldest.

Han til sin Birkner gik, i Lysets Hiem,
Giv, Danmarks Genius! os slige Mænd tilbage,
Naar du oprinde seer de gyldne Dage,
Da vi paaskiønne og fortiene dem!

Bakkeh. 31 Jan. 1830.

K. L. Rahbek.

Indhold.

Side

Om Sinclars Død, Sørgespil af Hendrik Wergeland, ved Udg. 1

Bidrag til Tidernes Tegn.

a) Om Forholdet mellem Sultanen og Pachaen af Ægypten. (Br. Z. No. 397) 17

b) Om Forholdet mellem Creeksindianerne og deres Naboer. (Hamb. N. Z.) 21

Noget foreløbigt om Cromwells Caracter 25

Om det danske Litteraturselskab af Prof. Nyrups Papirer, med Tillæg af Udg. 39

Hans Finsen om Folkemængdens Formindskelse ved Uaar i Island; (s. f. H.) 52

O. Malling 62

Udsigt over de nyeste Begivenheder 63

Udflugt fra Godthaab til Ujararsoak. (Af Hr. Doctor C. Pingels Dagbog paa en Reise til det sydlige Grønland i Aarene 1828 og 29) . . . . 81 — 73.

Tegnelser ved Udg.

a) Storbrittaniens ubenrigs *) Politik (udbraget af et Brev til Lord Aberdeen ved Mr. Gally Knight, meddeelt i Forkortning ved the Gleaner No. 185.) 98

*) I Stykkets Overskrift staaer ved en Trykfeil, indenrigs.

b) Om en lidt bekiendt Ode over Indfødsretten, og den rimelige Forf. deraf. (forts.) 110
c) Om Frankrig — med Hensyn til den nærværende Partisyndning af Br Z. No 146 . . 118
Fierde Christians Sværd, af Hr. Kierstrup Rumohr. 123
3. Claus Friman af Hr. Sagen, udaf norske Morgenblad. 132
1. Til Hellas efter Kongen af Bayern (see Gedichte 2 Deel S 3) 127
2. Themis ved Th F. Hurtigkarls Grav 132
Udsigt over de nyeste Begivenheder 135
Sand Retskaffenhed og intet uden den giver Menneskets sin Hæder. (Fragment af en Tale af O. Malling 1785) 145
Partierne i Mexico (udaf Br. Z. 158
Tegnelser
a. om den anonyme Ode (s f. H. S. 118) . . 173
b. Noget om Ordet Pøbel, af Pram (bestemt af ham til at optages i Udgaven af hans Skrifter) 179
c. Curiosa af Aviser
Om Landamman Suters Skiæbne i Appenzel 191
Om Marquis Chavez i Lissabon 195
Rædselscener sammesteds fra 197
Mallingiana
Velvillie, Sang af O. Malling 199
Bestandighed af samme 200
Raushed af samme 201
Mandighed af samme 202
Mallings Død. Cantate ved Universitetets Sorgehøitid, af Hr. Prof. Oehlenschläger 204
Historisk Udsigt over de nyeste Begivenheder . . . 208

Tritogenia.

October 1829.

Om Sinclars Død, Sørgespil i tree Acter ved Hendrik Wergeland.

Christiania. Trykt paa Forf. Forlag hos H. Gundersen 1828.

Nærværende Sørgespil har fra forskiellige Sider — endog den særdeles Interesse fraregnet, det maa have for Undertegnede, som den, der i sin Tid, og fra sin Synspunkt har behandlet selvsamme Æmne — saa meget, der med Føye kan antages at vække danske Læseres Opmærksomhed, at et Udtog deraf formodes ikke at ville være uvelkommen. Æmnet forudsættes medrette fra Storms uovergaaede Vise at være kiendt af enhver, der har Sands for Fædrelands Aand og Fædrelands Poesie. Sørgespillet er i en lyrisk Tilskrift tilegnet Kong Carl Johan.

Det aabnes paa Sinclars Borg i Skotland, af Sinclar og hans Søster. Hun søger at trøste og muntre sin Broder, der dybt føler, at

Foruden Daad, om smerteriig, er Livet
Kun Død, hvem Spot er ogsaa med i Følget,
Som fast beleirer ham i egen Borg;
Først Fattigdom, saa Ørkesløshed, saa
Den bittre Spot. O dette er et Liv
Som Hercles vilde ført det uden Arme;
Et Liv, hvis hele Arbeid er at pudse
De arvede Geværer;

da han maa indæde sin Forbittrelse mod Brodalbaine, der har fældet hans Fader, og tilintetgiort hans Magt. Søsteren trøster ham, at hans Styrke voxer igien i Clanens tilvoxende Ungdom:

Med den han bliver
Til hundredarmede Gigant.
Han sukker efter en Leilighed, at hans Fædres Skiold
Maa hænge blankt;"
„Ukaldet kommer ikke,
Som Echo ikke uraabt, hvad du kalder
En Leilighed;

svarer Søsteren; men snart endes Samtalen, da hun seer Sværd glimte, hører en Trompet, og de see et Banner vaie, men et fremmed Banner.

En ung Skotte, Ronald, hvem Lady Sinclar i Opregnelsen af Clanens unge Opdræt, betegnede, som

Ham, der i Mørke seer saa godt,

kommer at bebude, at Clanen er i Vaaben, og en Herold uden for. Han indlades, og bringer Ridder Georg Sinclar en Hilsen fra Sverrigs Kong Carl den niende,

Der tilbyder Skotlands Mænd
Og Ridderfolk, som sidder ledigt nu,
Og smager vœmmelige Fred, en Laure,
Som hænger høit bag Hav, Nordstiernen nær,
Men desto nærmere ved Ærens Himmel,
Og byder han tillige George Sinclar
Hvem Nygtet nævned, med den første Landvind
Som Helt for Daaden.

Han beskriver ham nu et Tog mod Norge som

en Hædersvei, saa guldbestroet
Og seiertœkt som Vandring i et Tempel;

og ender da:

Nu grib I, œdle Sinclar
Min Konges Haand, den œdle Carls, i denne.

Sinclar dvæler, Ronald finder intet at betœnke sig paa, da Heroldens Tale nokſom har forgyldt Hæftet paa det Sværd, der rœkkes Sinclar;

denne rækker nu Herolden Haanden sigende:

Skiøndt jeg i dette . . .

Lady Sinclar, som allerede, da Herolden blev bebudet, havde advaret sin Broder:

Nu søger Æren dig; men spring ei over
Din Faders Gravhøi for at gribe den,

falder nu hæftig i Ordet, og siger:

Ha! hvad gior I, Broder!

Ronald opmuntrer ham paa ny; Sinclar sender Ronald bort efter sin Rustning, og giver derpaa Herolden Haand, sigende:

Skiøndt tildøde jeg
— Til Dødsvon i det mindste — Planer klemmer
I dette Haandtag, som mit Hierte laae
Vel nærmere, end Gothekongens Seir,
Saa, da de endnu ligne Knopper meer
End Frugt, og da jeg mættet er paa Fred,
Der smager ækelt, som I siger, sværger
Jeg nu din Konge, Carl, de Gothers, og
De Venders, Huld- og Tro-skab,

Søsteren bebreider ham paa ny, at ogsaa hendes Forhaabninger herved gaae til Grunde,

At Eders Søster, som I tit har sagt,
I elsked meer, end Eders Faders Minde,
Ja jævnhøit med Jer egen Ære, skal
Henvisne eensom paa sin Faders Grav,

Blandt Valmublomsterne, som pynte den
Med dosig Nikken, for at dysse ham,
Der ligger der uhævnet, drømmende
Uroligt om sit Nederlag, i Glemsel
Om dette, og om, at han har en Søn,
Som eget Hierte glemmer. Vil du glemme,
Du arved af hans Liv et Mod, og af
Hans Død en Hævn? ak! ødsle disse bort
I fremmed Land, mens —

Forgiæves foreskiller han hende, at, naar dette Togt lykkes, vil det bringe dem deres Ønsker og Løfter nærmere. Da hun foreholder ham:

Ha Sinclar!
En Søn kun fødtes for at dække
Sin Faders Grav med Hæder,

og viser ham hans Ønsker gjemte bag den Høi
Som fremmed Land ham skiænker.

svarer han:

Disse Ord
Uskionne Blomster er fra Qvindehierter."

„Men skionne i en Datters; o jeg veed,
Min Fader lugter dem og glædes.

gienmælder hun, og bliver ved i denne Tone, saa han efter, at have advaret hende,

Lad os ikke skilles ad med Hierter,
End koldere og hvassere end Sværd,

kalder Clanens Fane, fryder sig med Herolden over sine Følgesvende, og byder hende nu et broderligt Farvel fuldt af glade Forhaabninger for sig og hende; men uden at dele disse griber hun begeistret i Harpen, og udbryder:

Kommer du til Norrig, jeg siger for sand:
Det aldrig du kommer tilbage.

Rystet ved denne Cassandraspaadom siger Sinclar:

Hvi spaaer du mig Ulykke? o borther
Ei Sinclars Mod.

Nu høres en Sækkepibe, Sinclar underretter sig om Antallet paa sine Følgesvende, og da han erfarer, at de, hans Clan iberegnet, ere sex hundrede, siger han

Nu! jeg fører
Sex hundred ikke hiem; men hvo der kommer
Har stærkre Arme, mere hærdet Mod,
Og Minder, som kan foresynge Modet
Net mangen Daad. Og hvo, som ikke kommer,
Han blier en tvungen Giæst i Fiendeland,
Som maa ham laane Bolstre til hans Drøm,
Den lange, om hans Daad, som Helten ei
I Graven glemmer.

Han gaaer med Herolden og Følget, og hans Søster slutter Scenen med en heftig Apostrophe til den Bortgaaende:

Gaa! glem din Faders Aske, spot din Ære,
I det du jager efter fremmed Konges
Æres Skygge.

Maaskee vilde saavel det Hele, som især Slutningen,
Ha tree Gang vee — o Rædsler slaae min Barm —
Det Hierte, som vil sælge saa sin Arm!
Ha! seer jeg ret! — det Tog et Liigtog er,
Han flyer, for aldrig hiem at komme meer!

have giort endnu stærkere Virkning, hvis hun havde skilt sin egen Sag mere fra sin Faders Blodhævn.

I et Mellemspil, støde tvende Børn, en Dreng og en Pige, som see fra Stranddredden efter Sinclars bortseilende Skibe, Ladi Sinclar der kommer til, klæd i Sorg, uvitterlig og uforsætlig, mangen Dolk i Hiertet, i det de vil more hende med deres barnlige Lege, og, som hun siger, opføre hende

Et Sørgespil udtænkt af
En Dæmon vist, men af uskyldigt Barn
Fremsagt og spillet.

I anden Act er Scenen i Norge, i et Fieldpas mellem Romsdalen, og Guldbrandsdalen. Ronald bringer Sinclar en skudt Tiur, og beder, at han maatte rette den an til ham til Middag;

men Sinclars hele Opmærksomhed er spændt efter en Luurtone, han venter at høre; den lyder; han giver Commandoen til sin Underbefalingsmand, og iler bort med de Ord

Mit søde Suk! jeg kommer.

Dette harmer Ronald, og han sværger ved sin Faders Been, engang at qvæle dette heese Gedebræg; nu bringe nogle Skotter en fangen Nordmand med Kone, hvis stolte Svar og Adfærd giør, at de overmodige Skotter hænge dem begge. Skotterne yttre deres Utilfredshed med Sinclars Nølen her paa Stædet, og Ronald lader en Kugle løbe i sit Gevær, for at stoppe den Fløite til, der hilder ham. Et Pibestød af Underbefalingsmanden kalder dem bort.

Scenen forandres, vi see, uden for en Sæterhytte høiere i Fieldet, Ragnhild Seglestad med en Luur, ventende sin Elsker, der — naturligviis er Sinclar, som kommer. For to Dage siden har han

fort af Lurens Klang, som af
En Engels døende Sølvvingeslag

fundet Ragnhild her, og vundet hendes Hierte; dog veed hun endnu ikke, hvo han er. Hun spørger:

Hvad skal jeg sige
Min Fâr? O han vil tros, det var en Trold,

Som laante af en Falk sit brune Øie,
Af Lyngens Blomst sin Farve, for at muntre
En Sætergiente Tiden — og til alle
De Dalens Giemter, som vil spørge, naar
De møde mig i Kirken, pyntet med
Din Skuepenge, hvad han hedder, som
Troloved Ragnhild, mens hun laae paa Fieldet,
Og Himlens tause Engle kun var Vidne?
— — — ikke for en Eneste
Maa du det Navn, du bærer kun for mig,
Min Elskte! hedde. O hvad hedder du!

Sinclar undviger Svaret under brændende Kierlighedsforsikringer. Ragnhild beroliget fortæller ham nu med samme Troskyldighed, at i Dag var kommet Bud fra hendes Faders Gaard at bebreide hende, hun ikke havde lystret de vrede Bauners Bud, og befale hende, hvis hun leved end, at være hiemme med Hiorden, før Soel gaaer ned.

Thi mægtig Fiende, som af Mordlyst
Alt Bytte lader bag sig, til han kan
Opsamle Alt, som paa en Valplads, slynger
Sig giennem Landet, som en Drage, under
Hvis giftopsvuldne Bug hvert Græsstraa visner
— — — — — — Du blegner.
Jeg frygter ei; thi Fienden troer jeg ei
Saa nær, som Rygtet, der forfærdede;

Min Elskovsdal; men jeg ulydig være
Imod min Fader frygter. Kiære! du
Maa kiæmpe for det Land, som gav dig Ragnhild!

Endnu søger Sinclar forvirret og fortvivlet at undvige; men nu opgiver Ragnhild hin Fordring, og blot beder ham for sin egen Frelses Skyld:

Følg mig hiem!
Thi Røverhoben, med dens Luetand
Som gnistrer foran Sinclar — saa ham nævned
Med blodig Finger Rygtet — maa nu møde
Din tause, din forunderlige Vandring
— — — — — Fordærvelsen
Som Fossen giennem aabnet Dalstrog styrte,
Og møde dig, og sluge dig — thi Sinclar
Ved Fakler seer kun, peger kun med Glavind,
Og Døden qvæler Sukket, hvor han traadde....

Man seer, at jo mere hun trænger paa ham, jo umuligere gior hun ham det at give sig tilkiende; men endelig maa den frem, den græsselige Hemmelighed. Han griber hendes Haand, og siger

Giem ei Mistroe
Om jeg har giemt min Aabenhiertighed,
Om Navnet, som din elskte bær i Verden,
Thi Norge, skiondt den bedste Deel af Verden,
Maa hade det.....

Et Folge,
Med Vindskiold imod din Konge strakt,
I mine Fodtrin fortner. Hør min Ragnhild
Jeg er dit Kiæreste: du er mit Liv;
Men jeg er Sinclar.
Ragnh. (river sig løs). Du!!! — ei Graad! — O du!
Sincl. Naar jeg min Eed har Gothekongen bragt,
Og aabnet Elsborg Aandernum med Hæren,
Som laaner blot til Giennemtog dit Land,
Saa....
Ragnh. (skiælvende). Du, Sinclar! Du! o hvis
Du ikke løi,
Du drog dit Sværd mod mig. Jeg hader Sinclar,
Mit Had, mit eneste, det hedder Sinclar,
Og hvis — hvis du er ham, laan mig dit Sværd,
Saa vil jeg under søde Kys dig dræbe,
Og vie dig til mig, naar du uskadelig
For Norge er. Jeg hader Sinclar
Med al min Galde, og jeg vil kun leve
For ham at dræbe, men jeg elsker den,
Her staaer, med hver en Draabe Blod, og ham
Jeg døde for, at han maa leve.
Sincl. Din Smerte og Din Graad, min Ragn-
hild, som
Du blues mig at vise, er mig søde
Og stærke Talsmænd, at din Elskov jeg

Ilive finder, naar jeg let og med
En sværdtom Hofte, hid gienvandrer, for
Din Faders Ord med Fred at vinde; thi
Han veed: af ærlig Fiende ærlig Ven!
Du er det eneste Klenod, jeg rover
I rige Norge, og et Jomfrumord
Som Himlen signer selv, eet ene Mord.

I denne Drøm, at han efter at have undsat Elvsborg, skal nedlægge sine Vaaben, og komme tilbage fredsom at beile til hende, inddysse de dem, dog ikke saa, at jo især Ragnhild har høist modsatte Anelser.

Et Mellemspil viser os atter Lady Sinclar med de tvende Børn, der lege om hende for at more hende, men der — især Anna — martre hende med sande Uhældsord, saa hun endelig viser dem fra sig, og udbryder, da hun er ene:

Har jeg — min Gud! ved mine bittre Ord
Den Gang min Broder, som er dog mit Hoved,
Blind valgte mod mit Raad en anden Vei,
Som førte langt fra Fædreland, og hvad
Der var hans Pligt, sin Stammes Hæder i,
Dens gamle Hiem, sin stakkels Søsters Vel,
Der sidder som veemodig Sortdrosl ene!
Har mine — Gud! de bittre Ord indviet
Mig til hans onde Engel? Har en Diævel

Indblæst en Gnist af Ønsket i min Siæl
At George maatte bøde? Ha saa straf!
Min Gud! bliv ved at straffe, som du har
Begyndt, med Smaaborns Tunger mig at pidske,
At pidske min Samvittighed i Væiret
Som sønderrivende blodstænkt Hyæne.
Men hvis du naadig er, lad mig ei høre
De Anelser, som tauft med Vampyrtand
Og Blik, som natlig Morders Fakkelbrand
Og Gienfærds Vingeslag mit Hierte bide.

Sidste Act er i selve Kringen, hvor Guldbrand Seiglestad, Ragnhilds Fader, sees omringet af idel gamle eller meget unge Døler, som han opmuntrer at høre

Et Ord, som fylder deres gamle Bøsser
Med Himlens sikkre Lyn, og feier Rusten
Blot ved sin Aande bort fra Ørens Tand,
Og gior det Sværd, som sortner af
Indtørret Bloddug fra jer Vaar, til Solens
Vildgnistrende Straale ved Skiersommerhimlen
Og blæser Eders Hierter op til Modets
Utømmelige Kogger; dette Ord
Er Fædreland.

Med Nordmands Begeistring raabe Alle:
Ha Fædrelandet leve! Norge leve!

Denne Begeistring vedbliver, da i det samme Ragnhild, som Guldbrand troede dræbt af Fienden, kommer til; midt under hans Glæde herover kommer en ældgammel langskiægget tunghør Dolekar fulgt af sin Sønneson, at tage med sin Riffel Deel i Striden. Guldbrand vil vise ham hiem, som altfor gammel, men han vedbliver sin Fordring.

Hør du, Guldbrand!
Lad mig faae skyde een af Norges Fiender,
End før jeg døer.

Og henrevet af denne Oldingsbegeistring siger Guldbrand

Ja staae, du gamle Stubbe!
Tor hændes, over Dig en Skotte suubler.

Nu anmoder Guldbrand sin Datter at gaae hiemtil sin Moder:

Imens din Fâr et Øieblik Jer glemmer,
Og mindes Gud og Nor alene.

Efter lang indvortes Kamp beder nu Ragnhild ham skaane Sinclar. Dette optages med almeen Forundring og Mishag. Efter at hun har nogen Tid forgiæves kiæmpet mod denne Stemning, besinder hun sig pludselig og siger:
Jeg sælger Norge Seiren for den Priis.

Hun giør dem nu opmærksomme paa, at det nogne Field let og snart vil røbe deres Plan, men tilbyder sig selv fra en Klippe, der ligger modsat Kringen, med sin Luur at forlokke Fienden,

Saa om end Luur de hørte før, dog hvert
Et Fiendeøre Vinene skal drage
Og saa med Blikket al Opmærksomheb,
Mod denne farelose Steen alene
Fra Fieldet, hvorpaa Døden ruger.

Dette forleder dem; de love hende, at Sinclar ei skal døe, og sende Bud til Fogden Gram,

At Ragnhilds Luur skal give Tegnet
Naar de har Skotten fat; ved tredie Tegn
Han vælte Styrken frem.

De gaae nu alle, paa den gamle Døl nær, der intet har hørt af alt dette, og er bleven siddende. Ragnhild yttrer vel nogen Frygt for denne døve Olding, men i sin Glæde beroliger hun sig dog snart, og iler nu paa den aftalte Klippepynt, hvorfra hun, da hun seer Sinclar komme i Spidsen for Skotterne, blæser trende lange Toner giennem Luren. Sinclar, som i dem troer at høre hendes Farvel, standser med Toget, men i det samme lægger Ronald, der i anden Acts første Scene lovede at stoppe denne Fløite med sin Flintekugle, fortørnet over, den atter standser dem i denne

Grav, an paa Ragnhild bag Sinclars Ryg, og skyder hende, og i det nu Sinclar bedøvet styrter hen imellem sin Hob for at gribe Morderen, sigter den gamle Dølkarl fra sit Skiul paa ham, skyder ham, og raaber

For Norge!

Under samme Hærraab styrter Guldbrand Seglestad i Spidsen for Dølerne frem over Skottehæren, og under Vaabenbrag falder Dækket.

Da ikke Hensigten er, at omhandle Stykkets poetiske eller dramatiske Værd, men blot at vise den Hændighed, hvormed dette Æmne har ladet sig læmpe til sin nærværende Bestemmelse, forbigaaes det følgende, hvor Scenen er i Skotland hos Sinclars utrøstelige Søster, og der altsaa ikke til vort Formaal kommer i Betragtning.

K. R.

Bidrag til Tidernes Tegn.

a) Journal de Commerce, som alt oftere har meddeelt udførlige Correspondencer fra Egypten, der synes at komme fra en vel underrettet Mands Pen, leverer følgende Skrivelse fra Alexandrien af 30 August:

„Mellem vor Pascha og Porten finder afgiort Misforstaaelse Sted; denne synes at være kommet i Anledning af en Fordring fra Sultanen om Afsendelse af en Hær, at staae Constantinopel bi. Mahmud Ali har svaret med Undskyldninger, der grunde dem paa Veiens Besværligheder og Egyptens sørgelige Tilstand. Men der gives ogsaa endnu andre Aarsager til Tvedragt og Mistro mellem Suzerain og Vasall. Divan har en Reform i Rigsforvaltningen i Sinde, hvilket vilde omstyrte Paschaernes Magt. Skulde den forehavende Plan komme i Udførelse, vilde uden Tvivl det første Slag ramme Muhamet Ali, den frygteligste blandt Alle, formedelst det Navn, han har erhvervet sig, og den høie Mening, man i Tyrkiet har om hans Caracter og hans Magt. Skulde det lykkes, at blive færdig med ham, vilde hans Fald drage alle de andre Paschaers efter sig, Barbariet, f. Ex. der har nægtet al Bistand,

vilde have samme Skiæbne med Egypten, der ene er i dette Øieblik istand til at underkue det. Porten har altid ugierne seet vor Paschas Ophøielse, og betragter den, som Oprørets Værk. Paschaen vilde for længe siden være segnet under sin Herskers Hævn, naar han ikke stedse, underrettet itide, havde vidst at befrie sig for Overbringerne af Silkesnoren, hvoriblandt engang var den Pascha, der skulde have løst ham af. Man paastaaer, at efter Moreas Capitulation en ny Dødsfirman er opsnappet i de syriske Hrkener.

Porten viser sig i denne sin Uvillie mod Paschaen baade uretfærdig og utaknemmelig; thi mellem alle Rigets Paschaer er der ingen, af hvem den har erholdt mere Bistand, end Muhamet Ali. Han har ene til Slutning baaret hele Byrden af Krigen med Grækenland, han har tomt sine Skatte, ofret sin Flaade, og han var vel nødsaget at være Sultanen ulydig for at redde Ruinerne af sin Armee, og sin egen Søn. Den sidste Firman, der gientog den Befaling at sende 20000 Mand under Ibrahims Commando til Constantinopel, indskiærpede tillige Paschaen at indsende sit Regnskab over Indtægter og Udgivter, og erkiende, han, som enhver anden Pascha, kun er Portens

lønnede Tiener. Et saadant Sprog er under de nærværende Forhold alt for hofferdigt.

I en Familieforsamling af Paschaen, hans Søn, og begge hans Svigersønner, blev besluttet, i Intet at efterkomme denne Befaling, og man troer endog, at en Pascha, ved Navn Ibrahim, der er sendt af Divan at reclamere Skibene fra Constantinopel, som endnu befinde dem i vore Havne, endnu kan vente længe, inden de tør gaae i Søen.

Imidlertid er Brudet endnu ikke erklæret, da Øieblikket ikke er Porten gunstigt. Den vilde hidtil betyde Paschaen sin Utilfredshed, for at forebygge den Virkning, et Exempel paa Ulydighed, som de under nærværende Omstændigheder kun torde være alt for tilbøielige at efterligne, vilde have paa de øvrige Paschaer. Hvad nu Muhamet Ali angaaer, enten han nu tør troe, intet at vinde ved en Krig med Sultan, eller han har til Hensigt ikke at ville drage Skinnet af Uret over sig, saa synes han nu eengang ikke tilbøielig at gribe Initiativen til Fiendtlighederne. Imidlertid ruster han sig til ethvert Tilfælde. Kysterne ere befæstede paa det bedste. To Fæstninger hæve sig ved Abukir og Arabernes Taarn, de to eneste Landingspunkter; Armeen fuldstændiggiøres ved nye

Udskrivninger, hvorved den skal bringes til 30—35000 Mand Inf., og 3000 Mand Cavallerie, exercerede paa europæisk, foruden de i Mecca og Cordufan brugte Tropper. Ved Hielp af de naturlige Forsvarsmidler, der komme af det med Ørkener omgivne Lands Beliggenhed, er denne Magt tilstrækkelig til at slaae et Angreb tilbage, naar nemlig, hvad der er det store Spørgsmaal, Araberne forblive trve.

Man gior Tilberedelser at sende et Corps paa 8000 Mand som Besætning i en Fæstning hin Side Ørken mod Syrien paa Grændsen af Paschaliket Ægypten. Fra Søsiden, synes det os meget vanskeligt, at Tyrkerne endog blot kunde vedligeholde en Blokade, især om Vinteren. Paschaens fem store Fregatter, der ere meget gode Seilere, vilde være meget frygtelige for fiendtlige Krydsere, der gemeenlig kun seile slet. Men ogsaa paa Havet var Frafald at befrygte. Alt vel overveiet, kan Paschaen intet giøre bedre, end at interessere de europæiske Magter for sine Emancipationsplaner. Alle maa ønske et Lands Vel, der kan befrie Europa for en Deel af de Tributer, det betaler til America, og der falde paa Vare, som det maa hente saa langt borte. Især vilde Frankrig kunne betinge sig store Handelsfordele derved.

Efterretningerne om de russiske Hæres seneste Fordele har i Alexandria aldeles intet Indtryk giort. Constantinopels Erobring, som man daglig har ventet at høre, vilde for Folket være en ligegyldig Begivenhed. Ægypten er i Virkelighed adskilt fra det osmanniske Rige, og Fanatismen er udslukt. (Br. Z. No. 397).

b) (S. f. H. 138). Et Ny-Yorksk Blad indeholder om Creeksindianerne en lang Artikel, hvori det blandt Andet hedder: Da vore Forfædre grundede den amerikanske Fristat, vare ogsaa de indfødte Vilde Gienstand for deres Opmærksomhed; alle Forholdsregler blev tagne, for at civilisere dem efterhaanden, og med Hovedstammerne afsluttedes Fordrag, der bestemte Grændserne af deres Landemærker, og tillige fra de forenede Staters Side indeholdt det Løfte, paa disses Bekostning at sende hine Hovedstammer Huusdyr, Bohave, Smykker, ja endog i nogle Tilfælde ogsaa Personer, af hvem de skulde faae Underviisning i Agerdyrkntng og huuslige Arbeider. Diemedet af disse Fordrag ligger tydelig for Dine; man vilde civilisere de indfødte. Disse antog de giorte Forstag, og have hidtil ved alle Leiligheder viist det alvorligste Ønske, ikke at see deres Slægter uddøe. Vore Forfædres menneskekierlige Po-

linik, der ogsaa endnu ganske særdeles fulgtes i Aaret 1812 ved Præsidenten Maddison, har hos mange indiske Stammer været af de bedste Følger; men de meest glimrende Resultater har den ydet hos den cherokesiske Nation, der er gaaet langt frem for de andre Indfødte, og i dette Øieblik ved en raskvoxende Befolkning, der i Aaret 1825 var over 15000 Mennesker, har Agerdyrkning, Handel, Haandteringer, og en representativ Forfatning, der er bedre, end mange meisomt udarbeidede Forfatninger hos deres europæiske Medbrødre.

Den Tale, General Jackson i Marts i. A. holdt til Creeksindianerne, og det Svar, der en Maaned senere tildeeltes Cherokesernes Affendinge fra Statssecretairnes Side, antyde en Afvigelse fra vor Bestyrelses tidligere Politik. Præsidenten siger nemlig i sin Tale til Creeksindianerne, at de maatte forlade deres Bopæle, da de levede hans hvide Børn for nær til, at kunne leve i Fred med dem. Dette er nu vist nok en kort og fyndig Maade at løse Knuden paa, og saa tydeligt et Sprog, som en Militairperson nogensinde kan føre.

Mod Cherokeserne antager Regieringen imidlertid en anden Tone; den beraaber sig paa visse Grundsætninger og Paastande. Den siger nem-

lig: Cherokeserne havde i Revolutionskrigen været Storbritanniens Allierede; Regieringen havde i den senere sluttede Venskabstractat kun tilstaaet dem et vist Landemærke til Jagt. Ved de forenede Staters Uafhængighedserklæring vare Unionens oprindelige Stater, Nordcarolina og Georgien iberegnede, indtraadde i Storbrittaniens Rettigheder; disse tvende Stater havde aldrig afstaaet Unionen deres Souverainetets og Jurisdictions Rettigheder, og havde følgelig endnu stedse Foye at udøve disse, uagtet alle af den fœderative Regiering sluttede Fordrag, og den af de forenede Stater givne Garantie (hvis nemlig det Foregivende, at en saadan nogensinde er givet, virkelig skulde være grundet) kunde ikke giøre noget Skaar i Georgias Souverainitet, da Unionen ikke havde Magt at indgaae en saadan Garantie.

Columbus i Nordcarolina d. 18 Julii. Nogle Bevægelser, der paa nogen Tid havde fundet Sted blandt Indianerne, og der bar et fiendtligt Præg, have her opvakt megen Uro. Blandt Creeksindianerne er holdt adskillige hemmelige Raadsforsamlinger, som man troer, i Hensigt at aftale krigerske Operationer mod Grændsecolonierne. I Følge den herved foraarsagede Uro, aflagde nogle af vore Medborgere for nogle

Dage siden de forenede Staters Agent hos Creeks-indianerne, Oberst Crowley, et Besøg i Fort Mitchell for at indhente nøyere Kundskab. Om Resultatet af dette Besøg berettes følgende: Bemældte Agent udsiger, at adskillige Lønraad havde fundet Sted mellem Overhovederne, at han ved adskillige Indianere havde erfaret, hvorledes i disse Raadslag var besluttet af Creeksindianerne, at leve og døe paa deres Grund, at dræbe Agenten selv, at begynde en Udryddelseskrig, myrde alle vestlig for Flintstrømmen levende Hvide, og hvis der skulde blive sendt Tropper mod dem for at bekrige dem, at drage dem tilbage i Moserne, og der døe kiæmpende for deres Fædres Grund og Jord. Disse Efterretninger, der ikke forekom Agenten meget sandsynlige, havde ikke synderlig foruroliget ham, før en gammel agtværdig Høvding af Creeksindianernes, som han al Tid havde skiænket sin fulde Tiltro, og der til Giengield altid havde viist ham største Venskab, kom til ham, og bekræftede Efterretningerne, med Tillæg, at han selv ogsaa havde givet sit Samtykke dertil, men dog følt for meget Venskab for Agenten til at kunne føre det over sin Samvittighed at have opsøret ham uden foregaaende Varsel. Han meddeelte ham fremdeles, at der var afærdiget

Deputationer til Cherokeserne, Choctaverne, og Semilonerne at opfordre dem at træde til; men at man hidtil kun havde faaet Svar af Cherokeserne og med Samtykke; og sluttede han med at anmælde, at Creeksindianernes Formand, Ross, belavede sig paa en Tale til Nationen, hvori han raadede den, aldrig at forlade sit Land og dræbe hver Hviid, der overskreed Grændselinien. Hamb. N. Z.

Noget foreløbigt om Cromwells Caracter.

Ved at undersøge et gammelt Archiv, som tilhørte Familien Cromwell, har man for kort siden fundet et meget interessant Document, den Tale hvormed Oliver Cromwell opløste det lange Parlament. Den lyder efter Morningchronicle, ordret, som følger: Det er høi Tid for mig at giøre Ende paa Eders Sidden paa et Sted, som I har vanæret med Foragt for enhver Dyd, og besudlet ved Udøvelsen af enhver Last. I er et Pak af Uslinge, der er tilfals, og vilde som Esau sælge Eders Fædreland for en Ret Lindser, som Judas, forraade Eders Gud for faa Sølvpenge. Er vel endnu een eneste Dyd at finde hos Eder? Gives der en

Last, I ikke besidde? — I have ikke mere Religion, end en Hest. Guld er Eders Gud. Hvo af Eder har ikke bortbyttet sin Samvittighed for Stikpenge? Er der een eneste blandt Eder, hvem Almeenvellet ligger det ringeste paa Hierte? I ærelose Niddinger! have I ikke vanhelliget dette hellige Sted, og forvandlet Herrens Tempel til en Røverkule? Ved Eders umoralske Grundsætninger og ugudelige Haandteringer ere I blevne den hele Nation yderst forhadte. I, som hidsendtes af Folket for at afhielpe de Onder, der tyngede det, ere selv blevne Folkets største Onde. Eders Land affordrer mig derfor at rense denne Augiasstald, i det jeg gior Ende paa Eders skiændige Forhandlinger, og jeg er kommen med Guds Bistand, og med den Kraft, han har forlenet mig, at giøre det. Jeg befaler Eder derfor, saa kiært I har Eders Liv, at rømme dette Sted. Ud! afsted med Eder, hurtig! I kiøbelige Slaver, op og ud! tager dette glimrende Legetøi (Talerens Scepter) med, og lukker Dørrene efter Eder."

I Forventning af fuld historisk Hiemmel for, at at denne Tale virkelig er af Cromwell, og holdt af ham, synes det ikke upassende, at meddele Mistris Macaulays Beretning om denne Begivenhed, saaledes som den findes i hendes History of England V

Bind, da den synes mere overeensstemmende med Cromwells Caracter, og Fremgangsmaade, end en saadan set speech.

„Medens Cromwell sad i fuld Beraad med sine Tilhængere — om de Forholdsregler, der vare at tage mod det ubøielige Parlament — bragte Oberst Ingoldsby ham Efterretning, at Parlamentet var samlet, og havde Ømner fore, der vilde foranledige adskillige Forhandlinger, før de kunde blive opløste. Cromwell foer op i en tilsyneladende Rasenhed, og beordrede nogle af Officiererne at hente en Commando Soldater. Med dette Følge hastede han til Huset, hvor han satte sine Myrmidoner ved Døren, i Forstuen, og paa Trapperne; og efter at have fortalt St. John, at han kom med et Forehavende, som bedrøvede ham indtil Sielen, og som han alvorligen havde med Taarer bedet Herren ikke paalægge ham, tog han Sæde.

Han hørte paa Forhandlingerne angaaende Opløsningsbillen, og sagde til Harrison, en ærlig forrykt Fanatiker, at han ansaae Parlamentet modent til en Opløsning. „Dette Værk er meget stort og farligt, svarte Harrison: jeg ønsker, I alvorlig tager det i Overveielse, inden I indlader Eder derpaa." Herpaa sad Cromwell stille endnu

et Quarteer, men da Spørgsmaalet var færdigt at fremsættes, sagde han til Harrison: det er Tid; jeg maa gjøre det! foer op, overøste Parlamentet med Bebreidelser for Tyrannie, Ærgierrighed, Undertrykkelse, Plyndring af det Almindelige, for ikke at have Hierte til at gjøre nogen Ting til deres Lands Vel, og for at have antaget Presbyterianernes og de Lovkyndiges fordærvede Sag, der understøttede Tyrannie og Undertrykkelse, han udraabte: Afsted! giv ærlige Mænd Rum, saadanne, som troligere vil opfylde, hvad dem betroes; I er ikke længer et Parlament; jeg siger Eder: I er ikke længer et Parlament; Herren er færdig med Eder; han har valgt andre Redskaber til at fortsætte hans Værk."

Da Sir Peter Wentworth anmærkede, at det var første Gang, han hørte saadan usømmelig Tiltale til Parlamentet, og at det var desmere grædseligt, da det kom fra deres Tiener, og en Tiener, som de havde høilig forbundet, gik Cromwell midt i Huset, afbrød der Wentworths Tale, og brølede: Kom, kom! Jeg vil gjøre Ende paa Jer Prat! I er intet Parlament; jeg siger Jer: I er intet Parlament. Jeg skal gjøre Ende paa Jer Sidden. Kald dem ind! kald dem ind!"

Dette overordentlige Sprog — anmærker Noten — geleidede Cromwell med at hugge i Jorden, og stampe med Fødderne som en gal Mand. Paa hans Befaling aabnede Betienten, der havde Opvartning i Parlamentet, Døren for Oberst Worsley, med to Geleder Musketerer. Cromwell fortalte nu Huset, at han havde bedet Herren Nat og Dag, heller at slaae ham, end sætte ham til saadan Gierning, gientog sine Fornærmelser til Huset i Almindelighed og adskillige Medlemmer i Særdeleshed, tvang Taleren at forlade Stolen, drev Lemmerne ud af Huset, gav Sceptret til en Soldat, og befalte ham at tage det Narresias bort, lukkede Dørrene, og gik hiem til sit i Whitehal."

Hume, der — sin aldeles modsatte politiske Troesbekiændelse uagtet — fortæller denne Begivenhed aldeles overeensstemmende, tilføyer følgende Personalier. „Da Sir Henry Vane ivrede mod denne Fremgangsmaade, raabte Cromwel med lydelig Røst: O Sir Henry Vane! Sir Henry Vane! Herren fri mig fra Sir Henry Vane! Martin tog han i Kiolen og sagde: du er en Skiørlevner; til en anden: Du er en Hoerkarl! Du er en Drukkenbold og en Fraadser til en tredie; og til en fierde: du er en Blodsuger." Og

slutter han Fortællingen saaledes: „Paa denne rasende Maade, der saa vel betegner hans sande Caracter, tilintetgiorde Cromwell uden ringeste Modstand, eller blot Knur, denne navnkundige Forsamling, der havde fyldt hele Europa med Ry af dens Handlinger, og Forbauselse over dens Forbrydelser, og hvis Begyndelse ikke blev ivrigere ønsket af Folket end nu dens endelige Opløsning.

Noget mere om Cromwells Caracter af Voltaire.

(Dict. philos.)

Man skildrer Cromwell, som en Mand, der var en Skielm sin hele Levetid. Jeg har ondt ved at troe det. Jeg mener, at han fra Begyndelsen var Sværmer, og siden lod selve sin Fanatisme tiene til sin Storhed. En brændende Novice paa 20 Aar bliver til en snedig Skielm paa 40. Man begynder med at bedrages, og ender med at bedrage i Menneskelivets store Spil. En Statsmand tager til sin Huuscapellan en Munk ganske ældet af sit Klosters Smaaheder, andægtig, lettroende,

leilet, vildfremmed for Verden; Munken lærer sig til, danner sig, snoer sig og stikker sin Herre ud.

Cromwell vidste først ikke, om han skulde give sig til Geistlig eller Soldat Han var hegge Dele. Han giorde 1622 et Feldttog under Prinds Fredrik Henrik af Oranien, en stor Mand, og Broder til to store Mænd; og da han kom tilbage til England gav han sig i Tieneste hos Biskop Williams, og blev hans Herligheds Huuscaprlan, men H. H. ansaaes for at være Cromwells Kones Elsker. Hans Grundsætninger var Puritanernes; altsaa maatte han af sit ganske Hierte hade en Biskop, og ikke elske Konger. Man jog ham af Biskoppens Huus, fordi han var Puritaner, og det blev Oprindelsen til hans Lykke. Det engelske Parlament erklærede sig mod Kongedom og Bispedom; nogle Venner, han havde i Parlamentet, hialp ham til at blive valgt af en Flække. Han begyndte først fra den Tid at være til, og han var over 40 Aar, før der nogensinde havde været Tale om ham. Det hialp ikke, han kunde sin Bibel, disputerede om Præsters og Dommeres Retfærdigheder, skrev nogle slette Prædikener, og nogle Nidskrifter; han forblev ubekiændt. Jeg har hørt en meget flau Prædiken af ham, som temmelig ligner Quækernes; man opdager ustridig der intet Spor

af den overtalende Veltalenhed, hvormed han siden henrev Parlamenterne. Det kom af, han virkelig var meget bedre skikket til Forretninger end til Kirken. Det var især i hans Tone og Mine, hans Veltalenhed bestod; en Gebærde af den Haand, der havde vundet saa mange Slag og dræbt saa mange Royalister, overtalte mere, end Ciceros Perioder. Man maa tilstaae, at det var hans ulignelige Tapperhed, der giorde ham kiendt, og gradeviis bragte ham til Høihedens Spidse.

Han begyndte med at kaste sig, som en Frivillig, der vilde giøre sin Lykke, i Staden Hull, som Kongen beleirede. Han udførte skiønne og heldige Bedrifter, for hvilke han af Parlamentet fik en Gratificatien paa omtrent 6000 Francs. Denne Foræring, giort en Eventyrer, viser, at det oprørske Parti maatte faae Overhaand. Kongen var ikke istand til at give sine Generalspersoner, hvad Parlamentet gav Frivillige. Med Penge og Fanatismus maa man i Længden blive Mester af Alt. Man giorde Cromwell til Oberst. Nu udviklede hans store Talenter til Krigen dem saaledes, at, da Parlamentet giorde Grev Manchester til General over sine Armeer, satte det Cromwell til Generallieutenant, uden at han havde gaaet igiennem de andre Grader. Aldrig syntes

nogen Mand værdigere til at befale; aldrig saae man mere Virksomhed og Klogskab, mere Dristighed og mere Snarraadighed, end hos Cromwell. Han bliver saaret i Slaget ved York, og medens man lægger det første Forbind paa hans Saar, erfarer han, at hans General, Mancheſter, trækker sig tilbage, og at Slaget er tabt. Han løber hen til Grev Mancheſter, finder ham paa Flugten med nogle Officierer, tager ham ved Armen, og siger med en Mine fuld af Tillid og Høihed: De tager feil, Mylord! det er ikke paa den Side, Fienden er. Han bringer ham tilbage i Nærheden af Valpladsen, samler om Natten over 12000 Mand, taler til dem i Herrens Navn, anfører Moses, Gideon, og Josva, begynder ved Daggry Slaget igien mod den seierrige kongelige Armee, og slaaer den aldeles. Saadan en Mand maatte omkomme eller blive Herre. Næsten alle Officierer i hans Armee vare Sværmere, som havde et N. T. i Sadelen. Man talte til Armeen, som i Parlamentet, ikke uden om, at styrte Babylon, at gienreise Gudsdyrkelsen i Jerusalem, at knuse Afgudsstøtten. Mellem saamange Galne holdt Cromwell op at være det, og tænkte, at det var bedre at regiere dem, end at regieres af dem. Den Vane at prædike, som en, Aanden

var over, beholdt han. Man forestille sig en Fakir, der til Bod har paalagt sig et Jernbelte, og nu tager Beltet af for at slaae de andre Fakirer om Ørene. Saadan var Cromwell. Han bliver ligesaa rænkefuld, som han var uforsagt, han forener sig med alle Armeens Oberster, og danner saaledes i Tropperne en Republik, som nøder Generalissimus at takke af. Man udnævner en anden, og han gior denne Ked af det. Han regierer Armeen, og ved den regierer han Parlamentet; han sætter dette i den Nødvendighed at giøre ham til Generalissimus tilsidst. Alt dette er meget; men det væsenligste er, at han vinder alle de Slag, han leverer i England, Skotland og Irland, og vinder dem, ikke ved at see paa, man slaaes, og skaane sig; men bestandig ved at angribe Fienden, samle sine Tropper, færdes overalt, ofte qvæstet, dræbe med egen Haand adskillige royalistiske Officierer, som en rasende og blodtørstig Grenadeer.

Midt under denne afskyelige Krig havde Cromwell Elskovshandler; han gik med Biblen under Armen til sin Generalmajor, Lamberts, Kone. Hun elskede Greven af Holland, der tiente i den kongelige Armee. Cromwell tager ham fangen i et Slag, og har den Fornøielse at lade sin

Medbeiler halshugge. Hans Grundsætning var at udgyde hver betydelig Fiendes Blod, enten paa Valpladsen eller ved Bøddelens Haand. Han forøgede bestandig sin Magt, ved det han stedse vovede at misbruge den; Dybheden af hans Forehavende formindskede ikke hans vilde Hæftighed. Han træder ind i Parlamentværelset, tager sit Uhr, kaster det i Gulvet, og slaaer det i Stykker. Jeg skal knuse Eder, sagde han, som dette Uhr. Han kommer nogen Tid efter igien, og jager alle Lemmerne ud, en efter den anden, og lader dem gaae sig forbi. Enhver af dem bliver tvungen til, i Forbigaaende at gisre ham en dyb Reverents; en af dem gaaer ham forbi med Hatten paa; Cromwell tager den af ham, og kaster den i Gulvet. Lær at have Ærbødighed for mig! siger han (??????).

Da han havde fornærmet alle Konger ved at lade halshugge sin lovlige Konge, og han begyndte selv at regiere, sendte han sit Portrait til et kronet Hoved, det var Dronning Christine af Sverrig. Denne Dronning var den første til at erkiende ham, saasnart han blev de tree Kongerigers Protector. Næsten alle Europas Monarker sendte Gesandter til deres Broder Cromwell, til denne Bispebetient, der nys havde ladet en Mo-

mark, deres Frænde, døe for Bøddelens Haand. De kappedes at beile til hans Forbund. Cardinal Mazarin fordrev, for at behage ham, begge Carl den førstes Sønner, Dattersønner af Hendrik den fierde, og kiødelige Søskendebørn af Ludvig den 14de af Frankrig. Frankrig erobrede Dünkirchen til ham, og tilstillede ham Nøglen. Da han var død, gik Ludvig den 14de og hans hele Hof i Sorg, undtagen Mademoiselle *), der havde det Mod at komme tilhove affarvet, og ene vedligeholdt sin Stammes Ære.

Aldrig var nogen Konge mere enevældig end han. Han sagde, han havde heller villet regiere under Navn af Protector, end af Konge, da Engelskmændene vidste, hvorvidt en Konges Forrettigheder gik; men ikke, hvorvidt en Protectors kunde gaae. Det var at kiende Menneskene, som Meningen regierer, og hvis Mening er afhængig af et Navn. Han havde fattet dyb Foragt for Religionen, der havde bidraget til hans Lykke. Der er vis Anecdot, bevaret i Familien St. John, der nokſom viser, hvorlidt Cromwell gjorde af det Redskab, der har frembragt saa store Virkninger i

*) Mademoiselle kaldtes — per excellentiam — Mademoiselle de Montpensier, Datter af Gaston, Hertug af Orleans, Ludvig den fiortendes Farbroder.

hans Hænder. Han drak en Dag med Ireton, Fleetwood, og St. John, Oldefader til den berømte Milord Bolingbroke. Man vilde trække en Flaske op, og Proptrækkeren faldt under Bordet; de søgte alle, og kunde ikke finde den. Imidlertid ventede en Deputation fra de presbyterianske Menigheder i Forgemakket, og en Betient kom at mælde den. Man sige dem, svarede Cromwell, at jeg er i mit Lønkammer, og at vi søge ham. Dette Udtryk brugte Sværmerne, naar de holdt Bøn (og ventede Aabenbaring). Da han saaledes havde affærdiget denne Bande, sagde han disse Ord til sine Fortrolige: De Uslinge troe, at vi søge Herren, og vi søge kun Proptrækkeren.

Oliver Cromwell blev betragtet med Beundring af Englands Puritanere og Indepenter, han er endnu deres Helt; men hans Søn Richard Cromwell er min Mand.

Oliver var en Sværmer, som vilde nu blive udpebet i Underhuset, hvis han fremførte en eneste af de uforstaaelige Urimeligheder, han foredrog med saamegen Tillid for andre Sværmere, der hørte paa ham med opspilet Mund og stirrende Øine i Herrens Navn. Hvis han nu sagde, man

skal søge Herren og stride Herrens Strid, hvis han til evig Skam for Menneskefornuft indførte Jødesnak i Englands Parlament, vilde han være nærmere ved at føres til Bedlam, end vælges til at befale over Armeer.

Han var ustridig tapper; det er Ulven ogsaa; der er endog Aber ligesaa rasende som Tigre. Af Fanatiker blev han snedig Politiker, det vil sige, han blev af Ulv til Ræv, steeg ved Svig fra de første Trin, hvor Tidens rasende Sværmeri havde sat ham, indtil Høihedens Spidse, og Skielmen gik paa Hovederne af de nedkastede Sværmere. Han regierede, men han levede i Uroligheds Rædsler. Han havde hverken blide Dage eller rolige Nætter. Venskabs og Selskabeligheds Trøstelser nærmedes ham aldrig; han døde for Tiden, ustridig værdigere til Udød, end den Konge, han lod føre fra et Vindue i Kongeborgen selv til Skaffottet.

K. N.

Om det danske Litteraturselskab,
ved R. Nyrup
med et Tillæg af Udgiveren.

Forerindring.

„Som jeg forrige Sommer beredede mig i Forening med min ældste litterariske Samvandrer og Ven, Prof. Rasmus Nyrup, at fortsætte vore for mere end tredive Aar siden samdrægtig begyndte Forelæsninger over den danske Digtekunst, i det Haab at bringe dem, om ikke til Ende, dog til en passende Hvilepunkt, bortkaldtes denne trofaste og utrættelige Arbeider til vor Litteraturs ubodelige Tab fra sin Bane. Nødsaget at overtage Arbeidet ene, for dog i det ringeste ved et nyt Bind at bringe de af os begge begyndte Bidrag til Digtekunstens Historie til en Slutning, har jeg til dette vort fælles Arbeid af min Vens Efterladenskab modtaget, hvad han havde udarbeidet, og som laae færdigt, vel ikke til Trykken, men til de anmældte Forelæsninger, som han glædede sig til at skulle begynde paa. Men i det jeg ved Fortsættelsen af Arbeidet omhyggelig og erkiendtlig nytter, hvad jeg fra en saa kundskabsrig Samler har ihænde, er det dog naturligt, at, efter den Form, Foredraget nu vil, og maa faae, meget

der hørte hen i hans Plan, nu ved den uundgaaelige Sammensmæltning, vil, om ikke falde bort, dog ved at skulle bringes i Forbindelse med min Fremstilling, fremkomme i en anden Skikkelse, og saaledes, at man ikke allevegne kan, vel heller ikke engang bør kunne skiælne, hvad der tilhører enhver af os.

I det jeg nu efter Pligt og Samvittighed skal stræbe for, at min Ven skal, saalidet mig muligt, skee Uret ved dette vort Fællig, kan jeg dog ikke dølge for mig selv, at det er adskillige udførligere nyrupske Fremstillinger, der ikke kunne andet end tabe, ved ikke at fremlægges ublandede i deres oprindelige Gestalt, og der i høi Grad fortiene at kiendes, saadanne, som de ere udgangne fra hans Haand. Som en Prøve af disse, har jeg troet her at kunne meddele en Fremstilling af det danske Litteraturselskab, saaledes, som han i vore Forelæsninger 1827 havde foredraget den, og har jeg saameget før valgt denne, som jeg i Maanedsskriftet Hertha for Dec. 1827 havde ladet indrykke mit Foredrag over samme Emne. Resultatet af begge vil findes i andet Hæfte af Bidrag til Digtekunstens Historie, saafremt det undes mig at udgive dette, som jeg, efter at have fuldbragt denne Vinters Forelæsninger ønsker og agter."

K. R.

Nyrup om d. d. Litteraturselskab.

Som en Coalition, der paa en Maade stod i Opposition til det norske Selskab, kan man anse det 1775 oprettede danske Litteraturselskab. Ligesom hint Selskab havde sin Protokoll, hvori Medlemmernes Bonmots og Plaisanterier, Viser og Epigrammer, bleve førte tilbogs, saaledes var det hos Proft udkommende almindelige danske Bibliothek det Magazin, som opbevarer nogle af den Tids danske Digteres første poetiske Forsøg.

Dette Selskab, hvis Tilværelse allerede ophørte i Aaret 1781, var organiseret paa en ordenlig fornem-litterarisk Fod, og bestod af tree Slags Medlemmer, ordenlige Medlemmer, Æresmedlemmer, og Auscultanter. Æresmedlemmerne vare fire: Digteren Ewald, Philosophen T. Rothe, Taleren Chr. Bastholm, og Tænkeren J. Chr. Schønheider; Auscultanterne ligeledes fire: Fr. Münter (nu Biskop i Siellands Stift), A. B. Rothe (Conferenceraad og Deputeret i tydske Cancellie), Frederik Sneedorf, bekiendt af sine historiske Skrifter (død som Professor extr. ved Kiøbenhavns Universitet, paa en Reise i Engelland, ved et uheldigt Spring fra en Postkareth, hvis Heste løb løbske), og Kraft (Søn af Professor Kraft i

Sorø), der døde som ung Student. Disse ere formodenlig ikke blevne Auscultanter for 1778, i hvilket Aar de alle fire deponerede.

Blandt Selskabets ordenlige Medlemmer tæller man: H. W. Abrahamson, P. O. Bast, O. Malling, Schavenius, Laurits Smith, H. C. Sneedorf, P. M. og P. K. Trøiel, og Wadum — nu alle døde, Malling undtagen *).

Om dette Selskab hedder det i Rahbeks Caracteristik over Trøielernes Digte, som findes i den seidelinske Udgave af disses udvalgte Poesier: „Saalidet dette Selskab nu opfyldte sin store og patriotiske Hensigt, saa mange Anstødsstene, der kastedes paa dets korte Bane, saa uventet hastig denne end afbrødes, vil dets Virkning, dets saare veldædige Virkning, spores indtil vor Litteraturs seneste Dage. — — Saare ædel og velgiørende var dette Selskabs Plan, ikke alene ved broderlig Samvirkning at opflamme hinanden til ædel Veddekamp, men og ved indbyrdes Critik at forskaffe hinanden den venskabelige Raadgivning og

*) Til denne Fortegnelse maa endnu føyes: Præsten Clementin, M. T. Cold, F. Dræby, Holst (Prof. og Præst i Sorø), Lægen M. W. Kall, Artillerie-lieutenant Kalnein, Landsdommer Rogert, F. G. Sporon, Prof P. T. Wandal, Litt. Wemmenhøj, alle døde, og den endnu levende G. R. Fr. Moltke, Ewalds yndede Discipel og Ven.

Veiledning, Musernes danske Dyrkere hidtil i Aristarchus Carstens ene havde havt, og ved denne ædle Oldings tiltagende Aar, og vigtige Forretninger saae sig i Fare for at tabe."

„Som dette Selskab var et virksomt Middel til at uddanne, særdeles den yngre Troiel, og aflokke ham Arbeider; saa aabnede sig ikke længe derpaa en bequem Leilighed til at bringe deres Arbeider for Publicums Øine; i det den driftige Boghandler Proft i det almindelige danske Bibliothek gav os et Maanedsskrift, hvis Fortieneste af vor Litteratur man maaskee neppe har ladet vederfares Ret, især da dets første, dette Arbeid neppe voxne Bestyrere *) saa hurtig fratraadde, og en Abrahamson og P. C. Abildgaard, i Forening med Prof. Wandal, og P. D. Bast, paatog dem Bestyrelsen, hvori udentvivl P. M. Troiel en Tid tog Deel. Lad end alle Stykker ikke være af lige Værdi; men det Maanedsskrift, der i trende Aargange brammer med Ewalds Ode til Indfødsretten, og flere skiønne Stykker af hans, Th. Thaarups uopnaaede Ele-

*) Emanuel Balling, og Fuldmægtig Fr. Cramer, denne ogsaa blandt Handelstidendens første Bestyrere. De fratraadde begge det almindelige danske Bibliothek med tredie Hæfte.

K. R.

gier, og Prams ikke mindre deilige Idyller; der i Frejas Guldkiæde har fra Abrahamsons Haand noget af de meest wielandske, vi kunne fremvise; deilige Stykker af Storms, Troilernes ypperste og fleeste Arbeider, H. C. Sneedorfs geniefulde Ovad, Basts Oversættelse af Popes Heloise til Abelard; det, hvori en Zetlitz først betraadde Digterbanen, torde dog være en Medbeiler, som faa senere Tidsskrifter *) kunne maale sig med **)."

Ligesom jeg ved at omtale det norske Selskab anførte paa eengang i een Følge alle bemældte Selskabs poetiske Medlemmer, saaledes synes det ogsaa, efter, hvad jeg alt har erindret, meest passende til et bequemt Oversyn at betragte alle de af poetiske Arbeider bekiændte Medlemmer af det danske Litteraturselskab. Men af disse ere tree allerede tilforn omtalte, T. Rothe, nemlig i Bogen over Frederik den femte, Ewald og Abrahamsen i vore (senere udkomne) Bidrag til vor poetiske Litteraturs Historie under Christian den syvende, fra Qvinqvenniet 1766—1770. De øvrige opstilles

*) At sige, naar vedbørligt Hensyn tages til Tid og Omstændigheder.

K. R.

**) De, som kunde maale sig med a. d. B. var Minerva, Hermoder, for Sandhed, og Skand. L. S. Skrifter, Athene.

K. R.

i den chronologiske Orden efter Aaret, da man har de ældste Poesier fra deres Haand.

R. N.

Udgiverens Efterskrift.

Da imellem min afdøde Ven H. C. Sneedorfs efterladte Papirer et Udkast til Selskabets Love, saaledes, som det imellem dets Medlemmer fra 11 Nov. 1780 og indtil 27 Januar 1781 har circuleret, er kommet i mine Hænder, har jeg troet det ikke upassende, i Forventning af, at Documentet selv ved de Selskabets endnu levende Medlemmer, i hvis Hænder det i sin Tid vil blive afleveret, maatte anvises et passende Bevaringssted, her at meddele saadanne Artikler deraf, der tilfulde kunde hiemle dette til saa patriotiske og veldædige Formaal stiftede Selskabs Tendents og Bestræbelser.

§ 1. Selskabets Formaal bliver Alt, hvad der henhører til de skiønne Videnskaber, til Historien, og Philosophien; kort sagt i Almindelighed Alt, hvad der kan være Folkelæsning, og tiene til at udbrede almindelig, og ikke blot til Lærde indskrænket, Kundskab, hvilket Middel, som den sande Grund til al Forbedring i den almindelige

Moralitet, Selskabet ved alle dets Bestræbelser bestandig maa have i Sigte.

§ 2. Følgelig maa i alle de Arbeider, som til Selskabet af dets Medlemmer indleveres, Foredragets og Udtrykkenes Skiønhed, Stilens og Sprogets Rigtighed, blive en væsentlig Sag.

§ 3. Ligeledes maa Alt, hvad Medlemmerne enten af litterariske Arbeider eller i anden Henseende til Selskabet udgive, være forfattet paa dansk, og tillige være skrevet ordentlig og læselig.

§ 4. Andre Nationers Arbeider i Videnskaberne blive for Selskabets Hiemeed naturligviis saa vigtige, at det for Medlemmerne altid maa ansees, som en Hovedpligt, med Oversættelser, Udtoge, Compilationer, eller Omarbeidning efter lokale Omstændigheder, at meddele Fædreuelandet, hvad der af udenlandsk hist og her i de nyeste Afhandlinger, Efterretninger med videre, maatte efter et strængt Valg eragtes at kunne være nyttigst, og efter Tidernes Beskaffenhed især passende.

§ 5. Men da Oversættelser, Udtoge, og i Almindelighed ethvert litterarist Product, der er voxet paa fremmed Grund, i andre Henseender ikke giør den Nytte, som af indenlandske Origi-

nalstykker kan ventes, saa bør Selskabet, saa vel af denne Aarsag, som for egen Agtelses og Hæders Skyld, ogsaa, og især, søge ved gode Originalarbeider at blive sine Medborgere nyttigt.

§ 6. Medlemmerne paaligger derfor en dobbelt Art af Forbindtlighed, hvoraf enhver fordrer sine egne Bestemmelser, da Originaler, eller Selskabets Hovedarbeider, og Compilationer, eller Biarbeider, ikke vel uden betydelig Inconvenients lade sig underkaste samme Love, og behandle ved samme Slags Samlinger eller Møder.

(Vi gaae naturligviis de Artikler, der bestemme Selskabets indre Organisation, Oeconomie o. s. v. forbi, for blot at meddele dem, der lære os at kiende dets litterariske Formaal, og de Midler, hvorved dette skulde opnaaes.)

§ 12. Det aarlige Selskabsstykke, som ethvert Medlem bør levere, skal i Henseende til sin Størrelse, hvad enten det er Poesie eller Prosa, udgiøre i det mindste to Ark, og ikke alt for stor Skrift, og skal derhos være et Heelt, og ikke bestaae i en Samling af flere Smaastykker. Skulde en Forfatter have foretaget sig en Materie af den Vidtløftighed, at det ikke var ham muligt, at indbefatte den i eet Stykke, da skal han dog indrette det Stykke, han leverer, saaledes, at det

for sig selv, og uden Hensigt til nogen Fortsættelse, kan ansees, som et fuldstændigt Heelt.

§ 13. Ethvert saaledes indkommende maanedligt Stykke skal efter den, samme af Selskabets Secretair paategnede, Orden, circulere mellem samtlige Medlemmer, paa det enhver kan have den fornødne Leilighed til, ikke allene med Agtsomhed at giennemlæse det, men endog ved en skriftlig Kritik at give Forfatteren sin Betænkning over samme, og de Forandringer og Forbedringer, som han deri formener at kunne foretages.

§ 14. Endskiøndt ethvert Medlem saaledes bør være pligtig, naar Tid og Leilighed det nogenledes tillade, at criticere de circulerende Stykker, hvortil enhver formodes saameget mere at være villig, som Critikerne ere, for Stykkernes Fuldkommenhed, og Selskabets litterariske Fremgang, en væsentlig Sag, saa skal dog, for at være saa meget visere paa, at det med Stykkernes Circulation havte Hiemeed i det mindste ikke ganske skal forfeiles, hvert Fierdingaar udnævnes tree af Selskabets Medlemmer, som skulle være pligtige nøye at giennemgaae, og give skriftlig Critik over ethvert dem ved Circulationen tilkommende Stykke... til hvilken Ende Stykkerne først til disse skal circulere; og enhver af dem skal til-

staaes Ret at beholde hvert Stykke en Maaned, hvorefter Stykkerne siden omløbe til de andre Medlemmer, af hvilke enhver beholder dem i 8 Dage.

§ 16. Hvad Betænkning og Critik, som forfattes over de circulerende Stykker, leveres af Vedkommende til Stykkets Forf selv, uden at forevises noget af Selskabets øvrige Medlemmer, og da det især vilde være ubehageligt, at see slige Critiker eller Stykker, som til Selskabet indleveres, udsatte for Fremmedes Omdømme, saa skal det aldrig tillades at forevise nogen Selskabet uvedkommende Person noget af de circulerende Stykker, ligesaalidet, som Critiker maa forevises Fremmede, ei engang af den, som har forfattet samme. — —

§ 17. Naar den til Omgangen bestemte Tid er udløbet, og Forf. altsaa har erholdt Medlemmernes Critik over hans Stykke, hvorefter han enten retter de angivne Feil, eller ikke, alt efter Godtbefindende, haver han skriftlig at opsætte sit Gienſvar og Betænkning over de Poster, som i bemeldte Critiker mod hans Piece ere anførte, saaledes, at han enten følger Ordenen i hans eget Stykke, eller foretager een Critik efter den anden, og af samme postviis uddrager samtlige Medlemmers giorte Erindring, og ved hver Post hos-

føier sin egen Betænkning eller Giendrivelse — — naar da den til Omgangen og Giendrivelsen fastsatte Tid er udløbet, bliver Stykket paa ny i Selskabet foretaget, hvor da Forf. — — stykkeviis oplæser Critikerne tilligemed sin egen vedføiede Betænkning, hvorpaa hver Post, in specie, en efter en anden, ligesom de oplæses, af Selskabet undersøges og bedømmes, om og hvorvidt enten Forf. eller Critik. maatte have Ret.

§ 39. Da det giver mere og bedre Øvelse, naar en Materie behandles af flere Personer, og en saadan Materie derved tillige kan ventes bedre afhandlet og udført, vil Selskabet til Concurrence for dets egne Medlemmer af og til udsætte een eller flere Præmier for et eller andet Stofs Udarbeidelse. — —

§ 41. I Henseende til Priismateriernes Valg, da skal det være enhver af Selskabets Medlemmer tilladt, at foreslaae een eller flere Materier, som han formener at kunne udsættes; dog at derved iagttages, at Materierne, saavidt muligt kunne ansees lige almindelige og passelige for samtlige Medlemmer, hvorefter Selskabet overveier de foreslagne Materier, og mellem disse voteres. — — —

§ 41. Dog, da det formodentlig kunde indtræffe, at Valget flere Gange per plurima kunde falde paa en saadan Materie, hvori en eller anden af Selskabets Medlemmer ikke var istand til at arbeide med det Held, som i andre Materier, der mere stemmede med hans Lyst eller Genie, da, paa det han ikke skal have Aarsag at besværge sig over, at han ved saadant Valg blev udelukt fra Concurrencen, og fra Haab om Præmien, saa fastsættes herved: at, naar de fleste af Selskabets Medlemmer have ved at arbeide i de paa den i § 39 foreskrevne Maade valgte Materier, erholdet en Hoved- eller Bi-præmie skal den eller de, som endnu ingen Præmie er tilkiendt, have Frihed selv at udvælge hver sit Stof, hvilket dem godt synes, som da for den Gang skal være Priismaterie for hele Selskabet, uden, at nogen derimod maa giøre Indvending, naar kun saadan selvvalgt Materie forresten ikke er uovereensstemmende med Selskabets Diemed. — — —

§ 44. De indkomne Priisskrifter circulere alle samlede og paa eengang, hvilket for desbedre at sammenligne dem til Bedømmelse om Fortrinet, er nødvendigt: naar da Omløbet er forbi, holder Selsk. en overordentlig Forsamling for at tildømme Præmierne.

§ 48. Naar Selskabet ved Medlemmernes Bestræbelse faaer et saadant Forraad af gode og veludarbeidede Skrifter, at nogle deraf ved Trykken til det Almindeliges Nytte og Selskabets Ære kunde udgive, deels som Originalskrivter, deels som Samling af andre nyttige Smaastykker, maa ved en streng nøye Bedømmelse afgjøres, hvilke Stykker, der skal trykkes. Dog maa intet Stykke i Selskabets Samling udgives, med mindre det af to Trediedele af Medlemmerne samtykkes; og i Almindelighed skal Selskabet aldrig være berettiget, at lade nogen Afhandling trykke, uden at Forf. af samme dertil giver sin Tilladelse. — —

Hans Finsen,
om
Folkemængdens Formindskelse ved Uaar i Island.
(s. f. H).

§ 27.

Vejrliget om Foraaret 1783 var meget mildt (1), som sædvanligen plejer at gaae forud for Ildsud-

Anm. (1) Den Gang vare der store Jordskjælv i Kalabrien og Sicilien fra 5te Februar til

brud (2); men fra den Tid, at Udbruddet i Skaftefjeldssyssel begyndte, den 20de Juni, indfaldt der stræng Frost og kolde Vinde, hvilket ikke er ualmindeligt ovenpaa slige Ildsprudninger; denne Frost, tildeels foraarsaget ved den nu til Kysterne opdrevne Haviis, standsede meget Græsvæxten; Græsset paa Hjemmemarkerne falmede, og blev saaledes mange Steder af hvidgul Farve, og paa de mest flade Steder hentørredes det ganske, og efterlod saaledes nøgne Pletter, som i nogle af de følgende Aar ikke kunde blive grønne (3). Andre

i Maj, men i hele Evropa herskede der den Sommer megen Hede i Forbindelse med Støvtaage (Mistur). Se Doktor Melanderhjelm om Wädderleken om Sommeren 1783, i Kongl. Swensk. Wetensk. Acad. nya Handl. 1784, S. 8, fgg.

Anm. (2) Se Lavmand Stephensens Beskrivelse over den nye Vulkans Ildsprudning i Vester Skaftefjelds Syssel i Island i Aaret 1783, § 2, S. 2; hvilket nette og vel forfattede Skrift giver en tydeligere Beskrivelse over denne vigtige Gjenstand, end der nogensinde før er givet over lignende Tilfælde i Island.

Anm. (3) De Skalder eller bare Pletter paa Ageren, foraarsagede ved Kulden, og hvor der i lang Tid ikke opvoxede noget Græs igjen, vare noget andet end de lysegule Pletter paa Hjemmemarkerne; de sidste saae ud

Steder fik Græsset saadant broget Udseende, at nogle Straa saaes med 3 a 4 gule, andre med ligedan grønne Striber; men paa de gule Jordpletter var Græsset henvisnet helt ned til Roden, fordi det af Frosten var ganske betaget. Alt dette var kjendeligere i Oplandet, end paa Udkanterne. Bladene paa Smørurten (ranunculus acris, Soley), Syren (rumex acetosus, Súra) og Løvetanden (leontodon taraxacon, Fífill) henvisnede enten ganske, eller for en Del. Allerede i Juli Maaned bleve Birkeskovens og Bjergrævens (betula nana, Fjalldrapi) Løv sorte og fortørrede, ligesom de vare svedne, og Blaabærlyngens (vaccinium uliginosum Bláberjaling) Blade og Tranehalsens (geranium sylvaticum, Storkablágresi) henvisnede mere eller mindre, og fik en gul Farve. Den islandske Mos (lichen islandicus, Fjallagrös) forsvandt ogsaa i dette Aar, og i 3 paafølgende Aar savnede man denne betydelige Næringskilde, først efter 6 Aars Forløb var den nogenledes opvoxet igjen. I Skaftefjelds Syssel og flere Steder forsvandt ogsaa

som Himmelen, naar den er overtrukken med netformige Skyer, da de øvrige med Græs begroede Stykker havde deres naturlige grønne Farve.

Smaren (4) (trifolium repens) hvis Rødder man om Foraaaret hyppigen bruger som Fødemiddel, (5) men denne fremvoxte igien i et Tidsrum af 3 Aar. Skovene fik en ugjenvindelig Skade; de bleve saaledes mange Steder tilintetgjorte, at Grenene, der Aaret i Forvejen vare i fuld Blomstring, bleve saa sprøde, at de med den bare Haand kunde gnides til Støv. Luften vedblev at

Anm. (4) Indtil Aaret 1786 havde jeg, uagtet min nøjagtige Jagttagelse, kun i een Tue kundet opdage Smaren (trifolium album pratense) i Skalholts Hjemmemark, fra denne Tid findes den at være udbredt over hele Hjemmemarken, og somme Steder forekommer den i temmelig stor Mængde.

Anm. (5) Denne Urt har ligeledes været brugt som Fødemiddel paa Nordlandet; Annalen ved Bjørn paa Skardsaa 2 D. S. 92 siger, at Aaret 1618, et Fjeldskred har rammet 4 Børn hjemmehørende paa Gaarden Deildardal i Skagefjorden (Østfjorde Annalen siger Bardardal), som om Foraaret vare ude paa Marken ved at samle Smare. Om Sommeren blive dens Rødder bittre og ubrugelige til Spise. Man trækker Urten op af Jorden med Roden ved Hjelp af en Træ- eller Jernkrog, som kaldes Smarehægte (Smárakrókur). De kan spises enten allene eller med Smør, i Melk eller Snemos (Fløter, Flautum) o. s. v., og ansees da for en lækker Spise.

være taaget, som var saameget naturligere, som Beretningerne vise, at der i hele Europa fandt megen Taage Sted i denne samme Sommer (6). Pimpstensand og Svovelstene faldt i saadan Mængde om Sommeren, at Kreaturerne allerede ved Midtsommer lede meget af Hunger. Denne Svovelregn blev saa hæftig, at i Biskopstungesveiten, omtrent en Dagreise fra det Sted, hvor Ilden havde sit Udbrud, bleve Hornkvægets Flabe (Granir) og Bagkløver (Lagklaufir) gule af den vedhængende Materie. Høavlingen var i denne Sommer ussel og meget under det middelmaadige. De bosatte bleve nødsagede til at slagte indtil Halvdelen af deres Hornkvæg. Alle Kreaturer vare om Efteraaret meget magre formedelst den Sand og Støv, som havde forspildt Græsgangene. Istedetfor at alle Kreaturerne om Efteraaret pleje at søge de fjeldlige Egne, fordi Græsset der, som kraftigere end andre Steder, holder sig længst grønt, saa bleve de nu her mest forstyrrede, i det de tumlede om, ligesom de ingen Ro havde paa sig, og løb hen til de sorte og sumpige med visnet Græs bevoxede Myrer, som de,

Anm. (6) Se foran Anm. 1.

naar de have, andet bedre, ikke skiøtte om (7). Vinterens Strænghed yttrede sig saa tidlig, at Kreaturerne maatte indtages paa Staldfoting, en Maaned førend det ellers pleier at ske; dog var Veirliget ikke særdeles strængt, men derimod ledsaget af ustadige Sydvestvinde og Snefog, som afvexlede med kortvarigt Tøveir, men hvis Virkning ved den strax ovenpaa indtrufne skarpe Frost, hvorved Kreaturernes Græsning forstyrredes, tilintetgiordes, ligesom ogsaa derved foraarsagedes, at Hestene mange Steder i god Stand styrtede paa Jordens Glathed og ulykkelig tilsatte Livet (8); somme Steder faldt de ned i de med Sne og Is bedækkede og usynbare Brønde. Mange Mennesker omkom ogsaa af Hunger. Driviisen indfandt sig alt tidlig om Foraaret. I dette samme Foraar 1784 (9) bleve baade Hornkvæg og Faar haardt angrebne af mange Slags pestagtige saavel indvortes som udvortes Sygdomme, saa-

Anm. (7) Aarsagen hertil anføres af Lavmand M. Stephensen, anf. S. 117.

Anm. (8) S. St. S. 111.

Anm. (8) Aaret 1783 døde, som man antager for vist, 15 Mennesker af Hunger paa Nordlandet, men Præsterne bemærke desuden i sine Tabeller, at mange flere ere formedelst Mangel komne af Dage.

som Gigt i Lemene, Geværter og Tarmesvulster, deres Indvolde befandtes enten overmaade store eller hentærede og sammenkrympede, ligesom ogsaa Galden i Nogle var usædvanlig stor (10). Mange Heste døde, endskjønt de vare i god Stand; de levende aad de døde, samt Møgdynger, Jordvægge og Træer. Faarene aad Ulden af hverandre, som ogsaa foraarsagede deres Død. Herved berøvedes endog velhavende Bønder den største Del af deres til Huusholdningen nødvendige Heste og Faar, og nogle mistede alle deres Kreaturer. Dog blev Pesten paa Nordlandet endnu større, hvor Nøden var saa stor, at den tvang adskillige til at forlade deres Hus og Hjem. Nogle omkom endog af

Anm. (10) Samme Aar havde Svenskerne en meget haard Tid, saa at Horsegøgen (Numenius minor) først lod sig høre den 13de Maji, og Smørurten (Vatnasöley, ranunculus aqvaticus) blomstrede 2 Dage derefter. Bjerkander Inspect-Calender för År 1784 i Kongl. Swensk. Acad. nya Handl. 1784 S, 327. Ligeledes begyndte denne Urt først den 15de Maji at blomstre i Vestergotland, hvilket der var uhørt i de sidste 25 Aar, undtagen i Aaret 1771, da den først var i Blomster den 17de Maji. Bjerkander Blomster-Almanak i Vester-Gothland, anf. St. 1786 S. 53.

Hunger (11) og i den nordøstlige Del af Tinge-Syssel kunde Ligene ikke henbringes til Begravelsesstederne formedelst Mangel paa Heste (12). I

Anm.(11) Se mere herom hos M. Stephensen, anf. St. S. 120.

Anm.(12) Biskop Arne Torarensen tilsendte mig følgende Tabel angaaende Aaarets Virkning i Hole Stift Aaret 1784.

Syssel.	Øde Gaarde	Døde af Hunger.	Folkemængdens Aftagelse.
Tinge.....	128½	863	1013
Øfjords.....	58½	518	657
Skagefjords	58	462	897
Hunevands..	70	302	805
Summa	315	2145	3372

Denne Folkemængdens Formindskelse og øvrige Tab, kan regnes at være skeet i Aarsløbet fra 1 Januar til i Juni Maaned 1784; hvorledes Formuetilstanden blandt Folk har været kan man slutte deraf, at Aaret 1784 beløb den til Hole Bispestol erlagte Smørskyld baade af Bispestolens og Skolens Jorde tilsammen 42 Foringe (420 Pd.) se §. 20, Anm. 8 og §. 22, Anm. 9. — I Arbaj Sogn i Skagefjorden vare før 7 Gaarde beboede, men om Efteraaret 1784 vare kun 3 af disse forsynede med Opsiddere, men Folkebesætningen paa dem alle tilsammen befandtes da at være 15 Stykker, derefter blev hele

Tistilfjorden vare af 20 boſiddende kun 4 tilbage, der fortſatte deres Næringsbrug; kort ſagt: dette Aars Ødelæggelſe var magelos, og jeg kan ikke paa anden bedre Maade fremſtille den, end ved at hidſætte en lærd Forfatters (13) Beregning over ſamme, bygget paa Syſſelmændenes til Rentekammeret fremſendte Liſter; om Vinteren 1783—84 (14) døde nemlig af Hornkvæg 11461 Stykker, af Faar 190,488 (15) og 28013 Heſte;

Sognet øde. Se de Berlingſke Stats Tidender October 1786.

Anm.(13) I Hjaltedahl (ſom for Reſten er bekjendt for ſin Snelsshed) vare Snedriverne ſaa ſtore og dybe, at man fandt paa det Raad, ſom ellers fortælles, at i Fortiden har været brugt af vore Forfædre: at age Liigene paa Dyrehude til deres Begravelſesſteder, ſe Sturlunge V Kap. 23 og III Kap. 22 (23). Dog fandt den Forſkiæl Sted at nu bleve Hudſlæderne trukne frem ved Mennesker, før derimod af forſpændte Dyr.

Anm.(14) Se Lavmand Stephenſen, anf. St. S. 126, paa hvis Beretning, Udregningen i philoſophiſche Schilderung S. 392, er bygget.

Anm.(15) For at vise Forholdet mellem de døde og efterlevende Kreaturer, hidſættes Summerne ſom de findes anførte i philoſophiſche Schilderung Side 392. Tab. III.

(16), som udgiorde Halvdelen af Hornkvæget, trefjerde Dele af de før levende Heste, og Faarenes firefemte Dele. (17) Om Foraaret plagedes

	Levende 1783	Døde 1783—84	Efterlevende 1784	Af 1000 levende, døde
Hornkvæg	21457	11461	9996	534
Faar.....	232731	190488	42243	818
Heste.....	36408	28013	8395	770

Hvis man vilde tage Exemplet af et enkelt Syssel, da levede i Myre Syssel Aaret 1784 af hvert 100, $9\frac{1}{2}$ Faar, 11 Heste og $44\frac{4}{7}$ Hornkvæg.

Anm.(16) De to næstforegaaende Aar vare med Hensyn til Kreaturbeholdningen saa gode, at man kunde anvende det gamle Ordsprog, og sige, at paa hvert Kreatur voxede to Hoveder. Desaarsag opnaaede mange ikke den modne Alder; Faaredøden angives her saa stor, fordi de om Efteraaret til Vinterforing bestemte unge Lam toges med i Beregningen, hvilke enten formedelst forudset Hømangel om Vinteren bleve slagtede, eller ogsaa hendøde.

Anm.(17) M. Stephensens Beskrivelse o. s. v. S. 126, philosophische Schilderung der gegenwärtigen Verfassung von Island S. 392 Tab. 3, hvor den høilærde Forfatter mange Steder har været nødt til at bruge en konstig Regnemaade (calculum artificialem) som nærmer sig til det Sande. I Angivelsen af Heste Antallet i Mule Sys-

Folket af Halsbetændelse (Hneppusótt) Blodgang og andre ondartede Sygdomme, som yttrede sig ved, at Fødder eller Hovedet ophovnede; paa andre begyndte den med stærk Kløen. Fiskeriet var hele Sommeren 1783, og lige til i Mai Maaned 1784 meget uselt. (18)

sel have der indsneget sig 2 Fejltagelser; der døde nemlig 1453 Stykker Heste (og ikke 1585) men 179 (og ikke 197) levede efter. I Arnæs Sysel antager han, saavidt man kan see, at før Ødelæggelsen have været 22000 Faar, at Antallet paa de døde Faar har været 17300, men paa de efterlevende 4700. Hestenes Antal der har været 3992, hvoraf der ere omkomne 3120 Stykker, og de efterlevende saaledes 872. Dette kommer for det meste Sandhen temmelig nær; thi før Aaret var Faarenes Antal 21369, af disse døde der 16635, men ved Aarets Ophør befandtes levende 4734 Stykker. For Aaret vare der 4464 Heste, hvoraf 3067 bleve bortrykkede af Pesten, men 1396 levnede af samme.

Anm.(18) Se mere herom hos M. Stephensen anf. St. S. 128.

D. Malling.

Han rakte hver Fortieneste sin Krands,
Af Evighedens bedste Blomster bundet.
I ham sin Tolk hvert Dannerværd har fundet:
Hvor er en Malling nu, at tolke hans?

K. R.

Historisk Udsigt

over de nyeste Begivenheder.

Taagesløret ligger endnu bestandig, og tegner det end stundum et Øieblik til at lette sig, saa at vi indbilde os, at kunne begynde at skimte derunder, i en Haandevending lægger det sig igien, ugiennemtrængeligere end før, og vi faae som oftest kun dobbelt Foye til at mistroe vore Syner.

Saaledes bebudedes det os, som Octobermaaneds vigtigste Begivenhed, at Don Miguel var af Spanien erkiendt som Konge; allerede vilde man vide, at Paven ligeledes havde erkiendt ham, at Kongerne af Neapel og Sardinien vare i Begreb at giøre det selvsamme Skridt, at han skulde ægte en Søster af Hertuginden af Berry og af Spaniens tilkommende Dronning, at Østerrigs, Englands, Frankrigs Erkiendelse vare i Vente; og om det end hedde, at Ruslands ædle Nicolaus, ligesaalidet, som Donna Marias egen Fader, vilde samtykke heri, meente man dog, at det i Sagen selv ikke vilde giøre nogen Forandring.

Med eet hedder det igien, at langt fra, at Paven skulde have erkiendt Don Miguel, vil den pavelige Nuncius vred bort, over en Strid angaaende en Bulle; at den spanske Gesandt, der bragde Don Miguel Erkiendelsen, er vreed, deels fordi D. M. ingen Audients gav ham, under Paaskud, han var i Seng Kl. 7 om Aftenen, deels fordi Henrettelserne fare fort, skiøndt Gesandten havde forsikret, de vilde ophøre; at det øvrige diplomatiske Corps i Madrid ikke vil have med den portugisiske Gesandt at giøre, skiøndt han er erkiendt tilhove; at Kongen af England paa ingen Maade vil vide af nogen Kong Miguel at sige: og at

baade det engelske og franske Ministerium vel vil vogte sig, i det Øieblik, Parlamentets og Kamrenes Aabning nærmer sig, at give deres vrede Modstandere en ny Ankepost, til de mange foregaaende. Hertil kommer endnu, at den Opsigt, de tvende Infantinders pludselige Sygdom, og Don Miguels Adfærd i denne Anledning gior, depopulariserer dette de Apostoliskes Kongemonster mere, end nogensinde, især da man ydermere bringer dette i Forbindelse med hans hidtilværende Yndlings, Barberens Marqves Pirez pludselige Unaade og Forsvindelse i det denne her ikke skal have viist sig saa beredvillig, som andre Læger. Lægger man nu hertil, at der siden Don Miguels Ankomst til Portugal skal være fængslet 23190 Personer, udvandret 40,790, myrdet 1133 (om ved Justits-, eller Snig-mord, siger Bladet, hvoraf dette udskrives, ikke, imidlertid synes blot de af sidste Art her at være bragte i Regning), begaaet 166 Brandstiftelser, og lagt Beslag paa 17 518 Grundeiendomme; og at Enden er ikke endda, synes det ganske forklarligt, at man baade i og uden for Portugal haaber paa en Forandring; ligesom det og gior megen Opsigt, at Politiet i Lissabon i adskillige Huse har ladet søge om Afskrifter af et Brev, den afdøde Kong Johan ved Don Miguels Fødsel havde tilskrevet sin fortrolige Minister Grev de Barca, og at der var befalet, at hæfte alle dem, hos hvem slige Afskrifter fandtes. Hans Moder Keiserindedronningen siges imidlertid at ville gaae til Madrid for at bivaane Formælingen, hvor ogsaa Hertuginden af Berry skal ventes.

I Madrid skal man i Forventning af samme Formæling glemme Alt andet, dog Landgangen i Tampico undtagen, hvorover man jubler, som et

Sidestykke til Corteses og Pizarros Bedrifter. Særdeles Opsigt synes det dog at gjøre, at General Milans er forsvunden fra Montpellier, just som han af Præfecten var underrettet, at han skulde gaae med sin Familie til Bourges, hvortil Pladserne alt vare tagne paa Diligencen. Over det hele Uvæsen paa den spanske Grændse hviler overalt et blodigt Slør.

I Frankrig vedvarer, eller rettere tiltager Spændingen; og det er ikke at miskiende, at hvad, enten mod det nuværende Ministerium i det Hele, eller mod enkelte dets Lemmer med Føye maa kunne være at indvende, Ultraliberalernes ukloge og — man kan vel sige — uforsvarlige Adfærd i mange Henseender egner sig snarere til at skade, end fremme deres Sag; og at det er saare forklarligt, om Regieringen ikke vil saaledes lade sig kue eller kyse til at aftakke Mænd, som den har skiænket sin Tillid, og som i det mindste hidindtil i deres nærværende Embedsstilling intet have giort til at forspilde den. Meget uvist er det vel og, om denne Maade, at gjøre offenlig Mening paa, som Champfort kaldte det, ikke hos selve Almeenfornuften — for at bruge dette betydende Ord — lettelig torde forfeile sin Virkning, og om denne ikke just i denne fiendske Lidenskabelighed, hvormed Ministrene angribes, torde finde en Advarsel, ikke at dømme dem uden af deres Gierninger, og upartisk at prøve disse, inden den dømmer deraf. Hvad der især synes at maatte gjøre Almeenfornuften mistroisk mod alt det Sladder, hvoraf Oppositionsbladene, som Ministerialbladene, bugne, er den Uefterrettelighed, der saa ofte i begges hemmelige Efterretninger finde Sted, som naar de gjøre Hertugen af Bourdeaux's Hovmester, Baron af

Damas til Hovedet for det Bourmont-Bourdonnayeske System, istedenfor en Neveu af ham Herlugen, første Kammerherre hos Dauphin og forbytte Ministeren Chabrol med Præfecten af dette Navn.

En saare betænkelig Omstændighed vilde det vist nok være, om den franske Konges Helbred virkelig skulde være saa mislig, som de senere Tidender have ymtet om, hvorvel selv i dette Tilfælde Sagen, efter adskillige Ytringer, Tidenderne anføre af Thronfølgeren, f. Ex.: om hans Misfornøielse med, at hans Hoftienere dadlede hans Faders Ministervalg, ingenlunde torde være afgiort efter Oppositionens Ønske. Meget har Tidenderne snakket om den provisoriskindrettede Sal til de Deputeredes Kammer, hvori intet Centrum vil kunne finde Plads, men blot en høire og en venstre Side; endnu ønskeligere vilde det vel være, om en saadan Indretning lod sig føye, hvorved alle deslige Partiafdelinger kunde forebygges, og enhver blot gav sin Stemme efter det, han efter Forhandlingen erkiendte for sandt, og rigtigt, og ikke efter den Side, hvorpaa han engang for alle havde taget Plads. Stor er Forventningen efter Kamrenes Samtræde, som nogle bebude, at være nærmere forhaanden, end man formoder, medens andre ville vide, at tvertimod Opløsningen af det nærværende Deputeredes Kammer vil gaae i Forveien, da man gior Regning paa, at de nye Valg ville blive mindre ugunstige, hvilket formodentlig altsammen igien vil komme an paa, om Systemet Bourbonnaye-Bourmont, eller Polignac-Haussez faaer Overvægten i Cabinettet.

Ogsaa om Kongen af Englands Helbred have Rygterne været mislige, hvilket dog senere modsiges; ligeledes ymtes der bestandig saavel om par-

tielle som totale Ministerialforandringer, dog, som det synes, uden tilstrækkelig Grund.

Det engelske Ministeriums store Anliggende for nærværende Øieblik synes den græske Sag, og ligesom de hyppige Conferencer mellem Lord Aberdeen, den russiske Gesandt, og Grev Matuscewitz vise, at Forhandlingerne i denne Anledning drives med Iver, saaledes torde den sidstes Hiemreise vel ikke uden Føye antages at tyde paa, at de vare komne til en vigtig Crisis, om ikke til et Resultat.

Overalt staaer endnu bestandig det østerlandske Spørgsmaal paa en sælsom, man kan gierne sige uforklarlig Fod. Vel er Freden mellem Porten og Rusland afsluttet, og som det hedder, fra begge Sider ratificeret; imidlertid mælde endnu de allerseneste Efterretninger os og det efter den preussiske Statstidende, der med Føye kan ansees for den paalideligste Nyhedskilde i disse Anliggender, at det nylig er kommet til en uventet Fægtning mellem General Geismars Tropper og Pachaen af Scutaris; da den russiske General, underrettet om, at Pachaen agtede at rykke mod Adrianopel, besluttede at rykke frem til Sophia, men tredie Dag ved Arnaut Kalesi stødte paa et Corps Albanesere, der giorde Mine til at ville nægte ham Giennemmarchen, afviiste hans Parlamentair med Musketild, og giorde en Angrebsbevægelse, men bleve nu fordrevne af deres Stilling og maatte lade deres Kanoner i Stikken. General Geismar tillod vel ikke sine Tropper at forfølge de flygtende, men tilstædde disse tvertimod at faae deres Bagage efter sig; ogsaa forsikrede Pachaen, da han erfoer det forefaldne, paa ny om sit fredelige Sindelag, samt bad indstændig, General Geismar ikke maatte rykke videre frem,

hvortil da Marschal Diebitsch ikke blot gav Befaling, men endog lod de tagne Kanoner give tilbage; imidlertid torde der lettelig indtræffe saamange saadanne untoward accidents, at det svage Haar, hvori Sværdet hænger, kunde blive overrevet, — vel endog uvist, af hvad Haand — og naar det først engang igien var kommen i Gang, ikke saa let igien være at bringe til Hvile.

Hertil kommer, at Sultanen selv siges at være ligesaa utilfreds med denne Fred, som hans Folk; at høiansеelige Personer i Constantinopel skulle sige: „Freden er vel sluttet; men Betingelserne ikke fuldbragte, og der behøvedes først en tydelig Fortolkning af Tractatens mere i almindelig Udtryk affattede Artikler, inden de formelig kunne efterleves, da Porten ikke blind og med bundne Hænder vil hengive sig til de russiske Foranstaltninger."

Mellem de tree Punkter, der ved Fredsslutningen udsattes til videre Drøftning og Underhandling

a) Bestemmelsen af den Sum, Porten havde at erlægge i Krigsomkostninger,
b) Afgjørelsen af Betingelsen angaaende Grækenland,
og c) Bestemmelsen af den aarlige Tribut, Fyrstendømmene faar at yde,

kan den mellemste med Føie ansees, som det egentlige Tvistens Æble, saameget mere, som det ikke er de tvende krigførende Magter alene, der skulle afgjøre Spørgsmaalet mellem sig.

„De i Adrianopel angaaende Tractaten af 6 Julii, og Prot. af 22 Martii undertegnede Stipulationer — hedder det i en Art. fra London i allg. Z. — synes at have vakt Betænkeligheder

hos det engelske og franske Hof. Der siges, det franske Ministerium har fremlagt et Forslag hvorefter den grædske Grændses Udvidelse paa Fastlandet mere skulde indskrænkes, derimod den ny Statganske befries fra tyrkisk Overherredomme. Om denne Punkt skal allerede en Protol være affattet, der, saasnart Rusland har givet sit Samtykke (!!!) vilde under Fastsættelse af en peremtorisk Frist blive Porten forelagt. Grækerne torde imidlertid være meget lidet opbyggede af dette ny Forslag, og det er nu at forvente, hvorledes den grædske Regiering vil ansee det, og om den ikke vil stræbe at vinde Rusland for sig, at see det gamle Hellas opleve i muligste Udstrækning."

I en senere Art sammesteds fra i samme Blad siges endvidere: „Conferencerne om de grædske Anliggender vare ved, men torde nu snart være sluttede, og Protokollen derover affattet, saasnart de fornødne Instructioner ere komne de russiske Befuldmægtigede tilhænde. Der er ingen Tvivl om, at det franske og engelske Ministerium ønske det ny Forslag antaget af Porten, og at især det sidste viser stor Interesse derfor, medens det petersborgske Cabinet ved sin omsynede Politik, vilde foretrække Opretholdelsen af Protokollen af 22de Marts."

Saameget mere er det at formode, Grækenland vil anraabe, og — vi haabe — erholde, sin ædle Troesforvandtes, den russiske Keisers formaaende Understøttelse da de tyrkiske Tropper alt i Følge Capitulation, have rømt det grædske Continent, og er det glædeligt, fra den russiske Grændse i Tidenderne at læse, at Keiseren og hele den keiserlige Familie interessere dem meget for Græker-

ne, og at intet vil blive efterladt, der kan berede dem en lykkelig Fremtid.

Dertil tør man da vel og regne, at deres hoifortiente Medborger Grev Capodistria, hvad og siges at være den russiske Keisers Ønske, forbliver i Spidsen for dem, og at alle indenlands og udenlands Omdrev for at bringe Grækenland under et fremmed og det upassende og uvelkommen Herskab tør blive forgiæves.

Den 27de Nov.

E. Skr. En fransk Ministerialforandring er da foregaaet, i det Fyrst Polignac er bleven Premierminister, og Hr. La Bourdonnaye i Følge heraf udtraadt, hans Plads som indenrigs-Minister befat med den hidtilværende Minister for Underviisningen, Hr. Montbel, der igien til Efterman har faaet en Hr. Ranville. Hvorvidt herved i det Væsenlige vil foregaae nogen Forandring, da nu Magten fra Ultraernes Hænder synes at være gaaet over i Congregationisternes, vil Følgen lære; at de Liberale ville være mere tilfredse med Tingenes nærværende Vending, synes med Føye at kunne omtvivles. Det skal have været tilbudet Hr. Bourdonnaye at ophøies til Pair, hvilket han skal have afslaaet, for ikke at opgive sit Sæde i Deputeredes Kammer, og skal da nu Pairsværdigheden blive hans Søn til Deel; hvorimod La Bourdonnaye selv bliver Statsminister, og Medlem af Statsraadet; ogsaa den hidtilværende Politipræfect, Hr. Mangin, hvis Grundsætninger og Yttringer man alt mere og mere blev misfornøiet med, som vel meget i det haandfaste System, er forflyttet til Generalprocureurembedet i Lyon.

Pachaen af Scutari skal efter den alvorlige Paamindelse, hans Albanesere nylig fik af General Gjismars Tropper, være gaaet i sig selv, og have lovet at forholde sig rolig; og vil man have Efterretninger fra Semlin, efter hvilke den russiske Armee — paa de Tropper nær, der skulle beskiærme de efterladte Syge og Saarede — den 1 November havde forladt Adrianopel. Ogsaa skal Giurgevo være rømmet af de tyrkiske Tropper og overgivet de russiske. Derimod skulle de seneste Efterretninger fra Constantinopel ikke være glædelige, da der blandt Indvaanerne skal herske en hadsk og farlig Stemning mod Sultanen, saa at ingen Nat skal forløbe, da der jo falde Slagtoffere for Haddet. Ogsaa skal Sultanen selv begynde at føle det farlige i sin Stilling, forstærke sin Garde, og forøge dens Lønning. I Omegnen af Smyrna hersker en meget betænkelig Opstand mod Autoriteterne, og vægrer man sig ved at betale de trykkende Afgifter. Ogsaa hedder det endnu, at Pachaen af Scutari ligefuldt har bestemt at besætte Adrianopel, hvor der tales om en Sammenkomst mellem ham, Storvezíren, og Vizíren af Rumelien.

Saare langt altsaa fra, at Taagesløret i mindste Maade skulde have lettet sig, end sige være forsvundet, og have sat os i Stand til, at sige noget om, hvad vi, om ikke havde lovet, dog haabet, maa selv det, hvad vi synes at see, ligefra Ministerialforandringen i Frankrig, og indtil Barberen Pirez's Hæftelse paa Alfeite, gjøre os usikrere og tvivlraadigere end nogensinde. Es kann so nicht bleiben, havde en bekiendt politisk Journalist i forrige Aarhundrede til Mundheld, og saa lidet end ivrigt hans politiske Spaa-

domme og Bebudelser vilde holde Stand; heri beholdt han ufravigelig Ret.

Det, hvoraf man vel først kan vente noget tilforladeligt Lys over Begivenhederne torde ustridig være de franske Kamres, og de engelskes Parlamentshuses Samtræden. Naturligviis kan og vil der vel inden den Tid indtræffe Adskilligt, der saavel i Henseende til det, vi da ville faae at see, og høre, som til Maaden, hvorpaa det bliver at see, og høre, vil have den meest afgjørende Indflydelse.

Tritogenia.

November 1829.

Udflugt fra Godthaab til Ujararsoak.

(Af Dr. C. Pingels Dagbog paa en Reise til det sydlige Grønland i Aarene 1828 og 29).

Uagtet Godthaabsfjorden eller Bagls Revier, under hvilket Navn denne Fjord forhen besejledes af Hollænderne og endnu sædvanligen findes aflagt i Søkorterne, hverken har den Længde eller Brede, som ældre Hydrographer have givet den, hører den dog til de betydeligste Fjorde i Grønland. Den deler sig i tre Hovedarme. Af disse er den mellemste, som i Bunden fører Navn af Ujararsoak, den længste: den antages, maaskee noget overdrevent, at strække sig 16 til 18 Mile op i Landet.

Denne Fjordarm har til forskjellige Tider havt forskjellige Beboere. Om de oprindelige Ind-

byggere, af hvilke Grønlands første Opdagere, efter Are Frodes Vidnesbyrd *), fandt Spoer baade øster og vester paa Landet, nogensinde have havt stadigt Ophold i denne Deel af Baals Revier, er Noget, som nu ikke mere lader sig afgiøre, men neppe er at formode. Vist er det derimod, at de gamle Nordmænd og Islændere, som gave Grønland den første europæiske Befolkning, have boet og bygget i denne Fjordarm. Dette gjælder imidleetid kun om det Inderste af samme, hvor de langs med Elvens Udløb traf en ikke ubetydelig, til Fædrift tjenlig Dalstrækning. Her findes endnu et af de anseeligste Mindesmærker fra denne Tid, som hele Vestkysten af Grønland har at fremvise. Det er de herværende Levninger af en massiv Steenbygning, der have givet Anledning til den grønlandske Benævnelse Ujararsoak o: den store Steen; et Navn, som egentligen kun tilkommer Bunden af Fjorden, men som de i Landet boende Danske siden have udvidet til hele den mellemste Fjordarm. Efter de ældre Coloniers Undergang har denne en Tid lang været beboet af Landets nuværende Indbyggere; men, naar og hvorlænge, er uvist. Om-

*) Arii Multiscii schedæ s. libellus de Islandia. Isl. et lat. Havniæ 1733. Pag. 32.

trent midt i Fjordarmen har jeg truffet et, nu aldeles forfaldent, grønlandsk Huus og i Nærheden af samme flere Begravelser, som ikke røbede nogen betydelig Ælde. Det forekommer mig derfor ikke usandsynligt, at Ujararsoak Armen, som neppe nogensinde har været talrig beboet af Grønlændere, har mistet sine sidste Indbyggere ved den store Affolkning, som i det forrige Aarhundrede, kort efter de Danskes Ankomst til Landet, traf en Deel af Mellemgrønland og navnligen Baals Revier. Nuomstunder besøges Ujararsoak ikkun i Sommermaanederne af de Indfødte, fornemmeligen for Rensjagtens Skyld. Denne Jagt, som de fleste Grønlændere ere lidenskabeligen hengivne til og for hvis Skyld de ofte forsømme den langt fordeelagtigere Sælfangst, lokker hele Sommeren igiennem et betydeligt Antal ikke blot af de nærmere boende Grønlændere, men selv af Sydlændinger langvejs fra til Teltpladsen inderst i Ujararsoak.

Vinteren 1828—29 hører til de mildeste, man i Grønland kan erindre sig. Hele Vinteren igiennem havde alle Fjordene i Omegnen af Godthaab holdt dem aabne og frie for Is. I det følgende Foraar flyttede derfor flere af de til Colonien hørende Grønlændere langt tidligere end de

ellers pleje, op til Ujararsoak. De havde her været saa lykkelige, i kort Tid ikke blot at skyde et temmelig betydeligt Antal Nensdyr, men ogsaa at fange en Deel Sælhunde, da den par excellence saakaldte Isblink, som bedækker hele det Indre af Landet og gjennem flere trange Fjeldvale paa Sydsiden af Ujararsoak, staaer i Forbindelse med denne Fjordarm, pludseligen begyndte at kalve. Isskredene vare saa voldsomme og fulgte saa hurtigen paa hinanden, at Grønlænderne i Ujararsoak, af Frygt for inden faa Øieblikke at indespærres maaskee paa flere Uger, ja Maaneder, lode deres Fangst og Telte i Stikken og tilsomst flygtede ud af Fjordarmen, der alt begyndte at bedækkes af talløse Isstykker. I flere Uger laa Kalvisen ubevægelig inde i Ujararsoak; ingen Grønlænder vovede sig derop. Da Adskillige af de Indfødte, som jeg havde talt til om min Hensigt at bereise denne i flere Hensender classiske Fjordarm, vare enige i at anse dette for ugjørligt, i det mindste for det Første, og min Afreise til Europa med hver Dag nærmede sig, havde jeg aldeles opgivet Haabet om at komme til Ujararsoak. Men i Slutningen af Juni Maaned, da jeg netop stod i Begreb med at tiltræde en Reise ind i Amaralik Fjorden, bragte

nogle Grønlændere den uventede Efterretning til Colonien, at Isen oppe i Ujararsoak havde begyndt at sprede sig og at det var lykket flere af deres Landsmænd, skjønt ikke uden Møje og Fare, at slippe op til Teltpladsen i Bunden af denne Fjordarm. Da kun faa af de senere Reisende i Grønland have fundet Leilighed til at besøge Ujararsoak, besluttede jeg, for det Første at opgive Reisen til Amaratik-Fjorden, og i dens Sted at gjøre et Forsøg paa at trænge ind i Ujararsoak. Jeg fandt ved denne Leilighed uformodede Vanskeligheder fra de Indfødtes Side, som hidindtil havde ledsaget mig paa mine Excursioner fra Godthaab og som nu ytrede stor Ulyst til at følge mig ind i Ujararsoak. De lode dem alligevel omstemme og de fornødne Foranstaltninger bleve trufne til at forlade Godthaab den 29de Juni, om Morgenen tidligen.

29 Juni. Ved Godthaab, som overalt i Grønland, hvor der gives Fjorde, følger Vinden næsten hele Sommeren igjennem Fjordens Retning, eller blæser, med andre Ord, bestandigen enten ind eller ud af samme. I Dag Morges blæste Fjordvinden saa hæftigen ud ad, at jeg nødtes til at opsætte Afreisen. Efter Sædvane stillede denne Vind af henad Formiddagen, saa

at jeg Kl. 11 kunde forlade Colonien i en, med fem Roerfker og en Styrer befat grønlandfk Konebaad, fom ifær til Fjordreifer i dette Land har afgjorte Fortrin for ethvert europæifkt Fartøi. I en Bugt tæt ved Vildmandsnæsfet aabner Indløbet fig til Kappifelik, Godthaabsfjordens fondre Arm. Medens vi roede over denne Bugt, blev det blikftille paa Fjorden og Heden faa trykkende, at vi neppe havde naaet den anden Side, før de udmattede Roerfker allerede forlangte at lægge til Land, for at lædfke deres Tørft med Snevand. Under det herved foraarfagede Ophold begyndte det, til Alles Glæde, at lufte lidt fra Havet. Foruden Afkjølingen bragte den indad gaaende Fjordvind, fom Grønlænderne kalde Iferfarnek, os den Fordeel at kunne benytte de to Seil, fom Konebaadene nu hyppigen ere forfynede med. Saaledes kom vi omtrent Kl. 2 e. M. tit Sadlen, et højt takket Fjeld, der færdeles maleriff kroner Godthaabs Baggrund, naar man fra Søfiden kommer til denne Colonie. Sadlen bedækkedes endnu af betydelige Snemaffer. Difse toe aldrig op, men danne endog paa Nordfiden en virketig lille Isblink, der har givet Anledningen til dette fmukke Fjelds grønlandfke Navn Sermeitfiak. Oppe i Isen, fra hvilken en

større og flere mindre Elve brusede over den steile Klippevæg og ned i Fjorden, hørtes et tordenagtigt Brag, netop medens vi vare tæt under Fjeldet, men lykkeligviis uden Nedfald. Paa den anden Side af Sadlen aabnede Indløbet til Ujararsoak sig. Paa Sydsiden viste denne Fjordarm frappante Fjeldformer, som Ikartok, det høje Aukpadlartok og flere, medens Nordsiden snarere syntes at bestaae af en eneste, sammenhængende Fjeldstrækning, hvis mange Smaaeelve og frodige Vegetation dannede en besynderlig Contrast imod de stivnede Sneflader paa den søndre Fjordbred. Efterhaanden, som vi kom dybere ind i Fjordarmen traf vi Kalviis, dog ikke i nogen betydelig Mængde, før vi nærmede os Kornok, en paa Nordsideu fremspringende Landtunge, som forvandler en Strækning af den for Resten temmelig brede Fjordarm til et snævert Sund. Da Isen laae tæt sammenskruet i dette og det imidlertid var blevet Aften, lagde vi til Land paa Koruok og rejste Teltet paa den lave sandede Serandbred, ikke langt fra den ovenfor omtalte grønlandske Huustoft. Stranden var her tæt bevoxet med Marhalm, imellem hvilket Græsænder (Anas Boschas Lin) havde deres Reder. I nogle af disse fandt jeg endnu Æg, i andre de

alt udkrobne Unger. Da jeg henimod Midnat kom tilbage fra en Vandring paa Fjeldene, traf jeg mine Roerfker ventende paa mig med et grønlandsk Aftensmaaltid: det bestod i en Fiskesuppe af itukogte Ulker. Natten var saa lys, at jeg i Midnatstimen udenfor mit Telt kunde nedskrive mine den Dag gjorte Jagttagelser.

30 Juni. Om Morgenen blæste Vinden atter ud af Fjorden, dog ikke stærkere, end at vi kunde begive os ud i det snævre, iisopfyldte Sund. Efter at vi havde passeret dette, udvidede Fjorden sig med Eet meget betydeligen, men Isen laae indenfor Kornok næsten endnu mere pakket end i det smalle Sund selv; imellem Kalvisen fandtes der Isimasser af et saadant Omfang, at de fuldkomment fortjente Navn af Isfjelde. Ikke uden store Anstrængelser lykkedes det os, at slippe over til den nordre Side af Fjordarmen, hvor vi langs med Landet haabede at finde nogenlunde aabent Vande. Her traf vi en Grønlænder fra Colonien siddende paa Klipperne; han havde sin Kajak ved Siden af sig. Da han ogsaa agtede sig op til Ujararsoak, var han let at bevæge til at følge med os. Hvad der i Dag foruden Isen forøgede Rejsens Besværligheder var Fjordvinden, som usædvanlig længe vedblev at blæse udad. Om Eftermiddagen Kl. 3

naaede vi omsider Imnajuartok, et høit og brat Fjeld paa Nordsiden, hvilket ligr fra om Morgenen, da vi forlode Kornok, havde ligget for os i en tilsynelabende ubetydtlig Afstand. I de stejle Klippevægge havde talløse Skarer af Larus tridactylus deres Tilhald; de bedækkede ikke blot Fjeldsiderne imod Fjorden, men endog de i Nærheden af Fjeldet drivende Isisstykker. Deres Skrig overdøvede en fra det Øverste af Fjeldet næsten lodret nedstyrtende Elv og afbrød paa længere Tid mine snaksomme Roerskers Underholdning. Indenfor Imnajuartok forøgedes vort Selskab atter, da en Konebaad fra Udstedet Sartlok lilligemed en Kajak sammesteds fra stødte til os. Den indad gaaende Fjordvind havde vi, saalænge vi vare omgivne af Kalvisen, ikke vovet at benytte. Nu, da den begyndte at blæse friskere og vi omsider havde fundet et friere Farvand, bleve Sejlene satte til. Saaledes gik det en Tid lang uden Hindring fremad, indtil et Isisfjeld, som befandt sig i ringe Afstand ret forud, med et frygteligt Brag kalvede. I Øieblikket faldt alle Sejlene og Baadene styrede ængsteligen imod Land, endskjøndt den stejle utilgjængelige Klippevæg, som paa en lang Strækning dannede Bredden, intetsteds vilde have tilladt os at lande. Det va-

rede en Tid, inden de større vuggende Ismasser, som Isfjeldet ved dets Kalvning havde deelt sig i, kom til Roelighed; men den stærke Dynning, som ved saadanne Leiligheder plejer at reise sig og ofte bliver de mindre Fartøier farlig endog i Afstand, indskrænkede sig denne Gang til det kalvede Isfjelds nærmeste Omgivelse. Da Fjordarmen efterhaanden igien blev snævrere og den stærke indad gaaende Fjordvind, i Forbindelse med Vandets Voxen, atter stuvede Isen sammen, nødtes vi allerede Kl. 6 at lægge op ved en Teltplads paa Nordsiden, som Grønlænderne navngave Iglungoak. For at fordrive den lange Aften, blev der skudt til Maals efter et paa Klippen opstillet Skulderblad af et Rensdyr, som ved slige Leiligheder tiener Grønlænderne til Skive. Myggene (Culex pipiens Lin) som endnu, da jeg forlod Godthaab, kun sparsomt havde indfundet dem der, begyndte at falde os temmelig besværlige.

1ste Juli. Vort Haab, at den friske Morgenvind, som ellers regelmæssigen indfinder sig hele Sommeren igiennem, skulde sætte Kalvisen noget udad, slog i Dag feil. Hvad vi kunde overse af Fjordarmen, frembød en eneste sammenhængende Isflade, af hvilken enkelte Isfjelde ragede frem. Hele Formiddagen vedblev det at

være blikstille og, Isens Nærhed uagtet, lummervarmt. Det Ubehagelige i vor Forfatning forøgedes ved de nhyre Moskitosværme, som vort Ophold paa det lave, kratbevoxede Klippenæs havde draget did. De angrebe med deres martrende Stik ikke blot mig, som var den eneste Europæer, men seiv de Indfødte: flere af Grønlænderinderne gik omkring med blodige og tilbundne Ansigter. Ved Middagstid begyndte det endeligen at blæse svagt ind ad Fjorden; ved Isens Bevægelse fremkom der en ganske smal Aabning langs med Landet. Da det var umueligt at vende om, besluttede vi at gjøre et Forsøg paa at trænge fremad, ihvor lidet vi end lovede os deraf. Kajakkerne toges ind i Konebaadene; forud i disse stillede Kajakmændene dem tilligemed Styrerne, for ved Hjelp af omvendte Aarer at støde Isisstykkerne tilside og saaledes aabne Vejen for de skrøbelige Skindbaade. Paa denne Maade kom vi, langs med Landet og tildeels under høje, med Nedfald truende, Klippemasser, lykkeligen igiennem Isen. Den gunstige Fjordvind, som tog til i Styrke, befriede os omsider fra Myggesværmene, som fra Iglungoak af havde fulgt med Baadene; men vi vovede ikke at føre Seil før hen ad Eftermiddagen, da Kalvisen efterhaanden for-

svandt og Baadene begyndte at bevæge dem friere imellem Isfjeldene, der for en stor Deel syntes at staae paa Grund og derved at hindres fra at drive udad tilligemed Kalvisen. Først Kl. 7 naaede vi vort egentlige Bestemmelsessted, Teltpladsen i Bunden af Ujararsoak, uagtet denne efter min Regning ikke ligger synderligt over een Miil fra Iglungoak. Vi traf her fem Telte, hvis samtlige Beboere Ankomsten af en Konebaad med dansk Flag havde lokket til Landingsstedet; de bestode imidlertid næsten blot af Fruentimmer og Børn, da Mændene vare fraværende paa Jagt. Aftenen hengik under Forberedelserne til den Vandring ind i Landet, som jeg havde i Sinde at tiltræde den følgende Dag.

2 Juli. Om Morgenen laa en tyk Taage oven paa Fjeldene. Grønlænderne spaaede en smuk og regnfri, men varm Dag. Foruden de to Grønlændere og fire Grønlænderinder, jeg selv tog med mig, havde de to Grønlændere fra Sartlok med tvende Fruentimmere sluttet dem til vort Selskab, for at deeltage i Rensjagten; en halvvoxen Blanding, som var fulgt med mig fra Godthaab, vilde ikke blive tilbage paa Teltpladsen, men gik med for at bære min grønlandske Skydetaske, hvis sædvanlige Indhold

var blevet forsøget med et Bjergcompas, et Lommethermometer, nogle Skrivematerialier o. s. v. Da Grønlænderne ved saadanne Leilighedet Intet bære uden deres Rifler og Jagtrequisiter, bleve Provisionerne og de øvrige Byrder fordeelte imellem Grønlænderinderne. Dette forsinkede os saa længe, at vi først Kl. 7 kunde tiltræde vor Vandring, 12 i Tallet, iblandt hvilke 5 Jægere. Vejen gik Inags med den venstre Elvbred, i nordøstlig Retning stedse opad. Efter en Times Vandring omtrent traf vi en anden Elv, srm kom sønder fra og forenede sig med den første. Ikke uden Vanskelighed overskrede vi denne paa et Sted, hvor den imellem Klipperne delede sig i flere Arme, men tillige dannede en Mængde smaae Vandfald. Efterhaanden, som vi kom højere op tilfjelds, fortættede Taagen sig til smaae Skyer, som snart trak neden under os. Egnen fik et vildere og mere sørgeligt Udseende, som hverken de smaae Indsøer, vi af og til traf paa, eller dr hyppige Snedriver i Dalfordybningerne tjente til at oplive. Uagtet Fjordvinden fra Kl. 11 af blæste endog temmelig friskt op imellem Fjeldene, var Heden dog, især i Dalene, særdeles trykkende og Myggesværmene, mod hvilke en let europæisk Sommerdragt kun saare ufuldkomment

beskyttede mig, næsten utaalelige. Ved Middags-tid kom vi til en temmelig stor Indsø, som endnu var tilfrossen og kun i Nærheden af en Elv, der tjente den til Afløb, viste aabent Vande. Vi fulgte en Tid laag Søens Bred, indtil vi kom under et højt Fjeld, imellem hvis Nedstyrtninger jeg gjenfandt Vægstenen, der ingensteds i Grønland synes at være saa hyppig som i de Fjelde, der indeslutte Baals Revier. Efterat Grønlænderne forgjæves havde gjort Jagt paa en af de, i Landet sædvanlige, hvide Harer, klavrede vi op over Fjeldet og lejrede os imellem uhyre Klippeblokke paa et Sted, som de Indfødte kalde Sanningarsok. Her hvilede vi en føje Stund og fortærede et frugalt Middagsmaaltid af Skibsbrød og Renskjød. Da Grønlænderne vare enige i at ansee Fjordvinden for Skyld i at vi endnu ikke havde truffet Rensdyr, om hvis skarpe Lugt de gjøre dem de meest overdrevne Forestillinger, blev der besluttet at forandre Retningen og at vende os imod Sønden. Hidtil havde vi i denne Fjeldørken fulgt en blot af Rensjægere betraadt, men dog for det Meste kjendelig Fodsti. Nu blev Vejen vildsommere og besværligere. Efter en kort Vandring i østsydøstlig Retning, laae Is-

blinken, paa denne Side omgiven af smaae tilfrosne Indsøer, udbredt for os. Da Grønlænder inderne vare meget udmattede, blev der atter gjort Holdt og hvilet. Derefter fulgte vi Isblinken i sydvestlig Retning, for paa denne Maade at naae Ujararsoak den næste Dag. Da Himmelen kort efter Middag bedækkede sig med Skyer, lede ai paa denne Vandring mindre af Heden og Myggene. Vi havde alt brsteget adskillige Fjelde og gjennemvandret flere Dale, uden at blive Rensdyr vaer, da en af Grønlænderinderne fandt friske Spoer af dem i Sneen. Men, da disse atter forsvandt paa den nøgne Klippegrund, vilde det, vor fordoblede Opmærksomhed uagtet, ikke lykkes os, at opdage selve Dyrene, som vi dog endnu maatte formode i Nærheden. Aftenen begyndte at nærme sig, da vi trætte og mismodige naaede op paa en betydelig Bjerghøjde, fra hvilken vi gjennemspejdede flere Dale imellem os og Isblinken, men ligesaa frugtesløst, som hidindtil. Uden at sige Noget, bortfjernede de to fremmede Grønlændere dem. Vi andre, som alt havde opgivet Haabet om at træffe Rensdyr den Dag, vare stiltiende komne overeens om ikke at gaae videre, men at overnatte, hvor vi vare. De fleste af Grønlæn-

derinderne, hvis Kræfter vare aldeles udtømte, havde lagt dem til at sove paa den blotte Klippegrund, da en af Grønlænderne pludseligen strakte Armen imod Isblinken og raabte Tuktut! (Rensdyr!). Langsomt bevægede tre af disse smukke Dyr dem paa Bredden af en af de frosne Smaasøer. I faa Øieblikke var jeg og de to Grønlændere, som vare blevne hos mig, nede af Klipperne og i Dalen, som førte til Indsøen. Vi maatte gjennemvade en Elv og flere dybe Snedriver, inden vi kom Rensdyrene, som ikke synes at have bemærket os, paa Skud. Medens Grønlænderne, der aldrig skyde paa fri Haard, kastede dem ned bag nogle nedfaldne Klippestykker, for at have et Anlæg, brændte min Riffel for. Rensdyrene, som formodentligen ved Blinket af Fængkrudtet vare blevne mig vaer, flygtede ind i en Sidedal. Vi forfulgte dem, men tabte dem i den trange, bugtede Klippedal snart af Sigte. Det varede ikke længe før vi hørte et Skud og kort derpaa Grønlændere raabe. Ved at gaae efter Knaldet fandt vi de to Grønlændere fra Sartlok og, i Nærheden af dem det døende Rensdyr, som den ene af dem havde fældet. Det var en fuldvoxen Han; i Faldet havde den knækket begge Hornene, som havde deres fulde Bast. Inden Fruentimre-

ne, som det nys hørte Raab havde kaldet, kom ned fra Fjeldet, havde de fire Grønlændere allerede trukket Huden af Rensdyret. Dette blev derpaa deelt imellem de to Grønlænderinder fra Sartlok. Disse bare det i Remme af Sælhundeskind, som lagdes over Panden, til et Sted i Nærheden, hvor Rensjægere ofte pleje at overnatte. Dette Sted kalde de Indfødte Ekallungoak efter et Slags Fjeldørreder (formodentligen Salmo stagnalis Fabricii), som de undertiden, naar de have været uhældige paa Jagten, fange i de smaae Søer i Omegnen. Efter at vi her havde lejret os i Ly af en Klippe, blev først den friske Renstalg, som af Grønlænderne nydes raa og ansees for en stor Delicatesse, deelt i 12 lige store Stykker, af hvilke Enhver af de Tilstædeværende fik sit. Jeg fandt det ingenlunde modbydeligt, endskjøndt det i Velsmag forekom mig at staae langt tilbage for den friske, næsten flydende Marv, som derefter serveredes i de ved Hjælp af Stene slækkede Been. Nu skrede Grønlænderinderne til at tilberede det egentlige Aftensmaaltid. I Mangel af en Kjedel blev der af grønne Buske tændt og vedligeholdt en stærk Ild under en flad Sten. Saasnart denne var gjennemhedet, blev den omhyggeligen bedækket med Mos. Paa dette

udbredtes tynde Stykker af Rensdyrkjød, som atter tildækkedes med Mos. Det varede ikke længe før det paa denne Maade halv stegte eller halv kogte Rensdyrkjød uddeeltes imellem Grønlænderne. Jeg blev ved denne Leilighed forbigaaet, da man ved en afsides Ild i en lille Blikspand, som en af Grønlænderinderne havde ført med sig, havde kogt Dyrets Tunge til mig For at krone denne Aftens Nydelser, lod jeg koge Kaffe til Grønlænderne. Kaffe er deres Yndlingsdrik, som de til enhver Tid begjærligen nyde. Det blev temmelig silde, inden vi kom til Hvile. Af friske, blomstrende Andromeda Buske havde mine Ledsagere beredet mig et Leie, paa hvilket jeg indhyllede mig i et Par medbragte Uldtæpper. De Indfødte lagde dem, tæt ved hinanden, ned paa den blotte Jord, uden at have anden Bedækning end den vaade Hud af det nysskudte Rensdyr.

3 Juli. Savnet af min Hvidbjørneskinds Sovepose, som jeg havde ladet blive tilbage i Ujararsoak, gjorde, at den følgende Nat forekom mig at være den koldeste, jeg i Grønland har tilbragt under aaben Himmel. Strax efter Midnat vaagnede jeg, næsten stiv af Kulde. Jeg stod op og vandrede frem og tilbage i den øde, tause Omegn. Endskjøndt jeg, af Frygt for at

forvilde mig, ikke vovede at bortfjærne mig langt fra mit sovende Selskab, har jeg dog ingensinde følt mig saa eensom, som i denne korte Sommernat. Ikke længe efter Midnat gik Solen op over den mørke Isblink og belyste den efterhaanden. Blege og forfrosne vaagnede Grønlænderne. Allerede Kl. 4 brøde vi op fra Ekallungoak og fortsatte vor Vandring langs med Isblinken, for at vende tilbage til Fjorden. Fjeldene, vi i Dag havde at bestige, vare meget højere end de, vi i Gaar vare komne over; Snefladerne udstraktere og besværligere, da Sneen, ved at smelte og atter at fryse, hyppigen havde antaget Isens Consistents og frembød en spejlglat, men yderst ujævn Overflade. Intet Rensdyr lod sig see, uagtet den Mængde af afkastede Horn, vi i Dag fandt paa Fjeldene, vidnede om, at disse Dyr, i det mindste til visse Tider, indfinde dem her i stort Antal. Det var mig paafaldende, at de fleste Takker havde Udseendet af at være afgnavede. Grønlænderne forsikkrede mig eenstemmigen, at det er Rensdyret selv, som i strænge Vintre, naar dyb Snee hindrer det fra at søge sin sædvanlige Føde, nødes til at friste Livet paa denne Maade. Efter at vi havde fjærnet os fra den egentlige Isblink, fulgte vi en af dens mægtige

Arme, som, indesluttet imellem lodrette Klippevægge, strækker sig igiennem en dyb og snæver Dal ned mod Fjorden. Den førte os til en, af meget høje Fjelde omringet, Bugt, som de Indfødte kalde Naiæt (Maagebugten). Isbræen selv naaede ikke ned til Fjorden, men endte paa en flad og leret Grund, over hvilken dens uklare, grumsede Vand flød ud i Bugten. Paa Fjeldene omkring Naiæt, fra hvilke hele det Indre af Fjordarmen lod sig overse, kunde jeg langt ud i Fjorden forfølge Isblinkens Afløb: Jøkelvandet løb som en Flod igiennem det klare Fjordvand, uden at blande sig med dette. Fra Maagebugten sænke Fjeldene dem meget brat imod Ujararsoak; Nedgangen til Teltpladsen faldt os temmelig besværlig i den hede Middagsstund. Om Eftermiddagen fik jeg i mit, af Moskitos opfyldte, Telt talrige Besøg af nyankomne Sydlændinger, iblandt hvilke jeg traf flere Bekjendte fra foregaaende Sommer. Paa den særdeles varme Dag fulgte efter Sædvane en kjølig og meget behagelig Aften.

4 Juli. Den følgende Dags Formiddag anvendte jeg til geognostiske Undersøgelser i den nærmeste Omegn. Ved denne Leilighed traf jeg paa et grønlandsk Steenbrud, der for en Europæer

havde et ligesaa fremmedt Udseende, som næsten Alt i dette Land. Det var anlagt i et Leje af Veegsteen sønden for Teltpladsen, og bestod af flere Rader af runde og aflange Udhulinger. Grønlænderne udhugge nemlig deres Lamper og Kjedler for en Deel i Klippen selv, da de savne Redskaber til at bryde Stenen los i større Stykker. Veegstenen i Ujararsoak staaer i Øvrigt i Gorhed tilbage, ikke blot for den, som findes i Amaralik Fjorden, men selv for den fra adskillige Steder i Baals Revier. Efter Middag lod jeg mig i Konebaad sætte over til Ruinerne i Ujararsoak; de befinde dem alle paa den nordre Side af Elven, omgivne af en, kjendeligen roddet, Eng, som overalt, hvor Vidiekrattet ikke havde taget Overhaand, endnu bar herligt Græs. Den betydeligste ligger nordligst: det er en fuldkomment orienteret, næsten quadratisk Bygning. Den østre Muur, som paa sine Steder endnu var henimod 9 Fod høj, fandt jeg 19 Fod, den nordre 19½ Fod lang; Indgangen, som tildeels er spærret ved de, især i det Indre af Bygningen, nedfaldne Stene, er paa Sydsiden og 2½ Fod bred; i Indgangen maalte jeg Murens Tykkelse, og fandt den næsten tre Fod. Jeg er aldeles af E.

Thorhallesens Mening *), at denne med særdeles Omhu opførte Bygning har været indviet til Gudstjeneste. Sydsydøstlig for denne Ruine findes, i nogen Afstand fra samme, de ubetydelige Levninger af en anden Bygning, som har været omtrent 36 Fod lang og 30 Fod breed. Denne har havt flere smaae Bygninger paa Sydsiden af sig, og synes at have været en Gaard med dens Udhuse. Sydsydvest for den førstnævnte Ruine og omtrent i samme Afstand, som de foregaaaende, findes de ligesaa ubetydelige Levninger af en Muur eller maaskee kun et Steendige, som efter Thorhallesens Formodning har omgivet en Kirkegaard. Den har været omtrent 90 Fod lang, og ikke fuldt 60 Fod breed. I Midten af samme synes der at have staaet en Bygning af omtrent 40 Fods Længde og 20 Fods Brede; denne har havt flere Afdelinger. Det af Thorhallesen omtalte Gravsted befinder sig i skraa Retning i det sydøstre Hjørne af den ydre Muur, og er endnu i samme Tilstand, som da han undersøgte det. Det er omtrent 8 Fod langt og 4 Fod breedt, altsaa meget større end Grønlændernes Grave i Almindelighed, og tillige

*) Efterretning om Rudera af de gamle Nordmænds og Islænderes Bygninger paa Grønlands Vester Side. Khavn 1776, S. 26.

alt for omhyggeligen opført, til at det oprindeligen kan have været deres Arbeide. Imidlertid viser Tildækkelsen tydeligen, at Grønlænderne have benyttet det til at jorde en af deres Landsmænd i Efter at have tilbragt et Par Timer i stærkt Regnvejr med disse Undersøgelser, kom jeg tilligemed mit Følge drivvaad tilbage til vort Telt. Men det varede ikke længe, før det igjen klarede op, og Aftenen var særdeles smuk. Uagtet Luften i Dag, sammenlignet med de foregaaende Dage, endog kunde kaldes kold, vedbleve dog Isfjeldene paa Fjorden at styrte sammen (kalve) med et Brag, som lignede Artillerieilden, hørt i nogen Afstand.

5 Juli. Om Morgenen, da vi traf Anstalter til at bryde op, laa Taagen overalt baade paa Fjorden og paa Fjeldene. Klokken blev 7, inden Skindteltet var nedtaget, og Konebaaden sat i Vandet. Jeg lod mig sætte i Land paa Nordsiden af Elven, for endnu engang at betragte de derværende Ruiner. Medens jeg dvælede imellem disse, og hørte Grønlændernes Afskedshilsen, der efter Sædvane bestod i Flintestud, rulle imellem Fjeldene, klarede Fjeldtoppene pludseligen af og Taagen sænkede sig med følgende Overflade paa Sydsiden af Fjordarmen. Denne Omstændighed

tilligemed Haabet om at finde aabnere Vande, bevægede os til atter at følge Nordsiden. Men Isen laa her ligesaa tæt sammenskruet, som for tre Dage siden. Først efter Middag naaede vi Igalungaak, hvor jeg lod lægge til Land, for at de trætte Roersker kunde hvile nogle Øieblikke. Efterhaanden, som vi atter nærmede os det høje Imnajuartok, forsvandt den mindre Kalviis og ikkun Isfjelde bleve tilbage paa Fjorden. I disse hørte vi fjærnt og nært idelige Detonationer. Inden vi naaede Imnajuartok, bedækkede Himmelen sig pludseligen med Skyer, og Vinden, som lige fra om Morgenen af havde staaet usædvanlig stærk og kold ind ad Fjorden, blev til en Storm, som nødte os til at tye ind i en rummelig Bugt tæt østen for det nysnævnte Fjeld. Vi lagde op til en kun sjelden besøgt, af høje Klipper omringet Teltplads, som de Indfødte efter de mange Smaastene, der her danne den lave Strandbred, have givet Navn af Tuarpaitiæt. I de to Telte, der stode paa Stranden, traf vi Grønlændere fra Sartlok, som ogsaa agtede dem op til Ujararsoak, men allerede i flere Dage havde opholdt dem her, for at fange spraglede Sælhunde (Phoca vitulina Lin), af hvilke der, efter deres Fangst at dømme,

maa gives en Deel i denne Fjordbugt. Med deres sædvanlige Godmodighed hjalp Grønlænderne os at drage Konebaaden paa Land, og indbød mig i deres Telt, indtil mit eget var blevet reist. Dette blev sat paa Bredden af en Elv, som, formodentligen næret af uforgjængelige Sneemasser oven paa det høje Fjeldplateau, styrter sig ned af Klipperne og danner det smukkeste af de mangfoldige Vandfald, jeg i Grønland har seet.

6 Juli. Modvind hindrede vor Afreise fra Tuarpaitiæt. Hele Formiddagen var Luften saa tyk, at vi ikke kunde see over Fjorden, og tillige saa kjølig, at jeg nødtes til at have brændende Lamper i mit Telt. Om Eftermiddagen klarede det op, og Isblinken Nunættarsaak paa Sydsiden af Fjordarmen blev atter synlig; men det blæste endnu for voldsomt ind ad Fjorden til, at vi kunde tænke paa at forlade Tuarpaitiæt den Dag.

7 Juli. Om Morgenen tidligen reiste vi fra Tuarpaistiæt. Det var i Begyndelsen varmt og stille; men allerede om Formiddagen havde vi atter Vinden imod os. Det blæste stærkere og stærkere ind ad Fjorden, saa at vi først ved Middagstid naaede Kornok, hvor vi paa Udreisen havde tilbragt den første Nat. Her traf

vi atter Kalviis og det i temmelig Mængde, skiondt den havde begyndt at drive ud af Fiorden og tilsoes. Grønlænderinderne længtes efter at komme hjem, og roede derfor ufortrødent og næsten uden at hvile. Men desuagtet forsinkede Jis og Modvind os saaledes, at vi ikke før om Aftenen Kl. 8 kom ud af Ujararsoak Armen og først efter Midnat til Godthaab.

Tegnelser.

a) Storbritanniens indenrigs Politik

uddraget af et Brev til Lord Aberdeen ved Mr. Gally Knight.

Skiondt jeg skriver fra et fremmed Land, er jeg mig ikke andre end engelske Følelser bevidst. Jeg har hverken antaget de Misfornøiedes Tænkemaade i det Land, hvor jeg er, heller ikke agter jeg at gientone Diatriberne i deres Journaler. De Jagttagelser, jeg er i Begreb at forelægge D. H., komme fra en meget tidligere Kilde, og en videre Omkreds. Det er den almindelige Meningsforandring, som jeg har fundet at være paa Fastlandet i Henseende til England, der har bragt Ilden i mig til at brænde, og omsider taler jeg, da jeg

ikke kan andet, naar mit Fædrelands gode Navn staaer paa Spil.

For to Aar siden saae Fastlandet op til England, som en Beskytter og en Ven. Dets Priis var i hver Mands Mund, og alle Nationer syntes at ønske, at Englands Indflydelse maatte udbrede sig igiennem hele Verden.

I forrige og nærværende Aar har jeg igien besøgt forskiellige Dele af Fastlandet, men den Stolthed og Lyst, jeg tilforn havde fornummet, vare forandrede til andre Bevægelser. Engelland var ikke mere Gienstand for almindeligt Bifald. Det betragtedes ikke mere som den oplyste Talsmand for liberale Grundsætninger udenlands; det anklagedes for at have slaaet sig til et Parti, der er Frihedens Sag imod, og det paa selvsamme Tid, da den indenlands Politik blev styret paa en Maade, der fortiente, og fik den høieste Roes. Var det da en Engelskmand muligt at være Vidne til saa mærkelig en Forandring i den Agt, hvori hans Fædreneland holdtes, uden Følelse af den dybeste Krænkelse?

D. H. vil maaskee udtrykke den meest uskrømtede Forundring ved at erfare, at nogen Misbilligelse af Englands Forhold finder Sted. De vil vende tilbage til alle de Forsikkringer, De

har modtaget om alle de velordnede Regieringers fuldkomme Fortrolighed: Aldrig var der et Øieblik, da en bedre Forstaaelse herskede imellem Europas Cabinetter. Og dette vilde være et fuldgyldigt Svar, hvis offenlig Mening blot var et tomt Navn, hvis Regiering var Alt og Nationerne intet

* * *

Den franske Revolution var ikke en Begivenhed, der vilde endes, som Europas forrige Krige, ved en Tractat, og hver Mand gaae tilbage, lidt bedre, eller lidt slettere, til sit vante Hiem; men en Convulsion, der medførte Følger, som længe vilde blive i Virksomhed — der i lige Grad virkede paa Folkets Gemytter, og paa de Steder, de beboede — et moralsk Stød, ligesaa mægtigt, som Korstogene eller Reformationen.

De moralske Virkninger ere de, der fortiene den alvorligste Opmærksomhed; en ny, en aarvaagen Aand er paatvivlelig til; og denne Aand er Tidsalderens.

Menneskeslægten har i alle Aldere bragt sin Hylding til dem, som den ansaae at være sine virksomste Beskiærmere. I de ulykkelige Dage, da det nyere Europa reiste sig ud af Anarchie og Forvirring, bragtes Kirken Hylding, fordi Kirken

den Tid var den eneste Magt, der kunde styre væbnede Barbarers Voldsomhed.

I næste Tidsalder ydedes Hyldingen Konger. Fyrster paatog dem at beskiærme deres Undergivne, og lagde Grunden til deres egen Overvælde paa Almeenvellets Basis. Magten havde imidlertid, da den blev befæstet, ikke mere den Bistand behov, der i en tidligere Tidspunct giordes fornoden, og oprindelige Overeenskomster blev grabviis forglemte.

Den tredie Tidsalder, — den Alder, vi leve i — er den, hvori Menneskene have flyttet deres Hylding over til Indretninger, og denne Forandring maatte i Tiden have fundet Sted, om end ingen Fransk Revolution nogensinde var indtruffet.

For at bevirke Omstyrtningen af hin overordenlige Mand, hvis aldrig hvilende Ærgierrighed martrede Verden, opkaldtes Europa i Uafhængigheds og Friheds Navn. Folket i enhver Nation besvarede Kaldet, nedbrød med een stor og samtidig Kraftanspænding Despotens Vælde, og gav de lovlige Fyrster deres Throner tilbage. Det var for at undgaae Tyranie, afkaste Aaget, bryde deres Lænker, Nationerne bleve indbudne at reise dem. De lovedes blidere Dage og Frihedens Velsignelser.

Hvorledes holdtes disse Løfter?

Da det Formaal var opfyldt, hvortil Folkene vare blevne samlede, for hvilket de arbeidede og blødte, og døde, blev de, der havde havt Fordeel af deres Anspændinger, forløste fra Frygten for deres gamle Fiende, nu blot bekymrede for, at dæmpe den Aand, de havde vakt, og undgaae alle Indrømmelser.

Ved samme Congres, som sattes at trykke Fredens Indsegl paa Emancipationschartet, som bebudedes at blive Europas Høitid over Tyranniets Omstyrtning, formedes Tvingselsgrundsætningerne i et ordentligt System, og i det Øieblik, Belønninger ventedes, forkyndtes den hellige Alliance.

Denne Tractat var ingen tom Erklæring. Fra nu af blev det den stadige Leder af Fastlandets Politik. — —*)

Men D. E. vil bemærke, at i disse skrækkelige Exempler paa Mellemkomst England ingen Deel tog, og at vi virkelig anvendte alle Midler, Fiendtligheder undtagne, til at forebygge Anfaldet paa Spanien. Handlingerne bleve imidlertid begaaede af vore nøyeste Bundsforvandte. For Verden saaes vi i et Lys, som et samtykkende

*) Hvad her siges om Togene til Neapel og Spanien, udelades, som ikke hidhørende.

Parti. Vort Forhold ved andre Leiligheder kan ene luttre os for mistænkt Acquiescents, og dersom vi nære en saadan Følelse af Kuesystemets Handlinger, at vi med Forbittrelse fralægge os Beskyldningen for at have spilt under Dække dermed, er det da ikke et Selvbeviis, at England aldrig, med nogen Agt for dets egen Caracteer, kan laane dette System sin Bistand, eller handle i samme Aand?

Hvormeget mere selvstændigt viste England sig, da det for en Tid erklærede sig aabenlyst mod Forbedringens Fiender? En Statsmand, som ikke er mere, bestyrede da Anliggenderne; og det vilde være Mangel paa Oprigtighed, naar jeg ikke reentud vedgik min Beundring af Manden, og den Maade, hvorpaa han styrede Englands udenrigs Politik. Det var en af hans fornemste og udmærkende Fortieneſter, at han nøiagtig forstod den Tidsalders Aand, hvori han levede — at han havde Skarpsindlog Mod nok, til ikke at frygte den — og at han besluttede at sætte England i Spidsen derfor. Han havde Tillid nok til sig selv, til at vide, at, langt fra at blive forpligtet til at følge, skulde han være istand til at indskrænke, og lede, forekomme, hvad farligt, erholde, hvad Ret var, og, medens han førte ad fornuftig Friheds Vei, at

blive Voldgiftsmand for Europas Skiæbne. Vis paa Understøttelse og gode Ønsker fra alle kraftfulde og oplyste af enhver Nation paa Klodens Overflade, var han sig en Magt bevidst, som Intet kunde modstaae; men agtsom paa at styre denne Magt til hans eget Lands Ære, Fordoms Beskiemmelse, og Sandheds Fremme, tog han ikke i Betænkning at bruge den. Hvis han for en Deel paavirkedes i den Fremgangsmaade, han antog, ved sin Beslutning, at vedligeholde Englands politiske Overvægt, kan han ikke siges, at have søgt denne paa andre Nationers Bekostning; og mindst af alle kan Engelskmænd bebreide en brittisk Minister denne Beslutning, som en Feil.

Hvor ærefuld var Engelland Stilling under hans korte Bane? Medens Englands Tarv raadspurgtes, blev andre Nationers Held og Frihed fremmede og beskiermede. Forbedringens Fiender kuedes, Frihedens Venner opmuntredes. Fremmed Avindsyge tabtes i Beundring; det brittiske Navn gienlød med Bifald fra den ene Udkant af Europa til den Anden; Engelland holdt sin ophøiede Stadspunkt med Menneskehedens Samtykke.

For hurtig bortreves han, til at fuldbringe, hvad han havde begyndt:

Ostendunt terris hunc tantum fata, neque ultra
Esse sinuut.

Men ingens luctus suorum og Jammerklagerne fra de ædle og vise af enhver Nation, bevidnede den Mening, man nærede om hans Dyder, og den Vigtighed, der tillagdes hans Tab.

Den Bestyrelse, hvoraf D. H. udgiør en Deel, paatog sig at fortsætte de Forholdsregler, Mr. Canning havde begyndt; men den Maade, hvorpaa disse Forholdsregler ere i Gierningen fortsatte, frygter jeg, er Aarsagen til Forandringen af Europas Sindelag. Trods tidlige Erklæringer saaes der en tilbagegaaende Bevægelse i det brittiske Cabinets Følelser — et Tilbagefald fra det liberale System, og en Antagelse af dets Modstanderes Aand, i det mindste.

I hvad andet Lys kunde Europa see anden Act af Fremfærdene i Portugal?

Hvad var Tingenes Stilling? Portugal kunde ikke fremstilles, som et Tilfælde, hvor Forandringer, farlige for Monarchie og Samfund havde fundet Sted, ved Hielp af Opstand, og dette var maaskee just Grunden, der bragte Frihedens Fiender til at betragte Portugals nye Institutioner med særdeles Afsky. Portugal havde modtaget en Constitution, der var den frivillige

Gave af dets lovlige Eneherſker, og en brittiſk Magt blev tilſtaaet vor ædle Bundsforvantes Begiæring, at forbyde Mellemkomſt fra Spaniens Side. Den Mellemkomſt, ſom den brittiſke Magt ſendtes at modſtaae, truede de ny Inſtitutioner. Syntes England ikke da at tage disſe Inſtitutioner under ſin ſærdeles Varetægt?

Det nytter ikke at ſige, at de, der underſtøttede Portugals ny Conſtitution, ikke anſaae dem ſelv, ſom handlende under Englands Beſkyttelſe. Den brittiſke Magt var ſendt at beſkytte dem.

Under disſe Omſtændigheder kom Don Miguel til Engelland, og drog derfra at antage Regentſkabet i Portugal. Hans Antagelſe af Regentſkabet ſamtykkedes kun under viſſe Betingelſer. Engelland og Keiſeren af Braſilien betingede begge, at de beſtaaende Inſtitutioner ſkulde holdes ved Magt. Don Miguel forbandt ſig at efterkomme disſe Vilkaar ved alle de Forpligtelſer, der ere bindende for Fyrſtens Ære, eller Mandens Samvittighed; og vendte nu tilbage til Portugal geleidet af brittiſke Seilere, og modtaget, da han gik i Land, af brittiſke Tropper.

Da derfor denne misledede Prinds afveg fra alle ſine Forpligtelſer, brød han paa eengang

sin Tro mod sin Monark, mod sit Fædreland, og mod Engelland.

Overtrædelsen af de Vilkaar, han havde indgaaet, var ikke allene et Brud af Tro og Love; men en umiddelbar Fornærmelse mod det Land, hvorfra han kom. Englands Ære var indviklet, saa vel som Portugals Skiæbne, og det blev vor bydende Pligt med eet at vise, at vi ikke kunne haanes ustraffet, ved at vove, at fremtvinge Opfyldelsen af de Betingelser, vi havde erklæret at være ufravigelige.

Og hvad var den Fremgangsmaade, England antog? vi hiemkaldte vor Gesandt; Vi giorde netop nok til at vedgaae for Verden vor Mening om Don Miguels Opførsel, og dermed endtes vore Bestræbelser; Vi hiemkaldte vor Gesandt, men vi tillod Kuldkastelsen af de Institutioner, vi havde modtaget Don Miguels Løfte at vedligeholde; vi overlod Vennerne af indskrænket Monarchie til den Skiæbne, der ventede dem; og vi gik saavidt, at vise en nervesvag Uroelighed for at at mishage i nogen Maade den blodbestænkte Voldsherscher.

Dette, Mylord! var en politisk Linie, der var Alt andet, end en Fortsættelse af det portugisiske Spørgsmaal i den Aand, hvori det var

begyndt, en Fremgangsmaade, der vilde, med mere Selvstændighed, være udgaaet fra det vienske Cabinet, end fra Storbrittaniens — en Fremgangsmaade, der forandrede Europas Tanker, og ændrede Englands Stilling.

Hvis det brittiske Cabinets Forhold i Portugals Anliggender gav os igien Sted mellem Kuesystemets Allierede, lad mig gaae over til at undersøge, om i Fortsættelsen af det grædske Spørgsmaal den nærværende Regiering viiste samme Stemning, som besiælede dens Forgiængere, eller de igien røbe en kuende Aand.

Det grædske Spørgsmaal (der har faaet uventet Vigtighed af Sidebegivenheder) var oprindelig fat mellem dem, der hørte til Tidsalderens Aand, og Østerrigs Bitterhed mod den grædske Nation reiste sig af dets Had mod alle fremskridende Bevægelser. Men Grækernes Forsøg var udmærket fra revolutionaire Opstande ved denne mærkelige Forskiel — Grækerne vare blevne umiddelbar eller middelbar opmuntrede til at reise dem ved en af Europas gamle Magter — ja ved et Medlem af den H. A. Ære og Menneskelighed forbød i lige Grad, at, efter disse Tilskyndelser, Grækerne skulde overlades til det Blodbad uden Forskiel

der vilde uundgaaelig blevet deres Dom, havde man tilladt dem igien at falde i Tyrkernes Magt.

Rusland var den Magt, der ved enhver Forpligtelse var forbundet at frelse Grækerne fra Undergang. Engelland og Frankrig begiærte, paa det Rusland ikke skulde gaae videre, end det ansaaes tienligt, at tage Deel i Foretagendet. De samtykkede at gjøre Noget, paa det Mere ikke skulde forsøges. Men naar disse Magter, af nogle dem egne Grunde, frivillige gav dem ind i Sagen, vare de forpligtede at see til, at Sagen blev bragt til et lykkeligt Udfald.

At vente at aftvinge Tyrkerne nogen Eftergivenhed ved blotte Ord, var at røbe en Ukyndighed om den tyrkiske Caracteer. Paafølgende Begivenheder have givet et mærkeligt Beviis paa denne Paastands Sandhed. Navarinoslaget var den eneste Vei at fremme Underhandlingerne; og da Formaalet var den Tid ligesaameget, at frelse Tyrkerne fra Rusland, som Grækerne fra Tyrken, saa var Alt, hvad der bidrog til, at formaae, eller drive Tyrkerne til at indgaae de forlangte Vilkaar, alt Andet, end Ukierlighed mod vor gamle Bundsforvandte. Var den forenede Flaade bleven beordret op til Constantinopel, da Navarinoskræk ken var frisk i Tyrkernes Sind, vilde Divan ha v

givet efter, Grækenlands Uafhængighed blevet betrygget, og det tyrkiske Rige frelst.

Men istedenfor at forfølge med Kraft det antagne System robede vi en ulykkalig Ubestemthed, udtrykte en meningsløs Anger over at have vundet en glimrende Seier, styrkede Tyrkerne i deres Haardnakkenhed, og gav Rusland Leilighed at begynde sine særskilte Operationer.

K. R.

b) Ved Forberedelserne til mine Forelæsninger over Digtekunstens Historie under Christian den syvendes anden Decade, 1775-85, er jeg uventet truffet paa en Ode over Indfødsretten, der fra mere end een Side forekom mig at fortiene mere Opmærksomhed, end hidtil synes at være bleven den til Deel, som — hvis jeg end i dens Nyhed tør have kiendt den — var siden gaaet mig aldeles af Minde, og som jeg her troer at burde give et Sted, deels for at bidrage efter Evne til, at den ikke skal tabes, og deels for, skiondt maaskee for silde, at foretage nogle Undersøgelser angaaende dens Forfatter.

I Anledning af Indfødsretten.

(Adr. Av. 15 Maj 1776, No. 79.)

Kundgior, o Tvillingfolk! din Glæde
Ved Jubelraab, og dæmp den ei!
Flet Roser om dit Haar! og bands i muntre Kiæde!
Sely Flora skal bestrøe din Vei.
Og I, hvis Hoveds Snee forbyder
Den Unges Ild at lade see,
I skal den føle ulmende,
Naar hines ud i fulde Flammer bryder.

Hist aabne sig Hans Tempels Dørre,
Som dyrkes ved vor rene Fryd,
Strøm ind hans Folk — du der skal Nordens Themis høre
Formælet med Trajaners Dyd.
Skioldungen fra sin høie Throne
Fremvinker dig velgiørende,
Hans Roes er din Velsignelse,
Din Kiærlighed er flettet i hans Krone.

„Kun du skal de Tripoder vinde,
„Mit Folk, hvoromi du værdig streed,
„Og om dit Hovedhaar de Blomsterkrandse binde,
„Som sankes i d i t Blomsterbeed
„Din Troskab, liig din Herkomsts Elde,

„Din Ære, gammel, som dit Navn,
„Skal i mit Bryst ei spore Savn
„Af Folkevennens Drift ved uindskrænket Vælde!"

„Ei blot din Slægt — en ufød Alder —
Hør, Kongesønner! hør hans Bud!
„Til mine Rigers Tarv, o Tvillingfolk! jeg kalder,
„Og af dit Blod den kaarer ud;
„Til Raadet, Ordener, og Sværdet,
„Til Templer, Retter, ene maa
„Mit elskte Folkes Ønske naae,
„Med kronet Haab og denne Lov omgiærdet."

Saa var hans Røst, som styrer Norden,
Som foder ei sin store Siæl
Ved seiersaligt Navn, og Fredens Flugt fra Jorden;
Hvis Enevold har ingen Træl.
Som elsker ei den Strafgudinde,
Der Reeb og Sværd bær i sin Haand,
Som Mildhed fletter selv det Baand,
Hvori hans Folk sig villigt lader binde.

Du Slægt, hvis Haab alt Knopper skyder
Og venter glad din Høstes Guld,
Bliv værdig denne Lov, som kun din Ubyd bryder,
Og slaaer din Lykkes Træ omkuld!
Søg Mnemosynes Dottres Templer,

Med deres Skat beriget kom
Til Dyds og Viisdoms Helligdom,
At helliges med deres Guddoms Stempler.

Da — lykkelige Sønnesønner
Fra Belt, og fra Codanien
Gaaer, kappes om det Maal, som denne Lov belønner!
Da skal dit Navn, du Nordens Ven!
Staae evig klart paa Nygtets Faner,
Og paa din Fest høitidelig
Skal disse evig dyrke dig
Med Sang og sækulariske Pæaner.

Vær himmelsendt blandt vore Dage,
Du, som slig Skat os aabnede,
Tit skal vi den besee, liig Elskende, som smage
Ny Lyst ved ny Omfavnelse.
Vaag Skytsaand, som os stedse nærte,
Vaag evig til vor Held og Fryd!
Lad Malfreds Fromhed, Fredriks Dyd,
Indbaandes i den danske Konges Hierte.

Agent Holk optog det i den Samling, han udgav under Navn af Monument foe Indfødsretten, men hverken i Samlingen selv, hvor det udentvivl indrykkedes fra Adresseavisen, eller i de tvende Recensioner over Samlingen, der

findes i Badens critiske Journal, og Fastings og Abrahamsons critiske Tilskuer, gives mindste videre Oplysning derom.

Unægtelig har dette Poem, i Sammenligning saavel med dets øvrige Medbeilere over dette Æmne, som med dets Samtidige i Almindelighed, saameget anbefalende, og dog ved Siden af dette igien, saameget, der mere synes at tilhøre dati futuro, end en allerede uddannet Digter, at det tør være at tilgive mig, jeg ikke har kunnet modstaae Fristelse at efterspore, hvem vi vel kunde have det at takke.

Min første flygtige Gisning, hvorved jeg vist nok blev længere staaende, end jeg skulde, var, at det torde være et af de for den af de skiønne Videnskabers Selskab udsatte Præmie indkommne Priisdigte, som Forf. i sin Fortrydelse over, at det ikke var blevet kronet, havde ladet aftrykke, for saaledes at lade den offenlige Mening domme imellem Selskabet og sig. Men ved nøiere Eftersyn maatte jeg frafalde denne Formodning, da Selskabets Priisindbydelse først er indrykket i Adr. Av. den 25 Martii, og da Indsendelsens Termin deri er bestemt til samme Aars December, saa at nærværende Poem midt i Maj ingenlunde

kunde antages at have overstaaet sine Fatalia, end sige være Forf. tilbagegivet med Afslag.

Denne chronologiske Berigtigelse har imidlertid medført adskillige, om ikke rationes decidendi, hvis dette aandfulde Digt torde være, dog i det mindste dubitandi, hvis det neppe torde være, om end i øvrigt ellers criteria interna eller externa kunde henlede Tanken paa dem; og synes man saaledes med Føye at kunne forudsætte, at neppe nogen Concurrent til ovennævnte Priis vil paa denne Maade have udelukt sit Geniefoster fra en Concurs, hvor det udentvivl vilde kommet i det mindste i hæderlig Betragtning.

Da vi altsaa mellem hine Medbeilere med Vished kiende Ewald, og et Arbeid af ham, som ikke fyldestgiorde hine hans Dommere, advares vi at mistroe et Instinct, der maaskee torde ført os til at lade fremfor Alle vore Tanker falde paa ham, da vi læste:

Kundgior, o Tvillingfolk! din Glæde,
Med Jubelraab, og dæmp den ei;
Flet Krandse om dit Haar, og dands i muntre
Kiæde!
Selv Flora skal bestrøe din Vei,
Og I, hvis Hoveds Snee forbyder

Den Unges Ild at lade see,
I den skal sole ulmende,
Naar Hines ud i fulde Flammer bryder.

en Fristelse, som endnu den anden Strophe torde vedligeholdt, og som maaskee vel endog torde være blevet forøget ved den tredie, hvor Kongen tiltaler sit Folk:

Kun du skal de Tripoder vinde,
Mit Folk, hvorom du værdig streed,
Og om dit Hovedhaar de Blomsterkrandse binde
Som sankes i dit Blomsterbeed,
Din Troskab, liig din Herkomsts Alde,
Din Ære, gammel som dit Navn,
Skal i mit Bryst ei spore Savn
Af Folkevennens Drift ved indskrænket Vælde.

Da midlertid allerede de tvende sidste Linier, uagtet den Dannerskalden værdige Tanke, de indeholde, kunde bringe os til at tvivle, om det og var selve vor Ewald fra 1775, hvem et digterisk Dannersprog føiede sig efter, som en øm og kierlig Datter, vi her hørte; da adskillige sermoni propiora i næste Strophe torde bestyrke denne Tvivl, som selv de ubetalelige Linier i den følgende

Saa var hans Røst, som styrer Norden,
Som føder ei sin store Siel

Med seiersaligt Navn, og Fredens Flugt fra Jorden,
Hvis Enevold har ingen Træl

ikke mægtede aldeles at fordrive, og som vist nok i hver af de efterfølgende Stropher, trods deres enkelte deilige Linier, f Ex.

Dit skal vi den besee, liig Elskende, som smage
Ny Lyst ved ny Omfavnelse

bestyrkes mere og mere, ere vi saa meget mindre utilbøielige til at opgive hin første Formodning, som vi fra Ewalds Haand have dette Æmne værdigen besunget.

Da ogsaa Edvard Storm, hvem man ellers ved andre af Strophерne, der have stormske Fortrin ved Siden af stormske Mangler, vel kunde kaldes i Minde, var mellem Medbeilerne til omtalte Priis, og har forelagt os sin Ode, der ikke ved denne Leilighed kom i Betragtning, kunne vi ligeledes gaae ham forbi.

At neppe nogen af den egenlige norske Digterskole kan være Forf. til denne Ode, torde, i Følge Prams deilige Linie:

Ved ingen Kyst for Nordmand Lotus groer,

vel allerede den totale Taushed om Norges Kiæmpers Fødeland, hvilket der ved denne Leilighed havde været saa megen Føie at ihukomme, tilstrækkelig godtgiøre; ogsaa torde vel enkelte Ud-

tryk, som Skioldungen, Codanien, o. fl. der regnedes til den ewaldske Skoles Schiboleth, end videre vidne herfor; at det imidlertid ingenlunde var Oppositionsaand, der giorde, at ingen af deres magna nomina findes blandt Sangerne, torde en Joh. Wibes, en Wessels, en Prams, og fleres deilige Sange til ellevte October, og fierde September umodsigeligen bevise. Formodentligen var vel og blandt de med Hæder omtalte, skiønt ikke krønede Priisdigtere, Arbeider fra denne herlige Digterlunds Ædlinge (fortsættes).

c) Frankrig. Det er ikke mueligt andet, end, at den upartiske Jagttager, der kommer til Paris, og uden Deeltagelse beskuer Partiernes Omdrev, meget snart maa vœmmes ved Tingen. Det gaaer jo dog alt saaledes med hvert Kiœvleri, der giør et ubehageligt Indtryk paa den uvedkommende Tilskuer, hvor meget mere her, hvor Tvisten føres med saadan Lidenskabelighed? De herværende Blade maa i Udlandet ved deres Overdrivelser og evige Gientagelser blive modbydelige, og de giøre blot her ikke samme Indtryk, fordi enhver tager Parti for eller mod, og hver Artikel tiener til at oprøre Lidenskabeligheden paa ny. Det kan ikke slaae feil, at de saakaldte liberale Blades hæftige Angreb mod de nye Ministre, endnu inden de

havde giort et Skridt, udenlands maatte giore et ubehageligt, for hine Blade ikke fordeelagtigt Indtryk.

Fra en anden Synspunkt betragtet, har dette Omdrev, saalidet det og ellers berører os, sin meget nedslaaende Side. Hensætter man sig i den Tid efter Befrielseskrigen, hvor et uhort Tvangsherredomme havde vakt Trangen til constitutionelle Garantier for den borgerlige Frihed mod den uindskrænkede Magts Indgreb saa levende hos enhver, at al Frelse kun saaes i Landsstænders eller Folkerepræsentations Forfatninger, og det i den Grad, at man – naar man ikke vilde løbe Fare at ansees for Ufri, ikke engang torde vove at giøre opmærksom paa Manglerne ved de første — sætter man sig — siger jeg — tilbage i hin Lueiverens Tid, og sætter den mod den indeværende Lunkenhed, hvormed man for en Deel seer hen paa Forfatningsvæsenet, saa maa man studse, hvor det har været muligt, det havde kunnet komme dertil. Den borgerlige Friheds eller om man heller vil — Lovlighedens Sag, er alt ofiere ved Frankrig bleven meget compromitteret i den offentlige Mening. Synes det dog næsten, som den Sands for constitutionel Regierings Væsen, og Fastholdenhed ved den første Grundsætning, at

den individuelle Interesse aldeles maa staae tilbage for den almene, kun er de germaniske Stammer ægen, og at de franske kun forstaae at efterabe og misbruge den! Den Følelse har ved Synet af det, der nu foregaaer i Frankrig, temmelig almindelig indpræget sig, at, dersom deslige Rivninger, hvorover den hele Statsmonarchie staaer Fare at gaae tilgrunde, var et nødvendigt Onde ved constitutionelle Forfatninger, disse ingenlunde vilde være saa ønskværdige, som man tidligere havde holdt for.

Delolme viser, i sit Værk om Englands Forfatning, paa en overtydende Maade, at den monarkiske Forfatning af den Grund har de fleste Fortrin, fordi ved den indførte Arvelighed af den høieste Magt denne er udrevet fra Angreb af Enkeltes Ærgjærrighed. Men hvad er derved vundet, naar vel ikke den første Plads, men derimod som nu i Frankrig, den anden, den fuldbyrdende Ministers, bliver Ærgjærrighedens Kampplads. Her er Ministeriets Besættelse blevet et reent personligt Spørgsmaal. I England er det anderledes, der er det mere Systemssag. En Minister vil der ikke trænge igiennem, naar han vil gjennemtvinge et System, der ikke er nationalt; men Personligheden bryder ikke Britten, saasnart Mi-

nisteren handler efter Nationens Villie, og Kronen frakiendes ikke den Ret at vælge sine Tienere. (?) En stor Deel af Larmen her gielder kun den Ministers Person, som man ønskede at paatvinge Kongen, og een Mands skuffede Ærgierrighed maa ansees, som Hovedfiedren i saamange Ombrev. Have ikke endog Foreeningerne til at nægte Skatterne, som man vil misbruge til Partihensigter, denne Kamp deres Oprindelse at takke?

Den Ret at bevilge Skatte er en af Folkets vigtigste Forrettigheder. Hele Repræsentativsystemet beroer herpaa, thi det er Midlet, hvorved Nationen holder den fuldbyrdende Magt inden sine Skranker, at den ikke overskrider disse. Det er en discretionair Magt, der er lagt i Repræsentationens Hænder, men som den kun i de meest trængende og vigtige Tilfælde tør betiene sig af til at bevare det Hele. Misbrugtes den til Bihensigter, misbrugtes at aftrodse Kronen Rettigheder, vilde den snart blive Midlet, at undergrave Repræsentativforfatningen.

Vist nok ere de, som Trudsel opstilte, Skattevægrings Foreninger i Frankrig et betænkeligt Æmne. Men naar de maa forekomme de Upartiske saa, da er paa den anden Side ogsaa Navnene

af Frankrigs i hver Henseende meest udmærkede Mænd, C. Perrier, Lafitte, La Rochefoucault, Liancourt o. s. fr., der findes blandt Underskrifterne, og der offenlig tiltræde dem, en Omstændighed, som ikke maa overseés. Kan man antage, at Partisyge blænder slige Mænd ved et saa vigtigt Skridt, eller maa man ikke heller slutte, at skiællige Grunde have været forhaanden, der have bevæget dem med velberaad Hu dertil?

Og at her ligger noget Dybere til Grund, er vel ikke at nægte, og dette bestaaer i den Mistro, som, jeg vil ikke afgiøre, om med Ret eller Uret, har bemestret sig Nationen mod de nærværende Magthavere. Mangt, der i de Franskes Adfærd i det sierne synes gaadefuldt, bliver kun derved at forklare. Nationen seer Thronen nær omgivet af en Faction, der gierne vilde gienvinde Alt, hvad af Magt og Indflydelse er tabt, og giøre Revolutionen ugiort. Ikke af Kongen, men af Ultraerne, der i Fællig med Congregationen, til Udvidelse af Kronens Magt, for under dette Kaabesskiul at fremme deres egen Interesse, gierne gad drevet det til Magtslag, frygter man Alt.

At Magtslag, som de, der frygtes, kunde lykkes, er, ved den nærværende Stemning, nu vel ikke meget at befrygte; men ved det, de Thro-

nen omgivende Partier trækkes om Magten, kunde Thronen selv let rokkes. Hvorledes end Sagen maatte endes, torde den sande Friheds Sag vel ikke vinde meget derved. Enten ligger det demokratiske Partie under, og dog torde dette øieblikkelige Onde være det mindre (?) eller det absolute Parti maa give efter for de Liberale, og da er efter den franske Caracteer, der ingen Maadeholds Skranker kiænder, at befrygte, at de skride for vidt udfra den anden Side, og ikke hvile, før de har fremkaldt en Reaction.

Br. Z. No. 346.

Fierde Christians Sværd.

Igiennem Kirkens smukt bemalte Ruder
Sig trænger Maanens tause matte Skin,
Og alt dens blege Skiær den Stund bebuder,
Da hver en Dødning vaagner i sit Skrin.

Ned i en gammel Hvælving sparsomt liste
Sig Maanens Straaler giennem dunkle Glar,
Og skinne paa en mægtig Kongekiste,
Der kun til Pryd et rustent Glavind har.

Men under Kirkens høie malte Buer,
Igiennem hver en Hvælvings snævre Rum,
Og ned i længsthenfarnes Dødningstuer,
Gientoner Middagsklokkens dybe Brum.

Da triller Sværdet klirrende til Jorden,
Fra Kistens Laag; det drøner længe end
Igiennem Hvælvingen, som fierne Torden,
I Pillen rangle Vilhelms hvide Been.

Og fierde Christian hæver sig med Møie,
Bortskyder Laaget med et bange Gys;
Han gnider længe taus sit ene Øie,
Og stirrer undrende paa Maanens Lys.

„En deilig Drøm om Danmark og dets Hæder
Mig trylled end i Dødens lange Nat;
O at mit gamle Øie saae de Steder,
Som det med Sorrig brustent har forladt!"

„Jeg hørte Sang af Danernes Kanoner,
En Symphonie til Ærens Vei heel liig,
Som i de Faldnes Øren liflig toner,
Og lokker Siælen med til Himmerig."

„Jeg hørte Vaabengny og Jubelstemmer
Af danske Gutter paa det vrede Hav,
Det trængte ned til Dødens tause Giemmer,
Og lulled sødt for mig end i min Grav."

„Nu maa jeg op, at see, om Maanen lyser
Paa Taarnet, og mit kiære Rosenborg
Mit tabte Die smerter, Hiertet gyser,
Som om det kunde skiælve end af Sorg."

„Jeg maa og see, om Flaget end udbreder
Sit hvide Kors om Siælunds frie Kyst,
Og lytter om det høitidsfuldt end qvæder
Om sine Helte hist paa Havets Bryst."

Saa iler Christian stille fra sin Bolig,
Og standser først i Arelstad sin Flugt,
Her er saa tyst, Alt slumrer her saa rolig,
I Hytte som i Borg er Lyset slukt.

Ad Kongeborgens Mure han hensvæver,
Og seer med Smiil det nye Kiæmpehuus,
For Christians store Aand hver Hvælving bæver,
Og hist et Taarn skiuler Nattens Blus.

Da siner han sin Børs i nye Klæder,
End kneiser hans Trophæe i Nattens Lys,
Da mindes han sit Danmarks gamle Hæder,
Og mærker ikke Dødens kolde Gys.

Hist speiler Maanen sig i Kirkens Ruder,
Smaa Bølger sprøite Skum paa Murens Steen,
Mens Østenvinden om Capellet tuder,
Der giemmer store Heltes trætte Been.

Og Maanen lyser klart fra Skyens Rifter;
Da kiger Christian giennem Vindvets Glar,
Og seer i Krogen hist, hvor Fanen vifter,
Som Juul igiennem Ild og Sværd hiembar.

Og ligefor ham staaer en Marmorkiste,
Den giemmer En af Danmarks Helteslok,
Men Christian aner, hvad hans Folk forliste,
En Taare falder paa hans Sølverlok.

Da vender han sit ene Øies Blikke
Fra denne Scene, skuer ængstelig
Til Venstre, hvor de stolte Svaner ligge,
Og hvor det røde Flag udfolder sig.

Han seer, men ak! han frygter, at han feiler,
End vaier Flaget paa det gamle Sted;
I Svanereden ligger mangen Seiler,
Og gamle Christian fryder sig derved.

Da stunder han igien til Gravens Hvile,
Forbi det stærke Taarn gaaer Flugtens Gang;
Han seer sit Værk staae fast; hans Læber smile,
Men hist i Musagaarden lyder Sang.

„Kong Christian stod ved høien Mast!"
saa stunger
Den muntre Flok, og støder til med Lyst.

Og et Hurra for fierde Christian! runger,
Der finder saligt Gienklang i hans Bryst.

Da signer han sit elskte Folk, og iler
Til Roskilds gamle Kirkehvælving hen,
Heel mødig efter Flugten han sig hviler,
Og tager Kaabberlaaget paa igien.

Men næste Morgen fandt man Sværdet nede
Paa Gulvets Steen, saa sælsomt kastet hen:
Man saae paa det med Ærefrygt og Glæde,
Og lagde det paa Kistens Laag igien.

Theodor Kierstrup Rumohr.

Til Hellas.

efter Kongen af Bayern.

(See hans Digte anden Deel, S. 3.)

Venligt Daggry nu i Osten smiler,
Maanen blegner, daler hastelig.

---

*) Har Overs. som han smigrer sig, ikke været aldeles uhældig, i at bevare dette herlige Ovads ædle Aand, haaber han Tilgivelse for det, der af Bogstaven er tabt, og af ham vel maatte tabes, naar det ikke skulde bierges paa Aandens Bekostning.

Solens Karm frydbringende fremiler,
Eos alt for Diet viser sig.
Op af Graven det sig nu vil vinde,
Og den Nat begynder at forsvinde,
Der paa Jordens Herligste var lagt.
Hun, som brød os Barbariets Kiæder,
Hellas, nu begeistret selv sig redder,
Af den lange tunge Søvn opvakt.

Hvor Udlændings Vaaben høres lyde,
Der gienreises ei Selvstændighed,
Gallerne maa slaviſk Franken lyde,
Da ham Romeraaget brydes ved;
Frihed kun til Haan mon Fremmed tiene;
Hvo sig den tilstreed, den kroner ene;
Kun det Egne vente tør Bestand.
Snart Planetens Skimmer blegnet svinder,
Men bestandig herlig Solen skinner,
Sender frydfuldt Liv til hvert et Land.

Da ved Isthmosleege Rom erklærte
Jublende Hellener atter fri,
De, ak! der ved Jublen dem vanærte,
Faldt tilfulde først i Slaveri;
Varig tabt først deres Frihed bliver;
Nu man den til deres Øren giver,

Ingentid den værdige de var;
Aldrig saa fornedret, trællebundne,
Aldrig, da i Kampen overvundne,
End ei, da de Philips Lænker bar.

Frit maa sig det Frie selv uddanne,
Grønne Sæd ved egen Kraft opstgaer;
Giennem fiendske Magters Kiæmperbane
Stien kun til Frihedstemplet gaaer.
Corsen maatte ei den Roes tilhøre,
Hellas! af din Trældom dig at føre,
Han paa ny dig havde lagt deri;
Er de Mægtige dig fiendsk paa Jorde,
Sige blot den Evige sit: Vorde!
Høie Grækenland! og du staaer fri.

Dine Heltes underfulde Sage,
Skiønne Drøm fra aarle Fabelold,
Dig omsvæve med Heroers Dage
Fra en Fortid glimrende og bold.
Og det Herligste, sig har begivet,
Og hvad kun i Digtningen fandt Livet,
Er i fast, i evig Pagt med dig.
Atter dig Tyrtæus Sange lyde,
Atter op til Kamp, til Roes dig byde;
Seir af Skialdens Mund udgyder sig.

Mindende hør Heltes Skygger kalde,
Der for Hellas fordum sank i Strid!
At ej Eder Kraft og Mod undfalde,
Venter Tak fra Sam- og Efter-tid!
Signende nedskue de paa Eder,
Nu dem Eders Syn i Himlen glæder,
Menneskheden seer med Haab derpaa;
Alle, alle Fries Hierter brænde,
Varmest Bøn de op for Eder sende,
At I Aaget sønderbryde maa.

Herligt største Heltes Fædrerige!
Hiem for evig opnaaet Kunst!
Alle Verdners Mønster, uden Lige,
Rigtudsmykkede med Musers Gunst!
Ædel Menneskheds Fremelskerinde,
Høibegavet Hellas! vinde! vinde!
Seende hvert Folk dig raaber nu,
Hiem hos dig Alt skiønt, Alt stort har fundet!
Undertrykt det var, men ei forsvundet;
Seire kun i hellig Orlog du!

Frydfuldt Seilerne Havet bære!
Skiønneste Gode de hidbringe skal;
— Dem ærbødig hver en Klippe ære! —
Eder Frihed, Morderynglen Fald!

Fra de nærmeste og fiernste Egne
Jublende hidile allevegne
Mænd, som Hellas har til Kamp fremkaldt.
Som i Cadmi Tid, af Dragens Tænder,
Jorden atter Krigere fremsender,
Hvor en Fædrelandets Taare faldt.

Op Hellener! op til Vaaben alle!
Spartas Ætling! kiæmp med fordums Mod!
Som da Persen faldt, lad Tyrken falde,
Farv Platæas Slette med hans Blod!
Op, Athens, Corinthos tappre Skare!
Vær paa ny, hvad Eders Fædre vare,
Og igien oprinder Oldtids Dag;
Kunst og Videnskab her Hiemstavn finde!
Korset fra Sophias høie Tinde
Lyse ned paa frie Folkeslag!

K. R.

Themis ved T. F. Hurtigkarls Grav.

Retfærdig er min moderlige Smerte,
Tryg jeg min Veieskaal gav i hans Haand;
En Helligdom var mig hans lyse Aand,
Mit Allerhelligste hans Hierte.

K. R.

Claus Frimann

Semper honos, nomenque tuum, laudesque manebunt.

Virg. Ecl. V. v. 78.

Gamle hæderkronte Skiald!
Ved din Grav en Harpetone!
Tro dit ædle høie Kald
Vandt du norske Digterkrone.
Aandens Svob blev Jord og Støv,
Eviggrønt er Krandsens Løv;
Hvortil Qvad og Harpetoner?
Selv din Muse Graven kroner.

Jo en Stemme lyde bør
Her med Tak fra Biørgvins Dale;
Thi blandt os lød ofte før
Din den norske Skialdetale,

Tit den hædrede vor Stad,
Giorde Hiertet varmt og glad;
Dit det brast, men see, det hæver
I dit Qvad sig end, og lever.

Skulde det nu vorde glemt,
Gubbe! at du os til Hæder,
Os til Glæde, tit har stemt
Harpen, som nu Taaren væder?
Kunde du vel glemmes her?
Dertil var du os for kiær;
Bedre Qvad dig burde hædre,
Men ei har jeg Noget bedre.

Tak for fædrelandske Qvad
For hver Gang, dit norske Hierte
Giorde Landsmænd stolt og glad,
Tolked vores Fryd og Smerte.
Gamle Nordal Brun og du
Sang ret efter Nordmands Hu,
Gamle Tider, gamle Sæder,
Norskhed holdt I høit i Hæder.

Og nu Tak, Tak i din Grav
For mig selv, du gamle Digter!
Jeg var Dreng, da du mig gav
Vink om Skialdens høie Pligter.

Tak for, hvad du dengang skrev,
Tak for hvert et venligt Brev,
Tak i Graven ædle Digter! *)
Du mig lærde Skialdens Pligter.

Derfor lyser jeg nu Fred
Over Graven, hvor du hviler,

---

*) I Forventning af, at Omstændighederne tillade Undert. i en udførlig Artikkel at udvikle denne forevigede Digters Fortieneſter af den forenede danske og norske Litteratur, dem han fælles tilhørte, være det mig her tilladt, som Bilag til min Ven Sagens (af norske Morgenblad) meddeelte hierlige Mindeord, af Nyerups Artikel denne Digter angaaende i vore Bidrag til den danske Digtekunsts Hiſtorie at aftrykke følgende en dansk Recenſents, Todes Yttringer om et af hans Skrifter. Almuens Sanger, „Den berømte Abbt „har i sin ypperlige Bog vom Verdienſte anviſt Skri„venten for Almuen et høit Sted over de lærde Skri„venter i Henſeende til den langt større Nytte, han „forſkaffer det Almindelige. Er nu dette uægteligt, „da fortiener Hr. Frimann et udmærket Sted med dette „sit Skrift blandt hine; thi han har ved diſse Sange „villet oprette og vedligeholde de ædleſte Følelser for „Dyd, Religion, Tapperhed og Fædrelandskierlighed, „Herlighed, Kydſkhed, og Velgiørenhed hos sine ædle „Landsmænd, og deres danske Brødre. Enhver, som „veed, hvormeget Sang virker paa en fri biergrig „Nation, der ved den fine Luft og de noiſomme Spi„ſer føler sig ved alle Leiligheder begeiſtret til frie og „tapre Handlinger, paaſkiønner det, hvormegen Virk„ning diſse herlige Sange maa frembringe i Digterens „Fødeland, naar de blive Alt mere og mere bekiendte. „En sin Smag en lykkelig Verſification, lette Melo„dier, stærke ædle Tanker udtrykte efter den norſke „Almues Begreber, give diſse Digte den første Rang „blandt alle vore danske Almuesange.“

Blomster om dit Hvilested
Fra din egen Haand der smiler,
Snart strøer bedre Skiald, end jeg
Gravcypresser, Glemmigei —
Snart vil bedre Nvad dig hædre
Tilgiv! ei jeg havde bedre.

Sagen.

Historisk Udsigt

over de nyeste Begivenheder.

Indleder allerede Bremer Zeitung sin Udsigt over Maanedens Begivenheder med den Erklæring, at den var nødsaget at begynde med at tilstaae sin Trang, og at den viser sig arm, fordi Tiden er bleven armere; er det naturligt, at denne Isvinter, der saa hyppig afskiærer Samfærslen mellem os, og de Stæder, hvorfra vi vente vore Efterretninger, maa gjøre denne vor Armod paa politiske Nyheder bestandig følelligere. Da det nu, i det mindste

---

Tode ender sin Rec. saaledes: „Vi takke Digteren for denne Samling, „og ønske ham Liv og Mennterhed til at give os mange flere."

„Hans Navn skal evig blandt os staae,
„Og ei før Verden selv forgaae."

„Ihy lægger til" — siger Nyerup: — Og alt Folket skal sige Amen.

Udg. Anm.

efter de Telegraphefterretninger, der hidtil ere komne os for Øie, tegner til at de Efterretninger, hvorpaa Vinteren saaledes har lagt Beslag, ikke vilde synderlig berige os paa interessant Kundskab, ville vi, istæden for at opholde Hæftet efter disse, i Korthed meddele, hvad vi kunne, i det Haab, maaskee at kunde slutte Aargangen med en des rigere Efterhøst.

Den eneste virkelige og vigtige Begivenhed, vi hidtil have at meddele, er det endelige og ynkelige Udfald af den Expedition, hvorved man i Madrid giorde saa vis Regning paa at blive snart igien Herre af den nye Verden, at endog det næsten uddøde Dicasterium, Indiens Raad, er blevet fuldstændigt organiseret paa ny, og dets Medlemmer anviist de forhenværende rige Lønninger.

Vi nævnte i næstforegaaende Hæfte, at denne Expedition, bestaaende af 4000 Mand af de bedste Tropper, man havde kunnet sammenbringe, efter at have været adsplittet af Storm, var — den 27 Juli — landet mellem Tuspan og Tampico; den bemestrede sig snart denne Stad, hvorpaa Befalingsmanden General Barradas sendte en Deel af Skibene tilbage til Havana! Han giorde nu et Forsøg at bemestre sig Veien ind i Landet; men neppe var han rykket ud med en betydelig Deel af sine Tropper, inden et mexikansk Corps under General Santa Ana overfaldt Staden, og nødde ham at vende tilbage i Hast, for at holde sig i Besiddelse deraf. Han maatte da indskrænke sig til at befæste Tampico, og udstæde mange Proclamationer til de kongeligsindede, af hvilke man udentvivl havde giort Regning paa et stort Tilløb, da man endog havde medbragt Mundering og Arma-

tur til adskillige tusinde. Men dette *) Haab opfyldtes saa lidet, at ikke ringeste Bevægelse i hele Republikens Omfang viste sig til Spaniernes Fordeel, og at man endog kunne lade Gen. Barradas Proclamationer indrykke i de offentlige Blade, uden at frygte ringeste Fare deraf. Der hørtes vel fra Tid til Tid i Aviserne om Forstærkninger, og Understøttelser, der skulde sendes Gen. Barradas; ogsaa hedde det nu og da, de skulde være ankomne her eller der, men Bekræftelsen udeblev.

Derimod indløb snart følgende Underretning fra Vera Crutz: Santa Ana har holdt Ord. Den Skiæbne, han havde lovet en Haandfuld Spaniere, der kiæmpende mod Naturen og Nymexikanernes Stemning, forsøgte at paatvinge disse paa ny deres Herredom er fuldkommen gaaet i Opfyldelse. Santa Ana var vedblevet at holde den liden spanske Hob i Tampico i bestandig Bevægelse ved idelige Skiærmydsler, disse og Climatet udtømte deres Kræfter, og da Barradas talte sit Mandskab, havde han tusinde Syge, fem hundrede vare faldne i Fægtningerne, og, hvad der endnu kunde bære Vaaben, var udmattet og modløst. Ingen Undsætningsflaade vilde lade sig øine. Barradas lagde sine glimrende Proclamationer tilside, og anholdt om et ærefuldt Hiemtog under Løfte, aldrig at komme tilbage. Under 11 September blev da afsluttet en Capitulation, efter hvilken de spanske Tropper maatte aflevere

*) Vi skulle i næste Hæfte meddele en Artikel, hvoraf vil sees, hvad Foye vel kunde synes at have været til denne Forhaabning, saafremt denne Expedition blot var skeet i betimelig Tid.

K. R.

Vaaben, Munition, og Faner — dog saa at Officiererne beholdt deres Kaarder — og paa egen Bekostning lade sig bringe over til Havana, med høitidelig Forpligtelse, aldrig at bære Vaaben mod Republiken Mexiko, som det da og, paa den spanske Generals Forlangende, betingedes, at saafremt spanske Tropper hørende til Barradas's Division skulde ankomme til Tampico, skulde det nægtes dem at gaae i Land, og Capitulationen dem bekiendtgiøres.

Denne Tidende vakte megen og ubehagelig Overraskelse i Madrid; i Begyndelsen vilde man holde den hemmelig; men da dette ikke mere vilde lade sig giøre, sagde man, det var et Klogskabsskridt, som Aarstiden og Feberen havde foranlediget, — andre Efterretninger ville endog tage en uventet Naturrevolution til Hiælp — men der skulde ufortsvet afgaae ny Expedition til Mexiko; ogsaa fornyedes strax Befalinger til Troppernes Afgang fra Corunna og Ferrol: hvilket man imidlertid antog blot at skee for et Syns Skyld.

Senere have Tidenderne sysselsat dem med at mælde frem og tilbage om Santa Anas Foretagender og Forehavender i sin Seiersruus, efter hvilke Mexiko i ham skulde kunne befrygte en nærforestaaende Usurpator; overalt have Bladene i den Tid, de lidet eller intet have havt om Europa at berette, været saare frugtbare paa Rygter, og Contrarygter, af dette Slags fra de nye americanske Fristater, som imidlertid her ikke synes at tilkomme Plads, inden deraf kan gives noget egenligt Resultat.

En Begivenhed, som kunde været af uberegnelige Følger, saa ubetydelig dens Anledning endog tør synes, bør derimod optages her, og det er den Uro, Menneskeheden var i for Ruslands ædle Keiser,

der, ved at ville ile om Natten ind, at see efter den Larm, et omstødt Bohave voldte i hans Børns Soveværelse, gleed paa det glatte bonede Gulv, og giorde et Fald, hvoraf man i det mindste i Begyndelsen ikke syntes ganske rolig for Følgerne, hvilke dog siges at være lykkelig overstandne. Held den Monark, hvis mindste Fare er et Menneskehedsanliggende, hvis Helbredelse saaes med fromme Ønsker imøde af mangen, der, uden at være hans Scepter undergiven, i ham elsker og hylder en nidkiær og kraftig Beskiærmer af Menneskevel, Frihed, og Ret!

Maaskee turde dette ikke været uden al Andeel i den Stagnation, Almeenanliggenderne en Tid lang synes at have været underkastede. da naturligviis endog blot et muligt Øiebliks Savn af den, som deri har en saa vigtig og veldædig Stemme, ikke kan andet end føles; en anden Hovedaarsag turde maaskee være at søge i tvende høistvigtige Cabinetters egen, personlige, Stilling.

Vi antage vel, at Avisrygterne om de Forandringer, der skulle foreslaae det wellingtonske Ministerium, ikke sielden have været Fostre af Vedkommendes Gisninger, maaskee og undertiden blot af deres Ønsker; men at det aldeles skulde være uden al Føie. hvad nu ymtedes om Huskissons, nu om Greys Indtrædelse i Ministeriet, saa om Peels italienske Reise, og yttrede Redebonhed at give Plads for Premierministerens nye Venner o. s. v. er dog heller neppe saa ganske at formode; og at enten en saadan Forandring kunde foregaae, uden at medføre Følger i Ministerialsystemet, eller at et Cabinet, der saae slige Forandringer imøde, just skulde være det redebonneste til gjennemgribende og afgiørende Skridt, er heller neppe i Tingenes Natur.

Men om endog det wellingtonske Ministerium sidder aldrig saa fast og trygt paa sine Embedsstole, er det dog i for nøie Forbindelse og Forening med det nærværende franske til, at ikke dettes usikkre og ustadige Stilling, og deraf flydende almeenerkiendte Uvirksomhed, maatte, om ikke hindre, eller standse, dog i det mindste sinke de Fremskridt, der af begge, Haand i Haand, syntes eller sagdes i Vente.

I sidste Hæfte berettedes, at den mod hvem den offentlige Stemme syntes lydeligst at have erklæret sig, Indenrigsministeren La Bourdonnaye, var udtraad af det franske Ministerium, dog som det og syntes og sagdes, ingenlunde som et Offer for sin Impopularitet, men fordi han ikke vilde samtykke, at Conseilet fik en Præsident, og at dette blev Fyrsten af Polignac; og blev da Indenrigsministeriet givet Undervisningsministeren Montbel, der igien fik en Herr Guernon de Ranville til Efterman.

Denne hidtil temmelig ubekiendte Mand, der var Generalprocureur i Lyon. blev strax fra sin Udnævnelse en Gienstand for Oppositionsbladenes hæftige — men som det synes — tildeels ubefoiede Angreb. Hvad imidlertid han, som Undervisningsminister, fører i sit Skiold, har han tydelig givet tilkiende, ikke blot i det han besvarede de parisiske Professorers og Provisorers Velkomst med det Ønske: Maatte den Ungdom, De opdrage, blive bedre og lykkeligere, end den Generation, der foregik den i Livet! — thi herfor torde, endog med speciel Anvendelse, være mere og langt andet at sige, end maaskee enten H. Exc. eller hans Modstandere torde have tænkt derved; men især ved følgende: Ved det Besøg, Inspectørerne ved det parisiske Academie giorde ham, talte Hr. The-

nard, Senior i Videnskabernes Facultet og Deputeret, om den Vigtighed, der blandt det, Universitetet havde at sysselsætte sig med, tilkom den — saakaldte — lavere Underviisning. Herpaa svarte H. E. strax: denne Synsmaade var en Mading, som den liberale Faction udkastede; Staten skyldte ikke Folket nogen Opdragelse, men blot de høiere Classer en speciel Underviisning (!!!) Derpaa udtalte han sig mod de nye Methoder, der ved Besparelse af Tid og Penge gjøre Begyndelsesgrundene i Underviisningen tilgjængelige for de lavere Classer."

Vi overlade Dagbladene at fortælle alle de ideelig afvexlende Dagsrygter om Partiernes forskiellige Planer, Forsøg, Forhaabninger, Held, og Misheld, saalænge disse ikke lede til noget engang tilsyneladende Udslag, og ville da i Forventning af mulige nærmere Oplysninger meddele, hvad os fra andre Lande fortælles.

Don Miguel er pludselig og uventet kommet tilbage fra et eventyrligt Jagttog. han, ledsaget ikke blot af et ikke ubetydeligt Corps Tropper, men og af adskillige Hofvogne, havde foretaget — Meningerne vare deelte, hvorhen — og hvis Bekosteligheb, i Landets og Financernes trykkende Forfatning, havde vakt megen Misnøie. Overalt synes Stemningen mod ham, saavel indenrigs som udenrigs, mere og mere at forværres, saa at det ikke blot siges, at den pavelige Nuntius for hans Qvasierkiendelse af de Facto — Regenten udpibes paa Lissabons Gader, men og at Lord Aberdeen har tilkiendegivet det spanske Ministerium sin Utilfredshed med det af den spanske Gesandt giorte Skridt, og erklæret, at Englands Forpligtelse at beskiærme Portugal mod al væbnet Indblanding i dets indre Anliggender, stod

endnu bestandig ved Magt. Det har heddet, at Don Miguel paa hint foregivne Jagtparti havde havt isinde at lægge Veien ad Madrid, for selv personligen at beile til en neapolitansk Prindsesse, Søster til Spaniens tilkommende Dronning; paa samme Tid fortalte Tidenderne tillige, at han havde faaet Kurv af en ung Fyrstinde Kaunitz.

Barberen Pirez, Vizconde af Quelnz er sendt til Skibs til Rom, og den gamle anticonstitutionelle Insurgenthøvding Marquis Chavez er sat i Daarekisten, som fra sin Forstand.

Om Forholdene i Osten vides, om muligt, endnu mindre end sædvanligt. De græske Anliggender — siger en Skrivelse fra den russiske Grændse af 29 Nov. — hvorom meget levende underhandledes i London, foraarsagede hidtil en levende Correerverling mellem London, Paris, og Petersborg. Hovedspørgsmaalene over Grækenlands politiske Existents og tilkommende Regieringsform ere efter Forlydende (!) saaledes afgiorte, at det skal være ganske befriet fra tyrkisk Overherredom, og blive en monarkisk Stat (?). Men hvem Lodden vil træffe, at bestige den nyskabte Throne, derom er man endnu ikke enig. (!) Det er, ved Grækenlands udvortes Forhold, og indre Tilstand, ikke let, at bevirke dette Folks Regeneration, i hviket saa meget Giæringsstof ligger, og med Held at skride frem paa den Bane, hvorpaa Grev Capo d'Istria, deels ved Understøttelse, deels ved sine egne udmærkede Talenter, fast Villie, og Nationalitet, i saa kort Tid har virket saa meget. Det er ikke, som man vel tidligere har villet paastaae, Leede til de vist nok meget vanskelige Regieringsforretninger; ikke Frygt for indvortes Intriguer og Rivaliteter, der torde foranledige Grev Capo

d'Istria til at nedlægge Præsidentposten; men Grunden ligger i de store Cabinetters stridige Interessser."

Senere Efterretninger i Allg. Z meddele et Brev fra 4 Dec., efter hvilket det franske Ministeriums Forslag om Grækenlands snævrere Begrændsning men fuldkommere Uafhængighed (?) er antaget, Conferenceprotokollen derom undertegnet, og Courerer afærdigede til Constantinopel, at overbringe denne, hvori det uafhængige og tributfri Grækenlands nye Grændse fastsættes Den begynder paa Fastlandet vestlig. ved Udløbet af Aspropotamos, gaaer op ad Strømmen til Vrachori, og derfra i lige Linie til Zeitunibugten. Den store Ø Negroponte indlemmes i den nye Stat; de andre Bestemmelser ere fastsatte i Protokollen af 22de Marts. Denne nye Protokoll er ogsaa det russiske Hof tilraad, da den grædske Stats snævrere Begrændsning med Uafhængighed synes at love større Fordele, end af en Suzerainitets Erklæring og Skatskyldighed til Porten torde ventes.

Samme Blad meddeler ligeledes fra London, at det næsten ikke mere synes tvivlsomt, at Don Miguel af de store Cabinetter vil blive erkiendt. Man venter blot Meddelelser fra Rio Janeiro, for at foranstalte de diplomatiske Repræsentanteres Afreise til Lissabon. Efter Sigende skal der være tilsendt Keiser Don Pedro et Slags Ultimatum, og hans Svar derpaa bestemme Magternes Adfærd i Portugals Anliggender. Man vil imidlertid vide at Betingelserne i dette Ultimatum ville finde deres Vanskeligheder.

I Følge de allersidste Efterretninger har the Times endnu under 21de December erklæret, at kunne forsikre: at det græske Spørgsmaal endnu ikke var afgjort, skiøndt det var rykket langt frem, men at de kunde tilføye, at Publikum vilde være tilfreds med de liberale Grundsætninger, paa hvilke Afgiørelsen af denne vigtige Gienstand var bygget; hvorefter der synes fuld Føye at formode, at Græckerne hverken vil paatvinges Regieringsform eller Regent, uden dertil at have indhentet deres Samtykke.

Fremdeles mælder samme Blad, at, hvad end det engelske Cabinets Hensigter maatte være i Henseende til Erkiendelsen af Portugals nuværende Thronbesidder, har den dog ikke fundet Sted, og vil ikke umiddelbar finde Sted; hvorhos den tilføyer: at den frygter, at Rygtet om Don Miguels Død ikke er sandt.

Et andet engelsk Blad, the Sun, modsiger paa det bestemteste det Rygte, at Don Pedro skulde have erkiendt, eller ville erkiende ham.

Med det franske Ministerium staaer det endnu i den hidtilværende Uvished, og den største Sikkerhed, man siges at have for det nuværende Systems Bestand, er, at Krigsministeren har ladet Hotellets Iiskiælder forsyne med Iis, og altsaa maa formodes at giøre Regning paa, at blive i sin Post Vinteren over. Midlertid vedvarer den indbyrdes Uenighed bestandig, og Partialforandringer sees uafladelig imøde. Næste Hæfte maa da vel kunne give noget mere Lys i alt dette.

K. R

Tritogenia.

December 1829.

Sand Retskaffenhed, og intet uden den giver Mennesket sin Hæder.

Fragment af en Tale
holdet i et høitideligt Samfunds Møde 1785
af O. Malling.

„Som Forgiænger for det fra min Haand, nys ved en høitidelig Leilighed vistnok med mangeaarig Venskabs Forkierlighed, bebudede: om O. Malling som Digter og Taler, tillader jeg mig her at optrykke følgende i Tilskueren for 1800, men uden Mallings Navn aftrykte Fragment af en Tale, der, i sin Nyhed udkommen som Manuskript for Vedkommende, udentvivl er den første Tale, der haves trykket fra ham. Undertegnede, der ikke har den Ære at være af det hæderværdige Samfund, for hvilket den er skrevet, fik den uden-

tvivl af sin afdøde Ven Kierulf, en nidkiær Deeltager deri, og kunde ikke nægte sig, om end ikke med Forf. udtrykkelige Bemyndigelse, dog uden, at han var utilfreds dermed, med Udeladelse af alt Stædet og Anledningen umiddelbar vedkommende, at lade denne en Ove Mallings sande, aldrig svegne, Troesbekiendelse som Menneske og Borger, offenlig aftrykke. I det han fryder sig til, at kunne gisre mange af vor Mestertalers i det mindste yngre Høiagtere og Beundrere kiendte med, hvad man, om end ikke i rhetorisk Henseende, kunde kalde vor Polyklets κανων, gior han sig selv tillige det Haab, at de den hedengangne Udødeliges Nærmere, fra hvem Fædrelandet seer en Samling af hans classiske Arbeider imøde, mulig ville vide ham Tak for, herved at gisres opmærksomme paa en Helligdom, hvor han har nedlagt flere af sine rige Gaver, og hvor maaskee hidtil ukiendte Arbeider fra hans Haand torde være at opdage."

M. V.!

— Jeg sagde, at sand Retskaffenhed, og intet uden den, giver Mennesket sin Hæder. Hvad er da Menneskets Hæder? er det det glatte, af Naturen velbebilde Ansigt, som Kunsten, og de kiøbte Farver forgiæves efter-

abe? Er det den senestærke Arm, der trodser Modstandere, og knuser den Feige? Er det Høisædet paa Silkepuden ved opdækkede Borde blandt sammenvinkede Clienter? Er det Fødselen i sextende, tyvende, ja lad det være i hundrede vaabenarvende Led fra en Mand, der vandt et Slag, eller besteeg en Muur? Er det Magten til at omjage Tusinde og Tusinde, nu til Drabspladsene, nu bort fra dem? Ja var Menneskет en blot Kunstdukke, dannet allene til at vise Mekanikens Fuldkommenhed, til at hoppe om nogle faa Øieblikke blandt Jordens Smaavæsner, og ingen videre Udsigter, ingen høiere Bestemmelse, ingen ædlere Virkekreds havde, hvo vilde da tvivle, at Skionhed og Styrke, og Rigdom, og Magt, og Rang, alle herlige Fortrin i og for sig selv, ville være nok til at giøre det herligt og hæderligt? Heller ikke er det min Hensigt, og det skal stedse være langt derfra, at dadle eller spotte disse Naturens og Lykkens høie Gaver; men Spørgsmaalet er: om de, nogle eller alle, udgiøre Menneskets egentlige Hæder? Og da forene Fornuft, Aabenbaring, og den granskende Mængdes Røst sig til at svare: Nei!

Der er et høiere Kald, et værdigere Maal for Himlens Yndling paa Jorden, end at eye,

og selv, at nyde Jordens skiønne og gode Ting, for blot at eie dem, nyde dem, prunke med dem; hvortil ellers disse herlige, disse Menneskets fremfor andre Jordens Væsner udmærkende Evner, der kunne virke, tænke, ville, baade i Forening med Legeme, og afsondrede fra Legeme, disse Evner, der, endog medens de fængsles af Støvet, dog med ufattelig Iil fare fra Sted til Sted, fra Ting til Ting, beskue og begranske det, som Mørket skiuler, og Fraværelsen bortvender, disse Evner, der kunne attraae, ville, og vælge endog det, der kun giennem Pinsler og Smerter kan vindes, fremfor det, der tilbyder sig under tusinde Tillokkelser?

Begrebet om dette Kald er for høit, for vidtløftigt til, at jeg her skulde kunne vise det i al sin Storhed, udvikle det i al sin Omkreds. Eiheller behøver jeg det i et Selskab saa oplyst, som dette. Skulde det vel være nogen her tilstædeværende ganske ubekiendt: at Fuldkommenhed og Lykkalighed, saa vidt den menneskelige Forstand endnu har kunnet udgranske, er Naturlovens, Bevægelseskræfternes, og kort, den ganske Skabnings egenligste Maal; og dette forudsat, og med Overbeviisning troet, hvad Følgeslutning derfra kan da være rimeligere og rigtigere, end denne:

at Menneſket, ſom saa herlig en Deel af Skabningen blev af den skabende Guddom bestemt til at medvirke til dette Maal, og at dette Menneske forherliget med Dyder, saa ædle i og for sig selv, saa bequemme til at stige fra een Fuldkommenheds Grad til en anden, saa virksomme til endog at række frem ud over Tidens og den legemlige Verdens Grændser, kan, og bør, i det han paa Jordkloden medvirker til Verdens Fuldkommenhed og Lyksalighed, selv vinde Egenskaber og Færdigheder til, siden i en høiere og mere udvidet Kreds, at kunne videre og kraftigere virke til det store Hiemmeds Fremme i det Hele, og i denne Virkekreds selv naae en høiere, en renere Lyksalighed, end som paa Jordkloden endog for dens fuldkomnere Væsner er mulig. Men er dette Menneskets Kald, og blev det hans Bestemmelse; er det tillige afgiort, som det uden Tvivl er, at den væsentligste Hæder er den, at fyldestgiøre Pligt, Kald, Bestemmelse, da behøves ikke megen Granskning for, end videre at antage med Overbeviisning, at Mennesket da først er hæderligt, er ærværdigt i egentlig Forstand, naar det rigtigen og villigen anvender Dyder og Flid, Attraa og Ønsker, til at forbedre sig selv, og at virke til Forbedring i Alt, hvad der slaaer ind de Cirkler, hvor det efter Tid, Sted,

Stand, Vilkaar kan og bør virke, og at det da først bliver Foragt eller Vanhæder værd, naar det enten ikke gider eller ikke vil virke til dette høie Maal, men derimod skeier ud fra Kald og Pligter: *) Ei Skam, ei Ære reiser sig fra Vilkaar eller Stand,

Gior trolig, hvad du bør! kun det, kun ene det er Ære.

Dette var i sin Tid hin dybtænkende Brittes Dom om Menneskets Hæder, og hvo var som han, Kiender af Mennesket, i enhver Skikkelse, i enhver dets Forbindelse? Men ville vi see os om efter endnu stærkere Beviser, end Brittens Ord, da kaste vi kun nogle faa Blik ud over det menneskelige Liv, og de Scener, deri forefalde, o! vi skulde der finde talende Billeder nok til at vidne med Popes Ord for Meningen, jeg fremsatte.

Hvad giorde hine purpurklædte Mænd paa Roms Keiserthrone, en Kaligula, en Nero, en Domitian, jeg vil ikke nævne flere, foragtede, indtil ikke at nævnes uden Haan, forhadte, indtil at segne i Graven under Frydeskrig? Eneherskere over Europas Seierherrer behøvede de kun at byde, og da stode Tusinder dem til Tieneste;

*) Popes Forsøg om Mennesket, fierde Epistel.

kun at vinke, og da dreiede Grækenlands Kunstarbeider, Asiens erobrede Skatte sig omkring dem. Endnu kom hertil for nogle, om ikke for alle af dem, herlige Naturgaver, der kunde have giort disse Romerns mægtige Mænd til Romernes Lyst, og Romernes Mønstre; men de bleve Kald, Pligter, Forbindtligheder utroe. Satte til Fædre, til Velgiorere for Mennesker, for hele Slægter af Mennesker, fornedrede de sig til heller at see Fortrængtes Taarer, end den glade Undersaats ved Fryd opklarede Øie. Kaldte til at skaffe Orden og Ret for Mængde af Slægter, at høre den Fornærmedes Klager, at beskytte Uskyldigheden, at straffe Voldsmanden og den lumske Tyv, blev det deres Hovedlyster, nu at omjage Mennesker, som Kræ, nu at pine Frifolk og Slaver, nu at berusesig med stærke Drikke, nu at slaae Strænge paa Skuepladsene, og nu at daane blandt Skiøger. Og da kunde hverken Europas og Asiens Rigdomme, Keiserværdens Myndighed, Hyklernes Røgoffre, eller al anden Glands, som hermed forenede sig, hævde dem Verdens Agt, end ikke deres Undergivnes. Som Svøber, eller som Narre for Menneskeligheden, spottes, foragtes, og forhaanes deres Navne, deres Minder, og det, dem til desto mere Ydmygelse, af samme Folk, som til

andre Tider begræd og forgudede dets Trajan, dets Antonin, og gav dem Navn af Menneskelighedens Lyst, fordi de havde stræbt at fyldestgiøre deres Kald, deres Pligter, som Regenter, og som Folkefædre, fordi de havde vidst at ringeagte Purpurets Glands mod Slægters Velfærd, og fordi de havde kunnet ansee disse Dage bedst anvendte, der udmærkedes ved synderlig Handling til Menneskelighedens Gavn.

Skal jeg gaae over til flere Staters Aarbøger? Skal jeg drage flere frem af disse Ophøiede, som det tusindtungede Rygte brændemærkede? Ethvert Lands Krøniker kunne opvise saadanne; men jeg vil trække Skiul for disse vort Kiøns Vanslægtninger. Der kan være Høihed, Rigdom, Magt uden Hæder: dette vilde jeg ved Exempel stadfæste, og ved dem, jeg har nævnet, troer jeg det stadfæstet.

Men kan der og være Hæder til uden Høihed, uden Magt, uden Riigdom? Og give Verdens Aarbøger derpaa talende Billeder? Ja, m. V.! ogsaa dette er afgiort, er ved Menneskelighedens Historie beviist. Naar Schweizerbonden Kleinjogg forædler Jordpletten, som betroedes i hans Hænder, saavidt den ved Omhu og Flid kan forædles, og lærer Dyd og Vindskibelighed

til sine Huusfolk, sin Egns Beboere, godgiørende med den Velsignelse, Himlen gav ham, ædel og værdig i al sin Vandel: naar Niels Lembak er det samme, og virker det samme blandt fromme og modige Slægter mellem Norges Fielde; naar en Corneliussen, en Schielderup, tro for Handelen, dem betroedes, staae som Fædre, som godgiørende Fædre, for den fortrykte Menneskeart ved Rio Voltas Bredder; naar Egede, den sande store Egede, tilsidesætter faste Indkomster, egne Bequemmeligheder, og Alt, hvad timelig Velfærd nævnes kan, for at danne vilde Grønlændere til Mennesker, til Christne; mon den tænkende Medslægt, den granskende Efterslægt da tør, da vil kalde dem Smaafolk, høre deres Navn uden Høiagtelse, lade deres Minder gaae i Forglemmelse? Ingenlunde! den skiønnende Slægt opdager dem, bemærker dem. Efteralderens Digtere, Sangere, Talere forkynde deres herlige Minder, og disse Mindesmærker skulle høres, og føles, naar det kunstige Marmor, nu om hin giærrige Lehnsherre, nu om hin magelige Klosterprælat, prunke saa stolt, og tale saa lidet.

Venner! hvilken Advarsel for hver Tænkende, han sidde paa Thronen, eller vandre den nær,

eller være, paa een eller anden Maade fortrinlig begavet, ophøiet! men og hvilke trøstende Opmuntringer for enhver, som endog uden disse Fortrin har Stand, Kald, Pligter! og hvo har ikke disse, større eller mindre, flere eller færre?

Gior trolig, hvad du bør, kun det, kun ene det er Ære.

Saa sværme han da fra Vellyst til Vellyst, saa tumle han blandt fyldte Bægere, saa kildre han sit Øre ved Sirenernes Sange, sin Gane med alle Climaternes lækkreste Frembringelser, han, den rige Vellystning, hvis Hovedonske blev Sandsers Tilfredsstillelse, hvis dyriske Sicel lod haant om at gavne, at arbeide, at virke Held for den Fortiente, at betale Fliden sin Løn! — Saa slumre han trygt paa Dunene, den lade Embedsmand, der spørger kun om Løn, ei om Pligter, og gierne lader Alt gaae, som det kan, kun han maa sove! Saa tælle han sin Mynt, den gnidske Embedsmand, der ikke skammer sig ved at forøge den, skal det endog være ved Enkens Skiærv, ved den Faderløses Arv, der udsælger disse Pligtarbeider, for hvilke Staten betaler ham, som Høkeren sine Vare! Saa flagre hun om, som Sommerfuglen i Urtebedet, hun, den sminkede Flane, der kan ringeagte de helligste Eder, svorne for den Al-

videndes Aasyn, de helligste Baand, knyttede efter eget frivilligt Valg under Livets høitideligste Optrin, for at løbe efter et troløst Smiil af en nedrig Forfører! Saa prunke han med sin Magt, den haarde Huusfader, der føler sig i sin forvendte Indbildning saameget mere ophøiet, som han kan trykke sine Tyende og Slaver! Saa fryde han sig saalænge, til Ondskabsmaalet er fuldt, denne vanartede Søn, som uerkiendtlig mod den velgiørende Faber, uærbødig ved hans Alders Krone, ønsker ham Død og Grav for at gribe hans Efterladenskaber til dermed fuldkommen at mætte de allerede sløvede Lyster.

Umisundte, tilvisse umisundte bør og kan alle disse være, kom de endog nok saa vidt frem paa den indbildte Bane til Ære eller Rigdom. Paa denne Bane kan det lykkes dem at kiøbe Smigrernes Stemme, at blænde Øinene paa Pøbelen, jeg mener, Pøblen af alle Stænder. Men den Classe af oplyste, af kloge, af tænkende Borgere, hvis Dom bestemmer Personers, Handlingers, Monumenters Værd blandt Medlevende og Efterlevende, den holder dem intet tilgode, den opdager som oftest endog det Forborgneste blandt Blendværket, som Kunst og Klygt vidste at udfinde til Skiul, til Maske. Den kalder Flanen,

Sværmejunkeren, Statsleiesvenden, Tyrannen, hver med sit Navn, fordi Sandhed og sund Forstand fordre det. Den opleder Fortienesten i Hytten og giver den sin Rang; den nedriver Lasten fra Høisæderne, for at dække den med Skiænsel. Orden og Ret, Pligters Udøvelse, Menneskekvelfærds, Dyds, værdige Sæders Udbredelse, dette seer den paa; derefter afgiør den Menneskets Værd, og bestemmer dets Rang, dets Borgerhæder, paa denne Side af Graven, og paa hin.

Og hvad Under da, at Verden er bleven oplyst om, at der og kan være Adel i Hytterne, og Pøbel omkring Thronerne? Ikke forstaae man mig dog, som jeg misundelig eller ubesindig vilde kaste den Mistanke ud imod Rigdom, og Skiønhed, og Magt, og høi Byrd, og Vælde, at sand Retskaffenhed ikke dermed lod sig forene; langt være det fra min Tanke, langt fra enhvers, som hører mig. Har jeg ikke sagt, at hvert Menneske har Kald og Pligter? Har han altsaa ikke og Retskaffenheds Bane at betræde? Og behøve vi at gaae videre, end til vort eget Land, og Mindesmærkerne, det eier, for at tælle, nu paa Thronen, nu ved dens Side, herlige Mænd, ædle Qvinder, der ikke lode sig nøie med Glimret alene, men vidste at forene Menneskets Glands

med Purpurets, med Vaabnernes, med Overflødighedens? Disse have glimret, og skulle glimre dobbelt; thi deres Kald blev høiere, Omkredsen af deres Pligter videre udstrakt. Ogsaa den ære vi, og skulle stedse ære disse ypperlige Konger, der, medens de vare Fædre, Forsvarere, og høieste Velgiørere for Landet, viste sig, som Mønstre for de følgende Thronbestigere: disse Kongesønner, der følte de ædleste af deres Forfædres Ild, Drift, og Mod, til at lykksaliggiøre Folket ved Retfærdighed, ved Velgiørenhed, ved mandig Iver mod fiendtlig Magt, ved hærdet Ungdom mod Vellystens Tillokkelse; disse kostbare Mænd i Raadsalene, paa Kamppladsene, som med uegennyttig, med patriotisk Varme toge sig af de offentlige Sager, og Landets Frelse.

Men naar den glade Ærbødighed ulmer i vort Bryst for disse (deres Navne behøver jeg ei at igientage, de straale klart frem fra vore Aarbøger, vore Nationalsange, vore Monumenter), da glemme vi ei, at vi hædre dem ikke saameget, fordi de vare baarne, eller ved hældig Skiæbne fremkomne til Purpuret, til Vaabener, til Riddertegn, og andre Staternes Hædersmærker, men fordi de ved Retskaffenhed, og ædel Daad for-

tiente disse Fortrin, og ved dem gav Menneskeligheden Glands. —

Partierne i Mexico (s. f. H.)

Courier de Bayonne leverede for kort siden i en udførlig Artikel en Udsigt over Begivenhederne i Mexico i det sidste Aar. Denne Artikel, der fortiener Opmærksomhed, synes kommet fra en med Tingenes derværende Stilling fuldkommen fortrolig Mands Pen, og indeholder en Udvikling af Parternes Oprindelse der, og deres Indvirkning paa de frembragte Begivenheder. Følgende er et Udtog deraf:

Mexicos fuldkomne Uafhængighed er at regne fra 19 Nov. 1825; den Dag, Castellet San Juan de Ulloa blev overgivet. Fra hin Dag af var det mexicanske Enemærke ganske befriet fra det spanske Herredom, og Aaret 1826 henrandt i dyb Fred. Mexicanerne, der opgav deres Nag til de Indfødte af deres forrige Moderland, og desuden ønskede at udsone sig med disse, beholdt en stor Mængde af dem i den nye Stats Tieneste. Spanierne beklædde Trediedelen af de offenlige Embeder; mange vare Lemmer af Congressen, Armeen, Forvaltningen og selv af den fuldbyrdende Magt;

man havde betroet dem at forsvare Kyster og Provindser; kort mellem alle herskede den bedste Forstaaelse. Præsidenten Vittoria kunde ved Congressens Aabning d. 1 Jan. 1827 oprigtig lykønske til den Rolighed, Landet nød, saavelsom til de glædelige Udsigter i Fremtiden. Den nye Stat traadde i nærmere Forhold med andre Lande. Med England var man i Underhandling om at afslutte en Handelstractat; med de forenede Stater var en alt afsluttet, og Regieringen haabede ligeledes at slutte en med Frankrig. En fortroet Agent blev sendt til Paris, der at varetage Mexicos Interesser.

Saaledes vare Omstændighederne, da en encyclisk Skrivelse fra Paven, hvori han opfordrede Independenterne, igien at underkaste sig Moderlandets Herredom, frembragte en dump Giæring. Mange Oldspanier nyttede denne Omstændighed til at vække Uroligheder, hvori Geistligheden ikke undlod at tage Deel. Mexicanerne vilde intet høre om et Concordat med det romerske Hof, og mange Staters Legislaturer, hvoriblandt Durangos og Zacatecas udmærkede sig, modsatte dem formelig. Legislaturen i Staden Zalisco gik endnu videre; den fratog Geistligheden Tiendens Oppebørsel, og overdrog den til

en Junta bestaaende af fem Lemmer, hvoriblandt kun var een eneste Geistlig. En Commission, som Congressen havde overdraget at undersøge de romerske Anliggender, forelagde sin Indberetning, og erklærede, under Forsikring af sin Hengivenhed til den apostoliske Stoel, og det Ønske, at denne, herefter som hidindtil, maa lede Troens Anliggender, at det forekom den paa Tide, at see en Generaljunta udnævnt, der skulde forsamle sig hvert tiende Aar, for at ordne alle Punkter af den kirkelige Disciplin, uden Indblanding af Paven, som man kunde erlægge en aarlig Sum, under Navn af en frivillig Gave, men ingenlunde som Tribut, hvilket det i et Concordat bestemte Annat egenlig vilde være.

I denne Epoke viste sig Pater Arenas, der udgav sig for en Udsending af Kongen af Spanien, for med andre Spaniers Understøttelse, at stifte en Contrarevolution. Dette Forsøg, som kostede denne Geistlige Livet, havde intet andet Resultat, end, at derved Spanierne i Mexico bleve Regieringen mistænkelige, og de Indfødtes Had mod deres forrige Beherskere forøgedes. Man kan ikke benægte, at Creolerne, især de af Folkets Bærme, misunde Spanierne for deres umaadelige Rigdomme, som disse, deels ved deres over-

legne Kundskaber, deels ved deres Sparsomhed og Driftighed havde erhvervet. De offentlige Blade førte ligeledes Krig imod dem, og anvendte alle optænkelige Midler for at gjøre Folket dem ugunstigt. Endelig befalede Nationalcongressen, at de skulde være suspenderede fra de Poster, de beklædte i Armeen, saavelsom i Told- og Post-Forvaltningen, saalænge, til Spanien havde erkiendt Mexicos Uafhængighed.

Dette under 14 Mai 1827 promulgerte Decret blev af Pøbelen optaget med de mest udsvævende Glædesyttringer. Ved denne Forholdsregel kom alle Grene af Handelsbriften i Stag, og de spanske Kiøbmænd i Bestyrtelse, da de vare bekymrede for deres Personers, og deres Formues Sikkerhed. Provinciallegislaturerne fulgte Congressens Exempel.

I denne Forfatning blev Tingene Sommeren over; men endelig skreed man fra Ord til voldsomme Gierninger, og en aabenbar Forfølgelse. Staten Xalisco decreterede de i denne Stat bosatte Spaniers Landlysning, hvilken Beslutning kun med en svag Stemmesleerhed af Senatet blev erklæret constitutionsstridig. I Repræsentanternes Huus blev det, siden vist nok forkastede, Forslag bragt paa Bane, at landsforvise de spanske Præ-

ster, og inddrage deres Formue. I Acapulco hævede sig Knur mod Spanierne, og de saae dem nødsagede at flygte ombord paa Skibe, hvor de forfulgtes af Pøbelen med dragen Dolk og det Udraab: ned med de Guachopinos. Staten Mexico anordnede d. 23 Oct. 1827 den gammelspanske Geistligheds Fordrivelse med Kirkegodsernes Henlægning under de mexicanske Præster. Forbittrelsen mod Gammelspanien var almindelig. I mange Stæder forlangte Folket med lydelig Skrig deres Forviisning. Nogle Legislaturer vilde, at en almeen Forholdsregel skulde ramme alle Gammelspaniere, medens Andre kun vilde see den deelvis bragt i Anvendelse. I Veracruz reiste Folket sig imod den vandlyste Classe, og Legislaturen saae sig nødsaget, for at dæmpe Opstanden, at foreskrive Forviisningen af alle Spanier under 50 Aar, der ikke havde baaret Vaaben for Uafhængigheden.

Paa samme Tid antog de to Partier, Mexicanerne vare deelte i, Navne af den frimurerske Ritus, hvert af dem tilhørte. Som bekiendt, herster i England et Schisma i Frimurersamfundet, og det deler sig i de yorkiske, og skotske Murere; Benævnelser, *) der i Mexico omtrent betegne,

*) Hvor skammeligt dette Misbrug af disse Ordensbenævnelser er, og hvor aldeles enhver Anvendelse af dem

hvad i England forstaaes ved Whigs og Torys. Escoseſespartiet bestaaer i Almindelighed af Medlemmerne af den høie Geiſtlighed, af Ariſtocratiet, af Monarkiſterne, hvis Majoritet gierne vilde see en Prinds af det Kongelige spanske Huus herske i Mexico; af Centraliſter, som istæden for Unionens nitten Stater ønskede at sætte en eneste, og central Regiering, endelig af de europæiske Spaniere, som det er imod at underkaste sig en af Indfødde styret Administration. Yorkinos bestaaer af det egentlige Folkepartie; til det høre Medlemmerne af Regieringen, et stort Antal Indianer og Indfødde, saavel som alle Tilhængere af Føderalsyſtemet.

I Aaret 1827 blev den senere Financeminiſter Eſteva for sin Dueligheds Skyld udnævnt til Told-Commisſair i Diſtrictet Veracruz. Men der var den Tid et stort Antal Escoceſes i Veracruz, der beherskede Statens Legislatur, og ved Hielp af et offentligt Blad udspredte Bagvaskelser mod de andre Partier. Da Eſteva tiltraadte sin

til politiske Factioners Anliggender strider mod Mureriets Natur og Væsen, vil enhver, der kiender noget til Ordenen, uden min Forklaring, erkiende.

K. L. R.

Post, forsamlede disse sig, for at decretere hans Forviisning fra Staden. Denne vilkaarlige Forholdsregel vakte alle andre Indbyggeres Uvillie. Men Esteva vilde ikke vise sig gienstridig, eller sætte den offenlige Roligheb i Fare, og begav sig derfor til Mexico, hvor hans Ankomst var et sandt Triumphtog. Legislaturen i Veracruz udstædde fra sin Side et Manifest, hvori den paastod, at de yorkiniske Principer var farligere for Staten, end 20 spanske Bataillioners Landing kunde være. Den angreb i denne Anledning den americanske Gesandt Poinset, der, som den sagde, havde udklækket det uhældsvangre Project, bragt Tvedragt mellem de velsindede Mexicanere, og indført den yorkiniske Ritus. Hr. Poinset holdt det for raadeligt at møde disse Beskyldninger, i det han i et Retfærdiggiørelsesskrift viiste, at der alt ved hans Ankomst til Mexico havde været fem Loger efter den yorkske Ritus; og at Alt, hvad han for den havde giort, indskrænkede sig til, at han paa deres udtrykkelige Anmodning havde forskaffet dem Constitutionerne fra den store Orient i Nyyork. Han erklærede, at hans Regiering nærede det venskabeligste Sindelag mod Mexico, og benægtede, paa nogen Maade at have blandet sig i Republikens Anliggender. Kiendsgierning er det, at Es-

coseserne, paa den Tid, Hr. Poinset kom, havde Magtens Tømme i Hænde; men de maatte efter Tingenes sædvanlige Gang tidligere eller senere fortrænges af det Parti, der bekiændte sig til overspændte Doctriner; dette bemestrede sig rigtignok Regieringen, i det det støttede sig paa de Principer, der havde medført Revolutionen. Escoseserne betragtede det, som et Værk af Hr. Poinset, hvad i Grunden ikke var andet, end den naturlige Virkning af den offenlige Menings Tendents.

Spanierne erkiendte i Slutningen af Aaret 1827 ved det almene Proscriptionsskrig, der havde reist sig imod dem, at de ikke længere kunde haabe, at blive taalte i Mexico; de begyndte at afhænde deres Eiendomme, og med de indkomne Penge at forlade Landet. Deres Engstelser vare intet Hierneſpind. I Congressen, der gav efter for de Indfødtes Paatræng, kom Sagen til Orde. Efter fem Dages Forhandlinger blev afgiort, at de ugifte Spaniere, Militaire med indbefattede, skulde forjages fra Mexico, og de andre, der beboede Kysterne, forvises i det Indre af Landet. Da Decretet midlertid forundte frit Spillerum, blev Antallet af de forviste ikke saa betydeligt, som man skulde formodet.

Strax derpaa udbrød en anden Sammenrottelse, der sigtede til at omstyrte Regieringen, for at spille Statsroret i Hænderne paa Escoseses. Ophavsmanden til denne Sammenrottelse var Vicepræsidenten, General Bravo. Denne Officeer, der i Revolutionstiden var en af de meest overspændte Patrioter, begav sig Nytaarsdag 1828 hemmelig bort fra Mexico, og forbandt sig med Montano, der efter hans Indskydelser havde heiset Opstandsfanen; de vendte dem med omtrent 250 Mand til Tulancingo. Bravos hemmelige Bortgang satte Mexikanerne i Uro, da de frygtede, Antallet af de Tilhængere, han regnede paa, var betydeligt. I denne betænkelige Forfatning erklærede Præsidenten Vittoria Republiken i Fare, og udstædede et Opraab til Borgernes Patriotisme, som fandt Indgang. Guerrero satte sig i Spidsen for Tropperne, og rykkede i Marken mod Rebellerne, angreb dem i Tulancingo, og nødde dem efter en svag Modstand at overgive sig. Saaledes blev i mindre end en Maaned en Borgerkrig qvalt, der uden Guerreros Virksomhed vilde draget de fordærveligste Følger efter sig.

Den overvundne Bravo drog Partiet Escoseses med i sit Fald, og Vittoria beslut-

tede nu, at opoffre Spanierne til den offentlige Mening. Han befalte mange Personer, som nød stor Indflydelse, ufortøvet at forlade Landet. Fordrivelsen fandt i Veracruz Sted uden Blodsudgydelse, og man saae i denne Stad, saavelsom i Mexiko, hvor man tillod nogle rige Kiøbmænd at opholde sig fremdeles, Roligheden vende tilbage. I Løbet af Sommeren tildrog sig intet af Vigtighed. Bravo og hans Medskyldige blev ved en Beslutning af Congressen dømte til Landsforviisning, og skiøndt de skulde været bragte til Lima, og Den Chiloe, satte man dem dog i Land paa Kysten af Guatimala, hvor de torde blive.

Hvad den Tid meest sysselsatte Publikum, var Valget af en ny Præsident, der skulde finde Sted i September. To Candidater fremstode som Medbeilere til denne Post, General Guerrero, og Krigsministeren Pedraza. Guerrero, der førte det Tilnavn, Sydens Helt, og var Yorkinospartiets Afgud, havde mere Udsigt til Held end hans Medbeiler. Han havde været een af de første til at proclamere Uafhængigheden, og var, selv midt i den største Vanskiæbne, blevet dens Sag troe. Han var en uforsagt Mand, men blot Soldat, og manglede Kund-

Kaber i Administrationsfaget. Pedraza Esposes, Candidat, var en Mand af Fortieneste og Karacteer; han havde i Revolutionsperioden beholdt den Post, han i den kongelige Regierings Tid havde beklædt; men man holdt ham for en Tilhænger af det aristokratiske System, og hos det modsatte Partie hedde han derfor Mexikos anden Keiser. Pedraza var Spanierne gunstig; man tor derfor ikke undres, at disse gjorde dem Umage for at skaffe ham Stemmer. Deres Tal var ikke stort; men de søgte ved deres Rigdomme at bøde derpaa.

Den 1 Sept. 1828 nærmedes. Da det lod sig forlyde, at Spanierne havde vundet Pluraliteten af Valgmændene, gjorde General Santa Ana Opstand i Jalapa, besluttet at understøtte Guerreros Fordringer med væbnet Haand. Valget fandt, trods dette, Sted. Da dette blev bekiendt, ilte Yorkinerne til Vaaben, og Santa Ana, til hvem Oberst Gomez havde slaaet sig, begav sig med 1500 Mand til Perote, hvor han udstædte en Proclamation, hvori han sagde, at Nationen erklærede Pedrazas Valg for ugyldigt og Intet, og kun vilde have Guerrero. Iøvrigt forsikkrede han sin Lydighed mod Forfatningen og Præsidenten Vi-

toria, og tilbød sig at nedlægge Vaaben, naar man vilde høre hans Forslag.

— Medens Santa Ana opholdt sig i Perote, gjorde Oberst Cord Opstand i Puente, Zabala, Exgouverneur i Mexiko, Batanio og Montes insurgerede i Acapulco; endog i Hovedstaden selv erklærede sig 300 Mand af fierde Linieregiment for Santa Ana, og rykkede ud med Vaaben og Bagage. Regieringen i Mexiko blev paa sin Side heller ikke ørkesløs. Den overdrog Præsidenten Vittoria overordenlig Magt og Myndighed, og denne saae sig mod sin Villie nødsaget, at udstæde et Proscriptionsdecret mod Santa Ana, saafremt han ikke ufortøvet nedlagde Vaaben. Paa samme Tid beordrede han 3000 Mand under General Rincon i Feldten mod ham. Disse viste dem d. 28 Sept. for Perote. St. Ana vægrede sig ved at capitulere; men da han overveiede sin uforbeelagtige Stilling, rømte han Pladsen uden at fægte, og drog til Tehuacan. Derfra begav han sig til Oaxaca, opslog der sit Hovedqvarteer, og bragte i kort Tid hele den sydlige Deel af Republiken i Opstand.

Disse Begivenheder vare Forspillet til den Omvæltning, der kort derpaa blev iværksat i Mexiko. Den 30 Nov. 1828 nyttede Yorki-

nos Fraværelsen af Besætningen, der var brudt op for at escortere en Pengeconducta til Veracruz, bemestrede dem Batterierne og Tøihuset, og væbnede med de der forefundne Geværer Milicen, som havde taget Partie for Guerrero. General Lobato, der styrede Bevægelsen, udstædte uforsøvet en Proclamation, hvori han erklærede Pedrazas Valg lovstridigt, og opfordrede sine Medborgere, at overdrage Guerrero Præsidentskabet. Partierne kom den anden December med overordenlig Hæftighed og Forbittrelse i Kamp, og sloges rasende indtil den fierde, hvilken Dag Milicen beholdt Overhaand. Denne, samt nogle Linietropper, og Pøbelen overlod dem, til at plyndre et stort Antal fremmede og indenlandske Handelshuse. De Forholdsregler, Anførerne tog følgende Dag, hindrede denne Uorden at begynde paa ny, saa at Ordenen var d. 6te igien fuldkommen tilbagebragt. I Fægtningen den 2, 3, 4 og 5, var over 5000 Mand omkomne, og den ved Plyndringen forvoldte Skade blev anslaaet til tre Millioner Dollars.

Congressen havde strax i Begyndelsen af Insurrectionen suspenderet sine Møder. Pedraza og Autoriteterne, Vittoria undtagen, der ikke havde havt noget Samqvem med Insurgenterne,

havde begivet dem bort fra Hovedstaden. Den 6 Dec. blev af Guerreos Tilhængere indsat andre Autoriteter i deres Aand, saa at hele Forvaltningen, Vittoria undtagen, der beholdt sin Post, blev ny besat. Lobato blev udnævnt til Militair-Commandant i Districtet og Guerrero til Krigsminister. Santa Ana, Zavala, Montes, og de andre Generaler, der havde grebet til Vaaben for at understøtte det democratiske Partie, erkjendte saare beredvillig den ny Administration, og de fædererede Stater tiltraadde ligeledes. Pedraza nedlagde den ham tildeelte høieste Værdighed, og da i Følge Constitutionens Forskrift, i Tilfælde af Afskkelse, den Candidat, der har faaet de fleste Stemmer næst den Valgte, maa overtage Præsidentskabet, blev Guerrero de jure beklædt med dette Embede.

Kongressen stadfæstede Nytaarsdagen 1829 Guerreros Valg, og annullerede det mod Santa Ana, og hans Tilhængere udgangne Proscriptionsdecret. End videre promulgerede den, af Eftergivenhed mod de Indfødte af Armeen, der denoncerede Spanierne som Ophavsmænd til al Ulykke i Landet, under 20 Martii en Lov, i Følge hvilken alle paa den mexicanske Unions Landemærke bosiddende Spanier maatte forlade Landet.

Det var, som af det Foregaaende sees, nær ved, at Escoseses havde bemestret dem Magten, og grundet deres og Spaniernes Triumph. Det gjældte her for Yorkinos om Liv eller Død. General Guerrero overdroges at fuldbyrde ovenmældte Decret, i Kraft af hvilket henved 22000 Spaniere blev landsforviste, og medtog af deres Formue saameget, de kunde. De, der havde kiæmpet for Uafhængighedens Sag, og givet Beviser paa deres Hengivenhed til Republiken; de Søfolk, der i 1825 havde udleveret det spanske Linieskib Asia, der nu fører Navnet el Congreso, saavelsom de Spaniere, der vare Undersaatter af venskabelige Nationer, blev desuagtet undtagne fra Forvisningen.

Partiernes nærværende Stilling i Mexiko er følgende: Hidtil bestod et mægtigt Parti, som dannet af den høie Geistlighed, Aristokraterne, Monarkisterne og Centralisterne, var mere eller mindre Spanien hengivet. Forenede under et fælleds Navn Escoseses forfulgte alle eet Maal, at overvælde Yorkinos, og tilintetgiøre Føderalmagten. Af dette Parti gik en Fraction, nemlig de rene Monarkister af Spaniens egentlige Tilhængere, ganske tilgrunde. Dette maa give dette Parties Skiæbne en ganske forandret Retning,

saafremt det efter sit Nederlag endnu bliver stærkt nok til, at kunne fremdeles træde op som saadant, eller ikke snarere, efter at Hovedaarsagen til den skarpe Adskillelse er kommen bort, skulde mere og mere nærme sig sine Modstandere, og efterhaanden smelte sammen med dem.

K. R.

Tegnelser.

a. om den anonyme Ode.

Vil man strængt holde sig til, hvad i Henseende til Concurrenterne for sk. V. S. Præmie antoges, torde det synes, som Medlemmerne af det danske Litteraturselskab endnu mindre kunde komme i Betragtning, da i dette Samfund selv for Behandlingen af dette Æmne var udsat en egen Priis, hvis Frugter vi see i den liden hos Gyldendal 1777 udgivne Samling med Titel: Over Indfødsretten. Da man imidlertid fattes Data til at bestemme, naar denne Præmie i dette Samfund blev udsat, eller hvor lang Concurstid Medlemmerne blev tilstaaet; og da fremdeles de af Abrahamson i Minerva meddeelte Critiker over

Trocilernes Prisdigte i denne Anledning ere fra Nov. 76; synes det vel at kunne antages, at ovenomhandlede Ode kunde være skrevet og trykt, inden denne Idee var opkommet, eller i det mindste vedtaget i Selskabet. Mellem samtlige dets daværende Medlemmer torde der maaskee da, efter alle udvortes og indvortes Criteria, saa vel af deres egne samtidige Digtninger, som af den her omhandlede Ode, neppe nogen være, ved hvem vor Formodning med mere Føye kunde dvæle, end ved den for dette Æmne saa patriotisk begeistrede, over det saa mudtømmelige, til alle Tider saa dannesfindede H. W. F. Abrahamson, hvis Aand og Maneer, hvis Borgersind og Digterstræben, man saavel i Digtets Fortrin, som dets Ufuldkommenheder, torde erkiende.

Ville vi da saaledes mindre, end vi af den første Strophe torde have fundet os foranledigede, gienkalde os Ewald ved den følgende:

Hist aabne sig hans Tempels Dørre
Som dyrkes ved vor rene Fryd,
Strøm ind, hans Folk! — du der skal Nordens Themis høre
Forenet med Trajaners Dyd,

Skiolbungen fra sin hoie Throne
Fremvinker dig velgiorende;
Hans Roes er din Velsignelse,
Din Kiærlighed er flettet i hans Krone.

da synes igien fornemmelig de to sidste Linier at bære Abrahamsons umiskiændelige Stempel.

Naar atter fierde Strophe ikke holder Flugt med tredie, naar man i de Linier:

Til Raadet, Ordener og Sværdet,
Til Templer, Retter, ene maa
Vort elskte Folkes Ønske naae,
Med kronet Haab, og denne Lov omgiærdet,

savner Digteren, da synes han egenlig at staae i Skygge for den nidkiære Borger, der, fuld af Tider, som vare i friskt Minde, og som atter oplivede ældre Erindringer og Erfaringer, blot sysselsat med, hvad han har at sige, glemmer, hvorledes han siger det, og aldeles overlader sig til den Iver for den gode Sag, hvorpaa vi saa ofte i samme Anledning saae ovennævnte Ædling give Beviis.

Muligt torde Nogen indvende, at af den følgende Strophes Slutnings Linier:

Han elsker ei den Strafgudinde,
Der Reeb og Sværd bær i sin Haand,

Ham Mildhed fletter selv det Baand,
Hvori hans Folk sig villigt lader binde.

vel de to sidste, der ere i Abrahamsons tydske Monstres mere oratoriske end lyriske Odemanier, synes at bebude dem, som hans, men at derimod de tvende foregaaende lade formode en med Horats fortroligere Digter, end den — efter Datidens Talebrug — ustuderede Abrahamson (med hvem midlertid i mangfoldig og mangesidig Kundskab og Indsigt ikke saa saare mange af hans Samtidige torde kunnet maale sig). Men ikke at tale om, at Abrahamson efter sit eget Vidnesbyrd i sin Autobiographie (s. d. Lahdeske Samling) strax efter sin Ankomst til Kiøbenhavn i 1767, havde lagt sig efter hint almeennyttige Sprog (som da og i Anledning af denne hans Autodidaxie i hine Dage en snorrig Anecdote var i Omløb, hvormed endog hans Ven Ewald sagdes i sin brutale Klappere at have spøgt) og især læst Poeterne, maatte og just de Linier af Horats, der her maatte komme i Betragtning, være ham i friskt og levende Minde fra Lessings Laocoon, hvis Anmærkninger over Sanadons Gallicismus angaaende dette attirail patibulaire, var saa aldeles i Abrahamsons Smag og Aand.

Endnu vil jeg blot anmærke, at, om end de mellemste Linier i næstsidste Strophe:

Da, lykkelige Sønnesønner
Fra Belt, og fra Codanien,
Gaaer, kappes om det Maal, som denne Lov belønner!
Da skal dit Navn, Du Nordens Ven!
Staae evigt klart paa Nygtets Faner,
Og paa din Fest høitidelig
Skal disse evig dyrke dig
Med Sang og sækulariske Pæaner.

vidne, at Modersmaalet, hvilket han mødsommelig, næsten som et fremmed Sprog, havde maattet gjøre sig fortrolig med, endnu ikke allevegne var ham saa hørigt og lydigt, som Digteren behøver det, hvilket det overalt i hine Dage kun endnu var saare faa, da minde derimod Begyndelsen og Slutningen saa levende om hans af en Fasting i den critiske Tilskuer med Føye anpriste Ode i Litteraturselskabets Samling, og især om den — som tilstrækkelig Hiemmel udtegnede — høist melodiske første Strophe deraf, at dette, mere end noget Andet, har styrket mig i den Tanke, at ingen af de den Tid kiændte Digtere kan være Odens Forfatter, uden Abrahamson.

Saa lidet Held Undertegnede paa senere Tid har havt med lignende litterariske Forespørgseler, og saameget end, ved hver af hans gamle Medvandrere, der bortkaldes, eller bortrives, Sandsynligheden om bedre Lykke med slige Undersøgelser og Eftersøgelser aftager, har han dog ikke kunnet modstaae Fristelsen, at fremsætte denne sin Conjectur, i det Haab, at muligt i den afdøde Digters Papirer kunde findes, om ikke fuldgyldig Hiemmel for Formodningen, dog maaskee antagelige Bidrag til Gaadens Løsning. At denne høifortiente Litterator med overordentlig Flid og Nøiagtighed samlede sine Forgiængeres og Samtidiges tidligere omspredte og ukiendte Arbeider, derpaa har Undertegnede i de mange Aar, han sønligen gik ved hans Haand, havt hyppige og kiere Beviser; at hans egne Arbeider, i det ringeste, hvad han selv satte Priis paa, af ham have været samlede og ordnede, kan vel neppe drages i Tvivl; og, da i Fald en saadan Samling er til, den ikke kunde kommet i ønskeligere Hænder end hans kierlige og værdige Søns, vil U. ikke give Slip paa det Haab, at maaskee her den ønskede Oplysning torde være at finde; ja tør endog vove at smigre sig med, at det torde blive en Anledning,

at hele denne sikkerlig rige Efterladenskab kom for Lyset.

K. R.

b. Noget om Ordet: Pøbel,

af C. Pram.

Blandt de mange Ord, som bruges daglig af alle, uden at ret mange have gjort, eller ere i Stand, til at giøre sig selv Rede for, hvad det egentligen betyder, er uden Tvivl Ordet Pøbel, og de af dette oprundne, og dermed sammensatte Ord. Uden Tvivl var det ikke uvigtigt, om man, hvis det var muligt, eenedes om Betydningen af dette Ord.

Det var i Almindelighed at ønske, at man, saameget muligt, nøie og bestemt tænkte sig Betydningen af alt, hvad man siger. Saavidt man ikke giør det, taler man dog virkeligen hen i Taaget, det er, saaledes, at man ikke opfylder Talens Hensigt, og meddeler den eller dem, man taler til, et rigtigt Begreb om, hvad man tænkte, og vilde meddele dem Begreb om. Med hvorledes kan man med nogen Vished vide, at man meddeler andre sine Tanker, naar man ved de Ord, som skulde være Billeder af Tanken, ikke selv har tænkt sig noget bestemt, eller naar det er uafgiort, om ikke Ordet hos andre opvækker andre

Begreber, end de, man selv har giort sig? Skiødesløshed i at afveie sine Ords Betydning, eller i at tale bestemt, vidner enten om Mangel af Forstand, eller i det mindste af Forstands Brug; den foraarsager Misforstand eller Uforstand. Vænner man sig meget til at tale med saadanne halv tankeløse Ord, saa vænner man sig til, at lade Forstanden ubrugt; man nedstiger derved i det mindste noget fra det tænkende og fornuftige Væsens Værdighed til de ufornuftige Dyr, hvis Skrig eller Lyd vel ogsaa tilkiendegiver, hvad der foregaaer hos dem, men, ligesom Menneskenes ubetænkte Udtrykke, kun paa en ufuldkommen Maade: dog, selv de fornuftløse Dyr giorde man Uret, ved at antage denne Sammenligning, som almindelig gieldende; Dyrenes Skrig, eller den Lyd, de give fra sig, udtrykker for det meeste heel bestemt det, de have at udtrykke, deres Glæde eller Smerte, Kiærlighed eller Vrede, o. d. l.; for saavidt taler det Menneske, der bruger Ord, hvis Meening han ei tilfulde kiender, utydeligere, ufornuftigere, end det dumme Fæ.

Men med somme Ord er det ikke nok, at man ved deres tankeløse, eller kun halv eller ildebetænkte, Brug nedsætter sig til Lighed med de Umælende, eller nedenfor dem, i Henseende til Forstanden.

Uforstand, eller Forsømmelse af Forstandens Brug leder vel i Almindelighed stedse paa nogen Maade til moralsk Fordærvelse; men hvad de forskjellige saaledes uforstandige Ords Brug angaaer, da er den moralske Fordærvelse eller Skadelighed med somme meget nærmere forbunden, end med andre. Skiældsord, for Exempel, ere for en stor Deel saadanne Ord, hvis Betydning faa eller ingen med nogen Nøiagtighed veed at angive. De betegne kun overhoved Ringeagt for den, de henvendes til. Denne deres Ubestemthed gior, at enhver fortolker dem paa sin Viis, efter sit Temperament og Lune. Man er ved at bruge dem meget, saaledes uvis, om de ikke mere eller mindre, end Udskiælderen ønskede; om den, de siges til, faaer det Begreb om vor Afsky for hans Handling, som de skulde medføre eller ikke; om han saaledes anseer det, man ved Skiældsord vilde laste ham af, for mindre vigtigt, end det er, og bryder sig intet derom, eller for mere vigtigt, end det paa Handlingen kan passe, og derfor anseer forbittret den Skiældende for uretfærdig, og forstokkes. Lad, at jeg skal anføre et Exempel, en Dreng have begaaet en lille Uartighed eller Ubehændighed, hvorfor jeg skiælder ham for en Slyngel. Ordet er af en ubestemt Betydning. Er

Drengen af letsindig Sindsbeskaffenhed, saa tager han det ikke for at betyde ret meget, og vogter sig derved ikke for tiere at begaae det, som Skiældsordet skulde afskamme ham fra; er han idt ømmere, saa kan han vel finde, at jeg for en Ubetydelighed har ved et Udtryk, som han finder at indeholde meget ondt, behandlet ham for haardt; han anseer mig for en uretfærdig og uforstandig Tyran, og for hans Fiende, som han foragter og hader; og nu bliver ei allene den Feil, jeg vilde laste ham af, ikke rettet, men han er i Stand til at tillade sig endnu værre Forseelser, i den Tanke, at de dog ikke kan paadrage ham noget værre end det, han fandt i mit ubestemte Udtryk. En Betragtning, foruden flere og vigtigere, som burde afholde os, fra at bruge de, sielden eller aldrig til noget nyttende, stedse lede og moralsk hæslige Skiældsord. Ordet Pøbel er ikke meget andet end et Skiældsord. Det bruges ikkun til at betegne noget vanærende hos den eller dem, det anvendes paa; men af hvad Slags dette Vanærende skal være, der skulde betydes ved dette Ord, det have vel ikke ret mange tænkt sig tydeligen. Nok, det er for Mennesker af alle Folkeclasser en Afskyelighed, at ansees for Pøbel, at bære sig pøbelagtig ad, at leve paa

Pøbelvilis. Slet ingen, det være, hvem det vil, skulde ikke ansee det for en Forhaanelse, naar man sagde ham i Øinene, at det var ham, saadant passede paa; uden maaskee de som drive de skidneste Haandteringer, hvilke dog ikke synderlig kiende eller bruge denne Benævnelse, i det mindste vist ikke anvende den paa sig selv. Det er egentligen kun de lidt fornemmere Folk, og opad, som ideligen bruge Ordet, for at betegne, hvad de mindst af alle ville gielde for. — Men hvad er saa det, de ikke ville gielde for?

Almindeligst tænker man sig derved uden Tvivl Folk af uslebne Sæder, Folk, der drive det vidt i noget, som kaldes Mangel af Levemaade, et Udtryk af lige saa uklar en Betydning. Pøbel er ikke Mennesker af slette Sæder, slet Opførsel, ikke lastefulde eller onde. Man kan være en grov Misdæder, bekiendt nedrig Bedrager, Wreskiænder, Drabsmand, Tyv, Mordbrænder, hvad afskyeligt man vil, og dog ikke regnes til Pøblen; man kan og være Pøbel, og dog meget skikkelige Mennesker. Blot Plumphed i Adfærd, Hidsighed og Fusentasteri synes heller ikke at giøre Pøbelbenævnelsen passelig: hin paadrager sig kun Titlen Tølper, og disse andre Benævnelser, som dog ei ansees saa rædsomme, som det: at høre til Pøb-

len. Hertil, ville nok de fleeste troe, der tilligemed en Tølpers Egenskab skulde høre nogen Mangel paa Reenlighed eller Nethed, især naar dertil kom noget Tegn til Fattigdom eller Mangel.

Men det er kun et Forsøg til et almindeligt Øversyn af de Begreber, der foreenes under Pøbelnavnet. Folk af forskiellige Menneskeclasser og forskiellig Tænkemaade ville uden Tvivl angive heel forskiellige Kiendetegn paa, hvad der gior et Menneske til et Pøbelmenneske. Hofpersoner ville nok troe, at hver den, der, naar han sik en Chapeau-bas i Haanden, ikke vidste ret, om den skulde stikke under den venstre eller den høire Arm, fortiente allerede, uden videre Undersøgelse, at regnes til Pøblen. En og anden, der giver prægtigt Giæstebud, og seer en af sine Giæster i Forlegenhed, hvorledes han skal behandle en Artikok, vil allerede deraf have Beviis nok for, at han har det Uheld at have faaet Pøbel ved sit Bord, og det endog, om det forlegne Menneske er en indbuden Slægtning eller gammel Ven, en bekiendt god fornuftig, ærværdig Mand; dog, vel at mærke, er en Mand meget fornem eller meget rig, saa kan han, uden ved slig eller nogen Leilighed at paadrage sig at foragtes som Pøbel, frit bære sig ad, som de, der ellers ved deres Ad-

færd uden Naade fordømmes. — I Skuespilhuset vil en af dem, som der give Tonen an, fristes til at anfee, som af Pøblen, den Sidemand, der ved et eller andet Spørgsmaal røber, at han er der første Gang, eller der hysser, naar hin forstyrrer hans anspændte Agtpaagivenhed ved pludselig Klappen eller Bravoraab, o. s. v. — Kortsagt, især de Folk, som giøre, eller troe sig at giøre, nogen udmærket Figur i Verden, ere temmelig snart færdige med at erklære den for Pøbel, der er ganske fremmed i det, som udgiør deres Herlighed, helst ifald denne Fremmede skulde, tilligemed sin Mangel paa Bekiendtskab med sligt, endnu yttre nogen Følesløshed ved, eller Foragt for, hin Herlighed. Især, troer jeg, at have bemærket, at de Folk, som give sig af med at have Levemaade, og den fine Tone (atter et Ord, hvis vaklende Betydning det vilde fordre for meget Papir her at prøve paa at udfinde noget bestemt af), meest ere tilbøielige til at finde dem Pøbel, som ei allene ei forstaae sig paa, men tillige foragte hines Finheder.

Det være nu med Ordets hidtil værende Brug, som det vil, foragteligt og afskyeligt finde alle Mennesker det, at tillægges det, som passende paa sig. Saa foragteligt og afskyeligt finde de fleste

Mennesker det, at de heller gjøre, hvad det skal være, end underkaste sig, at ansees af dem, hvis Omdømme de agte paa, for Pøbel.

Da det nu slet ikke er almindelig afgjort eller vedtaget, hvad der skal forstaaes ved dette frygtelige Ord, men enhver efter sin Tænkemaade, eller ved at slutte saa løselig af, hvad han har seet at have paadraget andre Pøbelbehandling, danner sig en Art af Begreb derom for sig, saa følger deraf, at forskiællige paa meget forskiællig Maade, men alle af alle Kræfter, arbeide paa at undgaae at regnes med til Pøblen; men mange ere just derved saa uheldige, at de netop ved denne Bestræbelse, efter andres Dom, falde i den Ulykke, de saa ivrig stræbe at undflye.

Den, som mærker, at Hofkrabaten anseer for Pøbel det Menneske, der ikke har Hofsvinget, gior sig ofte derfor en Umag for at lade see, han ei mangler det, hvilket løber saaledes af, at Mangelen derved kun desmere falder i Øinene, og han bliver latterlig baade for dem, der sætte, og dem, der ikke sætte, Pris paa bemeldte Sving. Deraf de mange ækle Bugter, altformange unge Mennesker, som komme ind i det, man kalder den store Verden, slaae paa sig, hvorved de i Førstningen kun blive mangelfulde og forknebne Copier af Ori-

ginaler, der allerede vare latterlige, indtil de siden, naar disse paatagne Bügter og Folder blive disse Copier tilvante, atter blive end latterligere Originaler, som sildigere tilkomne Efterabere igien copiere paa deres Viis. Deraf Forplantelsen af Latterligheder fra Slægt til Slægt. Som bekiendt bestod den største Deel af vor store Verden, i det mindste nogen Tid tilbage, for en stor Deel af Fremmede, eller dog udanske Folk. Naturligt, at disse ikke kunne tale vort Sprog rigtigt; men nu kom vore gode Indfødte, og fandt, at hine, som ei vare Pøbel, talede med en fremmed Accent, blandede Talen med fremmede Ord, og sammenskruede fremmede Ordfoininger; og meget snart piinte de deres Ganer og Hierner til ogsaa at fordreie Sproget; og see! lige til vore Dage er det kun faa af vore kiære unge Landsmænd og Landsmændinder, der komme ind i det, man kalder de høiere Kredse, som jo høres at affnuppe, tilspidse, forskrue deres Modersmaal paa den latterligste Maade, alt for ei at regnes blandt den Pøbel, som ei agter paa slig Forskiønnelse. — Deraf den Afvexling fra Tid til Tid, eftersom de, der give Tonen an, gisre det for, nu forsnærpede, nu andægtlende, nu flanende, nu paa saare tvungen Maade fritlabende Væsen, der sees at være al-

mindeligt mellem store Klynger af Menneſketallet, ſom, ved at tvinge ſig de herſkende Modelader paa, ikkun arbeide efter at undgaae at anſees for Pøbel.

Det kunde gaae an, naar Ubeſtemtheden af dette Ord kun førde til Latterligheder. Men et af de almindeligſte Begreb, ſom ſammenføies dermed, og ſom man følgelig ei allene maa ſkye, men det modſatte af hvilket man maa af alle Kræfter ſøge at viſe, er Fattigdom. Viſtnok i manges Øine er det ei allene nok at være fattig, for at høre til Pøbelen, men man er ei ſikker for did at henføres, naar man ei har Evne til, lige, hvad Bekoſtning det maatte være. Deraf, maaſkee mere end af nogen anden Aarſag, den Ødſelhed, der i vore og til alle Tider, klages over, hvorved de Rige forarme ſig, eller dog berøve ſig Evnen til at anvende deres Formue ſaaledes, ſom de burde, og ſom de ellers ogſaa vilde; og de ubemidlede blive ulykkelige Bedragere Seer man, at man ei, uden at foragtes ſom Pøbelmenneſker, kan lade være at klæde ſig koſtbart, boe koſtbart, giøre koſtbare Giæſtebud, ſpille høie Spil, ſaa giør man alt dette, Pengene, det ſkal ſkee for, komme, hvorfra de kan. Thi til Slutning, det er værre at hedde Pøbelmenneſke, end at giøre Fallit.

Fra Tallotteriets første Aaringer erindrer man sig heel vel, at det var Mode at spille i Tallotteriet. Den blev anseet for et Pøbelmenneske, som ei kunde fortælle om, hvormange Trækninger han nu med en Besætning af saa og saa mange Rigsdaler havde vente! paa de og de Tal i første eller sidste Udtræk. Men veed vel og Folk fra de Tider, som, da de ingen Penge havde at spille med, sik fat paa Blanketter til Lotteriesedler, og skrev selv Tal og Besætning derpaa, ikke for at bedrage, men for at forevise disse Sedler i deres Tegnebog, og derved bevise, at de ei vare Pøbel; man veed desværre ogsaa kun altformange, som heel virkeligen bortspillede hele deres egen, og saa meget, de kunne komme til med, af andres Formue. Den Galskab er nu forbi (?); man vilde vel just nu ansees for Pøbel, om man spillede i Lotteriet. Vel er det. Men Pøbelbegrebet er dog stedse med i at bestemme heel mange baade til hint og dette.

De forskiællige Begreber, som man til forskiællige Tider har sammenføiet med dette Ord, have fra Tid til anden bragt nu hint, nu dette, stundom selve Laster og Udsvævelser i Moden. Er det sandt, at Laster og Udsvævelser virkelig nogentid og nogensteds have været i Moden, saa er det uden Tvivl let at indsee, at Angsten for at

ansees for Pøbel, har været det, som har bragt dem i Moden; thi af alt, hvad der kan siges om Betydningen af Ordet Pøbel, er det uden Tvivl det fasteste og paalideligste, at det betyder de Mennesker, som ei kiende, ei følge, eller endnu vissere dem, som foragte Moden.

Men hvad betyder da Ordet Mode? atter et af de Ord, det er vanskeligt at bestemme Begrebet af. Derom en anden Gang.

Var det ikke ønskeligt, hvis man kunde eenes om, hvad vort omhandlede Ord Pøbel skulde betyde? og skulde det være umuligt at fastsætte dets Bemærkelse, saa det ikke af forskiellige Mennesker og paa forskiellige Tider skulde medføre alt for forskiellige Begreber? Hvad om man vedtog almindeligen, hvad maaskee, jeg haaber, og troer det, allerede mange antage, at denne afskyede Benævnelse kun skulde ansees anvendelig paa Mennesker, som med Mangel af den Tækkelighed i Sæder eller Opførsel, der eene kan være Frugt af god Opdragelse og Omgang med forstandige og gode Folk, foreene en Raahed i Adfærd, hvorved de ei agte paa Anstændighed og Behagelighed for dem, de omgaaes med, og som i Omgang og

Samliv med Mebmennesker stedse lade deres Lidenskab frit Løb, handle ubesindigen som uanstændigen, og bryde sig ikke om, hvem de derved fornærme, forhaane eller ækle?

Blev dette vedtaget at høre til dem, som Pøbelnavnet skulde passe paa, saa bortfaldt alle de vaklende Begreb, som hidtil synes at regnes med dib, om Fornemhed og Ikke-Fornemhed, Rigdom og Fattigdom, Modens-Adfærd eller Ikke-Modens-Adfærd; men den Afsky, alle føle for at regnes med blandt Poblen, blev stedse retfærdig, og ledede virkelig til de almindelige Sæders Forbedring og Forædling.

c. Curiosa af Aviser.

(Iliacos intra muros peccatur et extra).

Schweiz, 16 Dec. Det er nylig beretet, hvorledes i Kanton Appenzell Innerrhoden, den i Aaret 1784 henrettede Landamman Suter paa hans Families Forlangende nu er tilstaaet en ærlig Begravelse. Historien om hans daværende Domfælding og Justizmord leverer et mærkværdigt Exempel til de mange, man har paa det saa ofte høilovede rene Demokraties Usa-

ligbed *). Her er den efter Zschocke, i den niende Deel af hans udvalgte Skrifter.

Suter var Værtshuusholder i Gonten, en Mand af liden Kundskab, men muntert, naturligt Vid, velgiørende mod de Fattige, kierlig mod enhver. Derfor havde Appenzellerne ogsaa udnævnt ham til Landfoged i Rheinthal, og to Aar senere havde de ni Rhoder endog ophøiet den menneskevenlige Suter til regierende Landamman. Han giorde, hvad han kunde, til Landets Gavn; men han havde Avindsmænd og Fiender. I en Retssag med Oberried gik han for vidt, og blev nu beskyldt for at have ført Regieringen bag Lyset med Usandheder, og bragt Indrerhoden i Skam og Skiændsel hos alle Eidsgenossen. Hans Embedsfælle, Landamman Gniger, stod op imod ham; Landalmuen blev stemt imod ham; Suter blev for evig landlyst af Eidgenossenschaft, hans Navn slaaet paa Galgen, hans Gods og Eie for Spotkiøb solgt til at betale Omkostninger, og Gield; enhver af hans Venner stødt ud af Raadet, og selv hans tro Hustru, un-

*) At dette imidlertid ikke er Aarsagen, hvorfor det her oversættes, vil enhver lettelig antage, der kiender den Ubg. gamle Troesbekiendelse:

For forms of government let fools contest;
Whatéer is best administerd, is best.

der Fortabelse af sin Land- og Arveret befalt, ikke mere at kalde ham sin Ægtemand. Ingen erfoer Grunden til saa tunge Straffe. Endog Domsacten blev Regnskab derfor skyldig nævnte kun ringe Forseelser, talte hemmelighedsfuld om Forbrydelser, som den ikke vilde betegne, for at undgaae Forargelse. Man blev uvis, om der virkelig var en Brøde hos den Landlyste, eller hos Dommeren, at tilhylle. Den landlyste Olding levede meget beklaget ved Bodensøen i Costniz Efter nogle Aar ansøgte han om upartisk Domstoel, og sikkert Leide. Halvfierdsindstyve Mænd fra Appenzell forbandt dem frivillig at give ham Leidet. Men Suters Bønner bleve forkastede; af de halvfierdsindstyve bleve endog fire af de bestemteste domte tildøde, førte ud til Retterstædet, men dog af Naade overladte Skarpretteren at kagpidske.

Fra nu af Taushed og Rædsel. Den bandlyste blev i Costnitz. Undertiden gik han til aûssere Rhoden, at see gamle Venner. Da kom efter Aar og Dag en Mand i Landet, Baptista Rôsf, der var erklæret æreløs, fordi han havde hørt til Suters Tilhængere. Da han blev grebet, sagde han, den gamle Suter hvervede i aûssere Rhoden Mandskab for at overfalde Flækken Appenzell, og opkalde Folket til Frihed mod Gei-

gers Parti; han beraabte sig endog paa Hædersmænd, som Vidner; men Hædersmændene sagde: han taler Usandhed.

Ikke desmindre blev han troet, og Almuen ved skrækkende Fortællinger opægget mod den Landlyste; derpaa tragtede man efter, at faae den Fredløse i Hænde. Dette lykkedes paa en gyselig Maade. Man benyttede sig dertil af hans egen i Appenzell gifte Datter, gik venlig til hende, og overtalte hende svigfuldt, at skrive til Faderen, at besøge Kroeværten i Wald, en Menighed i Ausserrhoden; man havde vigtige og gode Underretninger at give ham. Uden Mistanke fulgte Faderen sin bedragne Datters Stemme. Man lokkede ham nu under mangehaande Paaskud til denne innerrhodenske Bondeby Oberegg. Der blev han overfaldet, bundet, og paa aaben Slæde slæbt til Appenzell (9 Febr. 1784). Det var en barsk Vinterdag. Medens hans Vogtere giorde sig tilgode i Kroen i Altstädten, laae den graahærdede Altlandamman bedende ude paa Slæden. Stormvinden rystede den faldne Snee af hans graa Haar. Han gientog for Blodretten Vidnesbyrdet om sin Uskyldighed. Lagt paa Pinebænken tre Gange i een Dag, vidste han ingen Forbrydelse, at bekiende. Dog blev Staven brudt

over hans Liv. 20 af Dommerne gave ikke deres Stemmer dertil, og nedlagde høitidelig Indsigelse i Bogen mod Andeel i Dommen. Men den blev endnu fuldbyrdet samme Dag (9 Martii 1784). Den gamle Suter hørte Dødsdommen med al Uskylds Ro, med al Uskylds Ro gik han til Retterstedet. Der faldt hans Hoved (Börsenh. den 23 Dec. 1829).

K. R

Lissabon 20 Nov. Marqv. Chaves er sat som Vanvittig under Opsigt. Ikke at tale om hans gamle Streger, at han, naar han spilte Kort i Selskab, uden Omstændighed stak de Andres Guld-Whistmarker til sig, slog dem, han talte med, over Skinnebenene, og spottede dem i Ansigtet, fik han nys ved Nattetider det Indfald, at staae op, lade kiøre frem, og tage til Oveluz, hvor, han paastod, man skulde vække D. Miguel, da han vilde aabenbare ham en ny Frimurersammenrottelse, som Aftenen før var forsætlig fortalt ham af hans sædvanlige Aftensselskab, Munken Braga og Consorter. Det blev naturligviis ikke tilladt ham, at forstyrre Infanten i hans Søvn; han kom altsaa igien om Morgenen, just da Grev Bastos, som Indenrigsminister, havde faaet Audients, for

at forelægge Ting, der havde ligget hen i to Maaneder til Afgiørelse. Chaves blev mældt Infanten, der svarte: Gud bevare mig for dette Menneske. Grev Bastos! tag De Dem af ham, og bring ham hiem til hans Kone! Hvormed Infanten gik ud af Dørren.

Underdanig ilte Bastos at undskylde sin Herre, hos den apostoliske Helt; denne bandte græsselig, og indbød Greven at sætte sig i Vognen med, da han underveis vilde underrette ham om Frimurernes Streger. Dette blev modtaget, men paa Halvveien sagde Marqvezen: Min Bedste! her maa vi skilles ad, jeg maa kiøre et andet Sted hen for at afhente min Frue, Marqveza Chaves; lod nu uden videre Cermoni Kudsken holde, og pakkede Greven ud af Vognen paa den almindelige Landevei, tre Mile fra Byen, i Hofuniform, Chapeau-bas, med kruset Paryk, Silkestrømper, tynde Sko, midt i Snavset, og i fuld Regn, efter at alle Grevens Bønner, først at sætte ham af i nærmeste Huus, havde været forgiæves.

Hs. Exc. maatte vade et langt Stykke Vei, til et Politivagthuus, og endnu bie der en heel Time, indtil Excellenzens egen Equipage kunde komme langsom bag efter. Denne Historie har moret By, og Hof, hvor Greven og Marqvezen

begge, skiøndt paa forskiellig Maade, ere lige forhadte; og da den sidstes Galenskab er endnu taget mere til, er han da omsider sat i den Stilling, at han ikke kan giøre mere Ondt. Börsenh. 19 December.

K. R.

Lissabon 29 Nov. Mordene tiltage i vort ulykkelige Land, og med daglig større Barbari. Milicecaptain Joze Joco Alvez, en riig, og som Tilhænger af Dronning Maria bekiændt Mand, levede en Tidlang skiult i Bondebyen Carvigaes ved Staden Torre de Moncorvo, men blev af sin forhenværende Oberst udspeidet og angivet. Denne kom selv for at hæfte ham. Den ulykkelige Mand søgte at forsvare sig, men man forekom ham, og skiød paa ham med Musketter. Han faldt giennemboret af to Kugler, men aandede endnu; nu lagde hans Bødler ham paa en Karre, og en Sæk Halm under ham. Obersten havde sendt Bud til Øvrigheden i Moncorvo, og drog personlig forved Karren. Da den kom derhen, overfaldt den i Forveien opæggede Pøbel den Døende med Skieldsord: Forræder mod vor Herfker Don Miguel, Frimurer! o. s. v., satte Ild

paa Halmen under ham, og saae med Helvedjubel til, indtil Luerne havde fortæret ham.

De Fangne i Fortet San Juliao, samtlig Officerer og Folk af Stand, vare hidtil indspærrede sammen i en underjordisk Kielder under Platformen, der støder til den uhyre og ligeledes hvælvede Cisterne. I forrige Uge faldt saa voldsomme Regnskyl, at denne Cisterne, hvis Mure ikke i mange Aar vare blevne eftersete, gav efter for Vandmassen, der trængte ind i Fængselet, og gik de Fangne lige op til Brystet, og, da Regnen blev ved, tog bestandig til. Man kan forestille sig, at de i denne Dødsnød skreg om Hielp, som da blev mældt deres Fangefoged, Gen. Tellez Jordao. Meget koldsindig befalte han, at lade Garnisonen trække op, hvilket ved den svære Regn krævede megen Tid, og først efter at denne Militairparade med vedbørlig Langsomhed og Høitidelighed var opstillet over hele Fæstningen, og især udenfor Hvælvingen, der stod fuld af Vand, torde denne aabnes, og de Ulykkelige bringes ud, og høiere i Veiret. Dog var fire allerede druknede, og Vandet havde staaet dem Alle til Halsen. Sexten ligge siden den Tid for Døden, og alle ere mere eller mindre alvorlig syge. Blot hint skrækkelige Tilfælde ene, og kun fordi alle andre

underjordiske Fængsler ere fulde af Slagtoffere, havde de 80 Fanger at takke, at de nu ere over Jorden, og paa et Træguly. (Børsenh. 18 Dec.)

K. R.

Mallingiana.

„Følgende trende, aldrig offenlig trykte Sange, synes saa passende Sidestykke til den i dette Hæfte aftrykte Tale, at Undertegnede har tilladt sig her at give dem Sted."

Velvillie.

For Verden, ei for sig alene,
Fik hver en Skabning Tid og Sted;
Lyksalig den, som veed at tiene
Ei blot sig selv, men andre med.
Hav Perus Guld! det er ei Ære;
Men nyd det! deel det, lad det være,
Til Fleres Gavn i mange Grene!
Da først er Guld en Herlighed.
Kun lave Siele sig fornøie,
Naar giemte Skat formerer sig.
Kun Niddingen seer Ærmes Møie,
Og glemmer den, og freder sig;

Skal saadan Rigdom være Lykke,
Jeg savner let saa dyrt et Smykke,
Thi Fryd i andres glade Øie,
Det er den sande Fryd for mig.
Saa tænker den, hvis Hierte finder,
Hvad Dyd og ædelt Venskab er,
Saa tænker den, som Æren minder,
Saa tænke Alle! Alle her!
Hvert Menneske er os en Broder,
Thi Fædrejord er fælles Moder,
Den vinder slet, som troer, han vinder,
Naar Andre ene Byrden bær.

O. M.

Bestandighed.

Vel findes Livets Bane lang,
Og fuld af mange haarde Plager,
Men paa den korte Pilgrimsgang
Fik Mennesket en tro Ledsager;
Og hvert vor Reises tunge Fied
Os lettes ved Bestandighed.
Hvad Glædes Fylde for den Siel,
Der vaager over sine Pligter!
Men hastig svinder dette Held,
Saafremt man midt paa Banen svigter.
Thi Dydens Krands og Siælefred
Kun vindes ved Bestandighed.

Selv Venskabs omme Følelser
Beklemte Hierte Lindring give,
Forjage Sorger, Engstelser,
Forinden de til Smerter blive;
Thi Venskab og Velvillighed
Bestyrkes ved Bestandighed.

Hvad Vellyst skiænker ei det Baand,
O Brødre! vore Hierter binder!
Hvad Glæde, naar vi Haand i Haand
Om Samfundskiæden os paaminder?
I den jo hver udgior et Led
Af Venskab og Bestandighed.

D. M.

Taushed.

Blandt Mænd bør aldrig den at tale,
Der ei kan sie det, han skal;
Han kan kun sladre, eller prale
Blandt vilde unge Daarers Tal;
Der er som oftest den den Største,
Som riig paa Snak er fattig paa Forstand;
En værdig Taushed er det første,
Der vidner om den kloge Mand.

Dog er det ikke Mænd alene,
Som Taushed skiænker Værdighed,
Held Qvinden, om hun kan forene
Blandt flere Dyder denne med.

Naturen giver Ydigheder;
Men Sindighed i Mine og i Ord
En dobbelt Glands om hine breder,
Gior Qvinden til en Pryd for Jord.
Saa dyrker, Venner! Taushed trolig!
Hvad blev vor Orden uden den?
Fortrolighed er aldrig rolig,
Naar Vennen ei kan troe sin Ven!
Ved Dyd, ved Klogskab vil vi vise,
Hvor reen, hvor ædel Ordnen er,
Men Ordnen selv, hvis Glands vi prise,
Bør ene nævnes, kiændes her.

D. M.

Mandighed.

(Skiøndt denne skiønne mallingske Sang hyppig er offenlig aftrykt, meddeles den dog her efter Originaludgaven 1820, da denne har adskillige ikke ubetydelige Varianter.)

Bedre at leve blandt iisklædte Bierge
Hærdet ved Arbeid og Kuld,
End at hensmægte med Vellysters Dværge
Midtiblandt Roser og Guld.
Styrke, og Kiækhed, hin Fædrenes Lykke,
Boer i den hærdede Barm;
Styrke, og Kiækhed, hint Fædrenes Smykke,
Flyer den forkiælede Barm.

Siger, I Vise, som granske og dømme
Tiders og Menneskers Tarv,
Var det ved Mod, eller var det ved Dromme,
Slægter fik Riger til Arv?
Var det Sirener, der kaldte til Hæder?
Silpher, der værgede den?
Nei! det var rene og manbige Sæder,
Stærke og hærdede Mænd.

Hedenolds Roma blev Dronning paa Jorden,
Mens hun opklækkede Mod;
Selv de tykskiæggede Helte fra Norden
Standsede ved hendes Fod.
Vellyst indsneeg sig, og Kiækhed og Orden
Tabtes i Ladhed og Pragt;
Nu kunde Dværge, ei Helte fra Norden,
Spotte med Dronningens Magt.

Saa skal og segne hvert Folk, som indbyder
Blødhedens Fryd til sin Favn;
Saa skal og spottes hvert Land, som ablyder
Vellystens smykkede Arm;
Smigrende lokker hun Sværmen, der stræber
Hen til de glimrende Baand;
Faaer hun den fangen, hun martrer, og dræber
Alle med skuffende Haand.

Viger da bort, I forkiælende Skikke,
Langt fra vort Tempel, vort Land!
Flagre, som Sylpher, det ville vi ikke,
Hædres vil hver i sin Stand.
Bedre at boe mellem iisklædte Bierge,
Hærdet ved Arbeid og Kuld,
End at hensmægte med Vellystens Dværge
Midtiblandt Roser og Guld.

D. M.

Mallings Død.

Cantate.

(For Talen.)

Chor.

Stemmer i med sagte Sørgetoner!
Huld Erindring følge Strengens Klang!
Som en Luftning i Cypressens Kroner,
Venligt lyde du, vor Sang!
Vi har tabt en Fader; men vi græde
Bittert ei; han lod Naturens Krav.
Oldingen gik til sin Herres Glæde.
Fletter Krandse til hans Grav!

Recitativ.

Sees Døden, svovlblaa som et Lyn,
At slaae sin Lee dybt i den Unges Hierte;

Hvad heller: dræber den med langsom Smerte,
Da gyse vi, ved dette Syn.
Men kommer Døden
Som Aftenrøden,
Et Purpurglimt igiennem Skyens Bryn,
Og vinker Frugten moden fra sin Stængel, —
Da skrækker os ei Evighedens Engel!

Sang.

Ædle Gubbe! vi dig flætte
Mangen Krands, saa frisk og grøn;
Laurbærkrandsen først vi sætte
Paa din Urne, Klios Søn!

Helten med sit Sværd, sin Landse,
Priste du, med sindrig Sands:
Derfor Herthas Egekrandse
Binde sig i Daphnes Krands.

Dannemøer og Dannekvinder
Føle, dybt som vi, dit Savn:
Derfor Lilier og Kiærminder
Vikles om dit elskte Navn.

Borgerven! med kraftig Tone
Fredens Værk sin Roes du gav,
Derfor skal en muret Krone
Hvælve sig om Mallings Grav.

Chor.

Danmark! du hans Værd paaskionner.
Haand i Haand, med Taareglands,
Flætter, Fædrelandets Sønner!
Om hans Grav en Broderkrands.

(Efter Talen.)

Recitativ.

Hvad seer jeg hist?
En Lysning giennem Skyens Mørke bryder.
En Sværm af Aander
Gaaer Oldingen imøde,
Hvem did Udødelighedens Engel bringer.
Forsvundne Seclers store Sicele,
Om hvem han talde Sandhedsord.
See Adelstein med Gulethingets Lov;
Og Axel Erkebiskop med sin Krumstav;
Niels Lembak med sin Ploug, Juel med sit Flag;
Med brudte Stavnsbaand vinker Fierde Fredrik;
Anna Colbiørnsen smiler; Tordenskiold
Paa Skyen tumler fro, som før paa Bølge.
Hvo nævner dem, de Mylrende, som stimle
Mysgierrigt hid, at hilse deres Talsmand?

Men tys! — To ædle Skialde møde ham,
Det er Johannes Ewald, Thomas Thaarup —
Og trykke ham saa broderligt til Hiertet.

Sang.

Du var din gode Konge kiær,
For Fredrik, Malling! høit dit Hierte brændte.
Du ...det, du beundret var af hver,
Som i fortrolig Kreds dig kiendte.
En Olding skion, med Mandhoms Aand,
Dit Die funkled tit med Ynglingslue;
Og — med det blaa, det hvide Baand —
Var du en Borger i din Stue!

Chor.

Fædrelandet sørger ikke;
Skiønt og langt og kraftigt var hans Liv.
O men paa din Grav med Veemodsblikke
Stirre Sønner, Døttre, Vennekiv.
Stor var dine Venners Skare!
Mangen Søn en Fader mistet har.
Hiertet evig skal bevare
Din Erindring dyrebar!

Oehlenschläger.

Historisk Udsigt

over de nyeste Begivenheder.

Hvad sagde Sokrates: Jeg veed, jeg intet veed.

Ikke uden Føye kunde man sige, at Alt, hvad, undertiden efter langsommelig Forventning, Tidender, og Telegrapheefterretninger have bragt, og vedblive at bringe os, blot maa tiene os til at holde os dette Luxdorpske Sandsagn i Minde Ikke blot skeer Intet; men selv om det, der siges at skulle skee, og maatte skee, ja der endog er bebudet os, som i Begreb at skee, fortæller man os umiddelbar efter, at det endnu kan have lange Udsigter, og at det ingenlunde dermed er saaledes i det rene. Saaledes findes i en Skrivelse fra Warschau, som Bremer Zeitung af de offenlige Blade anfører, i Anledning af Grev Orlows overordenlige Sending til Constantinopel og hans Privataudients hos Sultanen i Caserne Ramis-Tschiftlik, følgende mærkelige Ord: Da de af Porten indgangne Forpligtelser skiondt langsom dog punktlig opfyldes, bliver intet tilbage, uden at ordne Grækenlands politiske Tilstand. Men dette torde endnu være mange Vanskeligheder underkastet, og af vort Cabinet letteſt kunne drives i Constantinopel under alle Deelagtiges (Betheiligten) ved Grev Orlow. Efter Forlydende søger denne at bevirke nogle Forandringer i Fredsbetingelserne, og kan ved denne Leilighed ogsaa bestemme Porten, at gaae ind i de londonske Conferencers Anskuelser, med Hensyn til Grækenlands fuldkomne Uafhængighed. Thi det ottomaniske Ministerium viser endnu bestandig en stor Utilboielighed til Concessioner, hvorved Grækenlands Løsrivelse fra Undersaatsbaandet vilde bevirkes.

Man forsikkrer, den engelske Gesandts Sir Robert Gordons ellers saa store Indflydelse har hidtil ikke været tilstrækkelig til, at overbevise Reis Effendi, at Porten vilde vinde større Fordele ved Grækenlands trangere Begrændsning og fuldkomne Uafhængighed, end ved dets større Udvidelse med Beholdning af Overlehnsherredømmet. Naar man vil maale Gesandtens anvendte Veltalenhed, efter den store Interesse, det engelske Ministerium yttrer for Bevaringen af Roligheden paa sin kostbare Besiddelse, de joniske Øer, synes der lidet Haab om, at man ad denne Vei vil erholde Portens Samtykke til Grækenlands Uafhængighed. Vante til at underordne deres Politik Øieblikkets materielle Interesser, vilde derimod de ottomaniske Ministre ikke nægte et Forslag deres Samtykke, der var forbundet med Betingelser, som forsikkrede Porten andre umiddelbare Fordele, og da Grev Orlow ikke allene er bemyndiget, at foretage senere Forandringer i Fredsbetingelserne, men og at underhandle om, at jævne alle Tvistigheder, torde Porten maaskee mod nogen Lettelse i Betalingen af Krigscontributionerne være at formaae til Eftergivenhed i Henseende til Grækenland.

I en senere Skrivelse fra Constantinopel af 13 Dec., som samme Blad ud af alg. Z. anfører, yttres, at man i det engelske Gesandtskabshotel var i megen Spænding, især i Anledning af Rygtet om, at den russiske Gesandt Ribeaupierre skulde paa sin Reise have været i Nauplia hos Hr. Capo d'Istria, til hvem han dog blot havde sendt en Expres fra Ægina, samt at Sir Robert Gordon gav sig al mulig Umag for at blive nøie underrettet om Grev Orlows Ærinder, og hans Berørelser med de første ottomanske Embedsmænd, hvortil føyes, at den engelske Ge-

sandts Stilling hos Porten er nu blevet meget vanskelig. Lægge vi nu hertil, at efter senere Efterretninger, der gik til den 18de December, de Modificationer, den russiske Keisers Høimodighed har giort i Fredstractaten, ikke lyde til Sultanens Tilfredshed, at den franske, ved det russiske Hof meget yndede Gesandt, Hertugen af Mortemar, der ikke skal være tilfreds med Dognets System, har forlangt Tilladelse at reise hiem, som han imidlertid kun har faaet under den Betingelse, at Tieneſten ikke lider derunder; at, medens det franske og engelske Cabinet paastaae, de østerlandske især grædske Spørgsmaal afgiøres i London, den russiske Keiser temmelig alvorlig synes at forhandle dem selv i Constantinopel, hvorimod de vienske Blade vil forsikkre, at, naar nu Prinds Leopold af Coburg er bleven udnævnt til Grækenlands Konge, skal der først holdes en Congres i Wien, hvor den endelige Indretning skal skee, fristes man med et i Hamb. N. Z. anført engelsk Blad at sige: tage vi ikke feil, er det store grædske Spørgsmaal ikke kommet til Afgiørelse; men til et nyt Provisorium; og torde det være meget at haabe, at den tyrkiske Sultan, ved sine Betænkeligheder og Betingelser, vil blive den gode Sags virksomste Forfremmer.

I Constantinopel, sige tidligere Efterretninger, herſker tilsyneladende Ro; men de hyppige Divansmøder lod slutte, at vigtige Ting forhandledes. Man vilde vide, at Halil Paschas Sending ingenlunde gik ene eller fornemmelig ud paa, at anholde om Eftergivelse af Krigscontributionerne hos den russiske Keiser, men at Sultanen giorde sig Umage for at faae Fredsfordraget selv aldeles omgiort; at af alle Afstaaelser deri, ingen tykkes

saa vel Storherren som hans Divan utaaleligere, end den til Fordeel for Grækerne tagne Bestemmelse; at den Tanke, Grækenland skulde blive en uafhængig Stat, satte Porten i største Bekymring, og opfyldte Sultanens Sind med de ængstligste Anelser for Fremtiden. Derfor fandt ogsaa de hyppige Conferencer Sted mellem Reis Effendi og den engelske Gesandt, og de mange Courreersendinger fra Gesandtskaberne til London og Paris. Tyrkerne smigre dem med Englands Bistand i denne Sag, og paastaae, Sultanen har fra denne Magt, eller rimeligere ved dens Mægling faaet en Summa i rede Penge, for dermed at kunne bestride de meest trykkende Udgifter.

Fra Ancona skrev man under syttende Dec. Det hedder almindelig, Prinds Leopold af Sachsen Coburg vil i Følge en Overeenskomst mellem England og Frankrig bestige den grædske Throne, hvortil ogsaa det russiske Cabinet ikke har nægtet sit Samtykke, men kun giort den Betingelse, at Grev Capo d'Istria skal blive ved hans Side, og for bestandig beklæde den første Plads i det grædske Ministerium. Da det er tvivlsomt, om, naar Capo d'Istria var borte, Ordenen i Administrationen vilde bestaae, og ikke de gamle Intriguer og Frictioner begynde igien, som han med saa megen Dueligbed vidste at bortrødde, saa synes denne Ruslands Fordring sikkerlig giort i Londontractatens Aand, der har til Hensigt, at bringe Roligbed tilveie i Grækenland. Nu er Spørgsmaalet, om Hofferne i London og Paris ere enige hermed, og dernæst, om Grev Capo d'Istria viser sig beredvillig, endnu fremdeles at hellige Grækenland sin Tieneste. Hr. Ribeaupiere skal have det Ærinde, paa sin Reise til Constantinopel, at opholde sig i Nauplia for at giøre

Aftale med Greven derom (f. v. f.) Udfaldet af denne Sending torde have afgiørende Virkning paa Valget af Grækenlands tilkommende Souverain (?), da den russiske Keiser, uden en foreløbig Overeenskomst af dette Slags, for at betrygge sit Riges Interesser, vanskelig torde tilstæde en Prinds, der ved Familieforhold tilhører England, at bestige den Græske Throne."

Efter de seneste Efterretninger fra Triest under første Januar, skulde Grev Capo d'Istria, til hvem Ribeaupierre fra Ægina havde sendt en Expres, være fastbesluttet at forlade Grækenland, og alvorlig føye Anstalter dertil, da Gemytterne paa ny ere høist opæggede, og Intriguernes neppe dæmpede Aand igien griber meget om sig.

Da de Efterretninger, som indløbe, medens dette skrives, end ydermere mælde, at Keiser Nicolaus skal være af den Mening: at, inden nogen endelig Beslutning om Grækenlands Regieringsform, end sige, om dets tilkommende Herster er at tænke paa, meget endnu i dets Indre og Ydre er at bestemme og ordne, som ikke letteligen af nogen anden, end dets nærværende vise og veldædige Bestyrer Grev Capo d'Istria kan være at haabe; hvorhos det dog paa samme Tid stadfæstes, at dennes Beslutning at drage sig tilbage, mere og mere synes at blive upaatvivlelig, ville vi gaae over til andre Emner, med Forbehold at vende tilbage til dette, hvis inden Hæftets Slutning mere Lys skulde opgaae deri.

De portugisiske Anliggender synes med eet at antage et ganske nyt Udseende; medens man endnu for faare faa Uger siden, med fuld Bestemthed forsikkrede os, at Don Miguel var og blev Konge af Portugal; at hans Adel, hans Geistlighed, hans Armee, og Folket i Almindelighed stod ham inde

derfor; at vel Brodermonarkernes Erkiendelses Formalitet fattes ham, men at han kan beregne, at Politiken selv vil medføre Opfyldelsen af denne Formalitet; medens allerede Gazetten kaldte ham Deres Majestæt, og de engelske Blade omtalte den formelige Erkiendelses Øieblik, som saare nær forhaanden, ja endog nævnte den østerrigske Minister, der skulde være udnævnt at gaae til Lissabon; mældes først, at i Følge Efterretninger fra Rio Janeiro, Cabinettet St. James snart torde derfra vente Erklæringer, der afviiste ethvert Forlig med Defactoregenten; snart hedde det endog, at, at Ministrene nylig i et Cabinetsraad havde eenstemmig fattet den Beslutning ikke at erkiende Usurpaterne, samt at der paa Kongens Befaling var afgaaet Coureer til vedkommende Hoffer, at opfordre dem, at medvirke til dette Øiemeed, og at Lord Aberdeen havde ladet Don Miguels Gesandt Vizconde da Seca tilstille Reisepas; og endelig have tydske Efterretninger fortalt os, at der handledes om, at bringe Don Miguel til at takke frivillig af, forvisse ham Aarpenge, at leve af, og et Fristed at leve paa, hvilket alt, dog forsikkres, ikke vil være vanskeligt at tilveiebringes; ja det er endog gaaet saavidt, at det Spørgsmaal er opkastet, naar nu Donna Maria var Portugals Dronning, hvo da i hendes Mindreaarighed skulde bestyre Riget, hvorhos da ytredes det Ønske, at England ikke i saa Fald vilde beskikke Marquis Beresford dertil; ligesom der og tales meget bestemt om en tilkommende Gemal for den unge Dronning. At en stor Deel af alt dette ustridig er meget for tidligt, lader sig vel ikke kalde i Tvivl; at Migueliterne i Lissabon selv imidlertid ere i stor Uro, synes afgiort.

I Spanien har man forgiæves i Anledning af Formælingen seet en Amnestie efter en temmelig liberal Maalestok imøde; og vilde man endog vide, den havde saa godt som faaet kongelig Sanction, da Infanten Don Carlos Gemalinde — Søster af Don Miguel — kastede den hele Sag overende, som man da overhovedet paastaaer, at det apostoliske Parti, der har faaet en Støtte i det franske Ministerium, har mere Indflydelse, end nogensinde. Derimod er man opmærksom paa, hvorledes det brittiske Cabinet, hvis gientagne Intervention især havde fremmet den paatænkte Amnestie, vil optage denne Forandring.

Det væsenligste, vi fra Frankrig have at berette, er, at Kamrene ere indkaldede til den anden Martii Jovrigt vedblive Bladene, at give os Hofbarometeriagtagelser om unaadige Vifteslag, og Camarillaindflydelse og Courmageries Ebbe og Flod i de forskiellige Døgnmægtiges Salons; alt eftersom Vinden synes at vende sig, o. m. d. l. istedenfor om Almeenfornuftens og Nationalmeningens Stemme. Hyppigen ymtes, og endnu ganske nylig igien i Anledning af en Lystsloisreise, om Ministerialforandringer, dog kun partielle, og som det synes til Grundfæstelse af Ultrasystemet, i det Courvoisier, Haussez og Chabrol siges at skulle udtræde, efter nogles Formening endog for at giøre Giengangere af det villelifke Ministerium Plads. Paa samme Tid tales der om, at Ministeriet vil aabne sin Virksomhedsbane med adskillige populaire Lovforslag, saasom. om Lotteriers Ophævelse; ligesom og Canalanlægget mellem Rouen og Paris med i Dine faldende Driftighed omhandles. At det nærværende Ministerium, saafremt det blot har Dristighed og Sammenhold, med slige Forholdsregler — ja maaskee endog

uden dem — vil kunne træde Kamrene imøde, sikkert paa at møde mere Modsigelse end Modsætning, synes, i det ringeste efter de Erfaringer, Sir Robert Walpole i sin Tid i England vilde have giort, vel ikke saa ganske usandsynligt. Men man vil tillige vide, at den smidige Napoleontist, Hr. Beugnot, der siges at være Ministeriets høire Haand, klager over Fyrst Polignacs *tøilelose Jacobinismus*, og vel er det at formode, at han ikke er enten den eneste, eller den betydeligste, der indseer alt det Betænkelige i det uberegnelige Vovespil, man, inden man selv vidste deraf, kunde see sig ledet dybere ind i, end man havde forestillet sig; og der mener Konge og Fædreland det alt forvel til, muligt tildeels af Eftergivenhed mod ubekiendte Ledere, at tilraade et saadant Skridt. Et Rygte, at adskillige Pairs skulde have indgivet en Forestilling til Regieringen mod befrygtede saakaldte *Statsslag*, benægtes af Gazetten, for saavidt *Indgivningen* angaaer; imidlertid synes man af Pairskammeret at bebude sig mere, end sædvanlig Energie.

Ogsaa i England har man seet en Ministerialforandring imøde, hvorved Hertugen af Richmond skulde tage Lord Wellingtons Plads; og skal det mellem Wellington og Hertugen af Cumberland være kommen til saa hæftig en Scene, at Kongen har selv maattet lægge sig derimellem. Anledningen skal have været, at Hertugen af Cumberland forlangte Overbefalingsposten over den engelske Armee, som Premierministeren paa ingen Maade vilde indrømme ham.

En ubehagelig Sensation giøre de hyppige Pressecationer, der, især mod Morningjournal, finde Sted, og sige the Times i denne Anledning følgende mærkelige Ord: Det upolitiske i disse Til-

taler har allerede af sig selv paatvunget sig Ministrenes Gemytter, med den Jagttagelse, som de ikke kunne unddrage dem, at de blot arbeide Morningjournal op til en politisk Martyr. Det nærværende Ministerium har, som vi oprigtig troe, mindre at frygte af den offentlige Mening, end næsten noget foregaaende i de sidstforløbne 30 Aar. Hvorfor vil det da aftakke denne sin naturlige og mægtigste Bundsforvandt? hvorfor gribe til den officielle Forfølger, der endnu aldrig nogensinde har beskyttet et svagt Ministerium for Foragt, eller skaffet et stærkt Ministerium mere Kraft? Det er smerteligt at see, at i Hertugen af Wellington synes Følelsen af hans Værdighed at være mindre levende, end andre føle den for ham. Hvor — siger samme Blad i en senere Artikel — Nidskriftet er mindst fortient, skader det og mindst, og det bliver ligefrem Daarskab, at bringe det for Retten."

Ogsaa gribe de engelske Blade begiærlig Leiligheden, ved den nylig over Journal des Debats i Paris afsagte Frikiændelses Dom at hæve deres Stemmer mod de saakaldte Tendentsprocesser, og anprise den nuværende franske Lovgivnings Liberalitet i saa Henseende.

Mærkeligt er det, at paa selvsamme Tid, ogsaa i det tredie Naboland, Nederlandene, selvsamme Spørgsmaal, og det med ikke ringe Lidenskabelighed er paa Bane; overalt finder i dette Land for Øieblikket en saare besynderlig Krisis Sted. Begiærligheden — hedder det i Br. Z. Udsigt over Decembermaaneds Begivenheder — at sætte sig op mod en constitutionel Regiering, er paa nogen Tid ogsaa i Nederlandene stærk synlig, dog er Motiverne her fuldkommen forskiellige fra dem, man i Frankrig har saameget at frygte af. I Frankrig trues man af en ved Revolutionens

Slutning ikke undertrykt vild Lidenskab; i Holland kunde den uden Regieringens vise Forsigtighed og Maadehold komme af Nationens deelte Interesser og selv religieuse Stridigheder.

I Præsident Jacksons Budskab til den nordamerikanske Congres ved dens Sammenkomst, paastaaer Qvotidiennen, at Frankrig trues med et Fredsbrud, hvis det ikke betaler de nordamerikanske Privatfordringer for Confiskationer under Keiserregieringen, hvilke skulle belobe dem til omtrent ti Millioner Dollars. — „Han vil altsaa — siger Pariserbladet — at Frankrigs legitime Konge skal være ansvarlig for den bonapartiske Regierings Ulov? — Men i saa Fald er ogsaa Frankrig berettiget til Erstatning for det Tab, dets Handelsstand har lidt ved Salget af Louisiana. Det blev da et Spørgsmaal, om dette Salg, hvis Beløb aldrig er indkommet i Skatkamret, kunde ansees gyldigt?" Det maa imidlertid anmærkes, at i det mindste i de Udtog, de tydske Tidender meddele af Præsidentens Budskab, hans Udtryk ikke synes nær saa krigerske, som man af Qvotidiennen skulde formode.

Efter de seneste Efterretninger synes Udsigterne i Orienten meget langt fra at klares. I Lilleasien skal Oproret være udbrudt paa ny, hæftigere, end nogensinde. Fra Odessa skrives under 27 Dec. at man endnu ikke vidste med Sikkerhed, om den tyrkiske Gesandt Halil Pascha havde faaet Passer til sin Reise til Petersborg, eller skulde reise hiem med uforrettet Sag, da det Rygte forrige Dag havde udbredt sig, at Grev Orlow giennem General Diebitsch havde faaet Befaling, ikke videre at underhandle med Porten, hvorhos det skulde være overladt til ham, om han vilde forlade Constantinopel. Paa samme Tid mældes fra Schweits,

at under visse Tilfælde Grev Capo d'Istria vel torde paa ny tage sit Ophold i Geneve, hvor han havde levet adskillige Aar, inden han afgik til Grækenland. Derimod mældes fra Paris, at i Følge den londonske Hofjournal, Prinds Leopolds Udnævnelse ingenlunde er definitiv afgjort, og at der endnu ere nogle Hindringer i Veien; og Morningchronicle vil endog med Vished vide, at han skal selv have erklæret, han ikke ønsker sig Grækenlands Kongedømme. Ogsaa skulde franske Blade, i Følge de sidste Efterretninger, paastaae, at Rusland i Henseende til Prinds Leopolds Thronbestigelse skal have givet et undvigende Svar. Noget Lys i dette Mørke ville vel de tvende Throntaler, ved det engelske Parlaments og de franske Kamres sig nærmende Aabning, deels give, deels ved de paafølgende Debatter, foranledige; men hvorledes disse Taler komme til at lyde, torde maaskee endnu for Øieblikket være temmelige uafgjort.

K. N.